

Vooruit met ... TAAL B

6B

MINISTERIE VAN
**ONDERWIJS,
WETENSCHAP
EN CULTUUR**

Deze uitgave kwam tot stand door samenwerking tussen de afdeling Curriculumontwikkeling van het MinOWC en een lokaal en internationaal team, bestaande uit vakexperts, onderwijskundigen, educatieve auteurs, (eind) redacteurs, fotografen, illustratoren en een grafisch ontwerper. Dit was in handen van de Vrije Universiteit Brussel.

© 2023, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Inleiding

Thema 3. Buiten

Les 1	Introductieles
Les 2	TV – WS
Les 3	Begrijpend Lezen
Les 4	TV – GR
Les 6	Meertaligheid
Les 7	Spreken en Luisteren
Les 8	Schrijven
Les 9	Spellen
Les 10	TV – WS
Les 11	Begrijpend Lezen
Les 12	TV – GR
Les 13	TV – TG
Les 14	Meertaligheid
Les 15	Spreken en Luisteren
Les 16	Schrijven
LES 17	Spellen
Les 18	TV – WS
Les 19	Begrijpend Lezen
Les 20	TV – GR
Les 21	TV – TG
Les 22	Meertaligheid
Les 23	Spreken en Luisteren
Les 24	Schrijven
Les 25	Spellen
Les 26	Begrijpend Lezen
Les 27	Meertaligheid
Les 28	Spellen
Les 29	TV – WS
Les 30	Spreken en Luisteren

Thema 4. Mijn ontwikkeling

Les 1	Introductieles
Les 2	TV – WS
Les 3	Begrijpend Lezen
Les 4	TV – GR
Les 6	Meertaligheid
Les 7	Spreken en Luisteren
Les 8	Schrijven
Les 9	Spellen
Les 10	TV – WS
Les 11	Begrijpend Lezen
Les 12	TV – GR
Les 13	TV – TG
Les 14	Meertaligheid
Les 15	Spreken en Luisteren
Les 17	Spellen
Les 18	TV – WS
Les 19	Begrijpend Lezen
Les 20	TV – GR
Les 21	TV – TG
Les 22	Meertaligheid
Les 23	Spreken en Luisteren
Les 24	Schrijven
Les 25	Spellen
Les 26	Begrijpend Lezen
Les 27	Meertaligheid
Les 28	Spellen
Les 29	TV – WS
Les 30	Spreken en Luisteren

Thema 5. Verkeer

Les 1	Introductieles
Les 2	Taal verkennen - Woordenschat
Les 3	Begrijpend Lezen
Les 4	Taal verkennen - Grammatica
Les 5	Taal verkennen - Taalgebruik
Les 6	Meertaligheid
Les 7	Spreken en Luisteren
Les 8	Schrijven
Les 9	Spellen
Les 10	Taal verkennen - Woordenschat
Les 11	Begrijpend lezen
Les 12	Taal verkennen - Grammatica
Les 13	Taal verkennen - Taalgebruik
Les 14	Meertaligheid
Les 15	Spreken en Luisteren
Les 16	Schrijven
Les 17	Spellen
Les 18	Taal verkennen - Woordenschat
Les 19	Begrijpend Lezen
Les 20	Taal verkennen - Grammatica
Les 21	Taal verkennen - Taalgebruik
Les 22	Meertaligheid
Les 23	Spreken en Luisteren
Les 24	Schrijven
Les 25	Spellen
Les 26	Begrijpend Lezen
Les 27	Meertaligheid
Les 28	Spellen
Les 29	Taal verkennen - Woordenschat
Les 30	Spreken en Luisteren

Voor je ligt het leerlingenboek van thema 3, 4 en 5 in het leergebied Taal. In de taallessen gaan we verder waar we in thema 2 gebleven zijn. Tijdens de lessen taal gaan we verschillende nieuwe onderwerpen behandelen, maar er komen ook onderwerpen aan de orde die je al eens eerder gehad hebt.

De thema's die in dit boek aan de orde komen zijn:

- **Thema 3: Buiten**
- **Thema 4: Mijn ontwikkeling**
- **Thema 5: Verkeer**

Per thema zijn er 30 lessen. Deze lessen worden in ieder thema in dezelfde volgorde behandeld. Dit is gedaan om je te laten wennen aan de opbouw van de boeken. Per les staat aangegeven wat je nodig hebt om de les te kunnen doen (internet, kleurtjes en dergelijke).

Als je bij een les internet nodig hebt en het is niet op school beschikbaar, dan geeft de leerkracht je een andere opdracht die je wel kunt doen zonder internet.

Als je vragen hebt, dan kun je die altijd stellen aan de leerkracht.

Veel plezier tijdens het werken met dit boek.

THEMA

3

Buiten

Introductieles

EEN NIEUW THEMA

Thema 3 heeft als titel 'Buiten'.

JE ONDERZOEKT:

- wat het thema zou kunnen betekenen;
- op welke manier de lessen met het thema te maken hebben.

INFORMATIE

Buiten zijn betekent dat je niet binnen zit. Je kunt buiten van alles doen: spelen, sporten, maar ook gezellig barbecueën met elkaar. Buiten heb je te maken met het weer: de zon kan schijnen, maar het kan ook regenen, waaien, warm of fris zijn.

De buitenlucht is meestal gezond voor je. Zeker als je weg van de uitlaatgassen van het verkeer bent.

OPDRACHT 1

1. Blader het boek door van achter naar voren.
Noem drie lessen of onderwerpen waarin je geïnteresseerd bent.

OPDRACHT 2

1. Noem vijf woorden waar je aan denkt als je de titel van het thema ziet en nadat je het boek hebt doorgebladerd.
2. Vergelijk in een groepje van vier of jullie ongeveer dezelfde antwoorden hebben.
Leg aan elkaar uit waarom je juist die woorden genoemd hebt.

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan?

Taal verkennen - Woordenschat

TITEL

Een schat aan woorden deel 9

JE LEERT:

- tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- woordsoorten groeperen;
- klinkers en klinkerparen herkennen in nieuwe woorden.

INFORMATIE

In deze les krijg je nieuwe woorden te leren. Je moet weten wat die betekenen en hoe je ze kunt gebruiken.

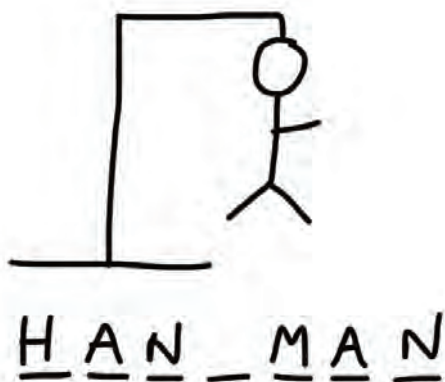
In de grammatica-les heb je gezien dat er verschillende woordsoorten bestaan, bijvoorbeeld: lidwoord, werkwoord, zelfstandig naamwoord.

Sommige woorden van je woordenschat zijn zelfstandige naamwoorden, bijvoorbeeld 'bloemtros'.

Sommige woorden zijn een vervoeging van een werkwoord, zoals 'ritste dicht'. Vanaf nu gaan we behalve deze vervoegde werkwoorden, ook het hele werkwoord opzoeken en opschrijven. Wat is het hele werkwoord van 'ritste dicht'? Welk werkwoord schrijf je dus op naast 'ritste dicht'?

OPWARMER

Galgje

Ken je het spel 'galgje' al? De leerkracht zet een aantal puntjes op het bord. Op die puntjes moeten straks letters komen.

Jullie mogen om de beurt een letter raden van het woord. Als de letter goed is, zet de leerkracht die letter op de goede plek in het woord. Maar let op: als de letter fout is tekent de leerkracht een streepje van de galg. Op het moment dat het mannetje helemaal getekend is en aan de galg hangt, heeft de leerkracht gewonnen!

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan woorden waarvan er bij sommige een paar letters zijn verdwenen. Zoek welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

“De laatste bij het kamp wordt **opges**__**kt** door een jaguar!”, schreeuwde Cedric, terwijl hij Shanti wegduwde en wandelde op het pad achter hun ouders aan. Shanti **onderz**__**ht** een mooie gele Pokai Tongo bloem die midden op het pad groeide. Ze plukte de bloem voor haar **natuu**__**ollectie**. Ze was net een paar uur geleden begonnen met het **ver**__**melen**, maar Shanti had al een interessant **ob**__**ct** ontdekt: een **bloe**__**ros** met awaravvruchten. Shanti **ri**__**te** haar rugzak __**cht**. Ze liep harder om de rest van haar familie in te halen. Ze vonden een **vla**__**e** plek. Al snel waren zij en Cedric hard aan het werk om losse stenen en ander **pu**__**op** te ruimen, terwijl hun ouders de tent uitpakten en **o**__**etten**. “Kijk uit voor de jaguars!”, Cedric waarschuwde zijn zuster plagerig.

Je mag in les 3 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Op de achterkant schrijf je:

- hoeveel letters het woord heeft;
 - welk soort woord dit is (werkwoord, zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord);
 - welke klinkerparen (tweeling en/of vriendenparen) er in het woord voorkomen.
- Als er geen klinkerpaar voorkomt, schrijf je op welke soloklinkers in het woord voorkomen.

Samen met een medeleerling ga je de twee stapeltjes kaarten schudden. Na het schudden wordt een stapeltje met de ‘woordkant’ boven gelegd en de kaarten van het andere stapeltje worden met de achterkant naar boven gelegd.

Je gaat nu de twee kaartjes bij elkaar combineren, zodat je een paar krijgt van het kaartje met het woord en een kaartje met de juiste achterkant.

Je eigen kaartjes bewaar je in je woordenboek.

OPDRACHT 3

Hieronder staan de tien betekenissen van de woorden door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

Zoek ook het hele werkwoord op als je een vervoeging hebt opgeschreven bij opdracht 1. Schrijf het hele werkwoord op achter de vervoeging.

- a) bloemen bij elkaar gegroeid
- b) brokken steen en dode stammen of takken
- c) drinkend eten, met gulzige slikbewegingen eten
- d) gladgestreken, zonder bobbel
- e) overeind brengen
- f) samenbrengen
- g) sluiten met een ritssluiting
- h) van alle kanten bestuderen
- i) verzameling van allerlei uit de natuur
- j) voorwerp dat je kan zien of aanraken

Kijk op het bord of je de opdracht goedgemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

TERUGKIJKEN

Welke woorden zijn nieuw voor je?

Welke woorden heb je eerder gezien, maar je kende de betekenis van ze niet?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

Reflecteren

JE ONDERZOEKT:

- wat het thema zou kunnen betekenen;
- op welke manier de lessen met het thema te maken hebben.

INFORMATIE

Reflecteren is een vaardigheid die je nodig hebt om iets te kunnen leren. Als je gaat reflecteren, kijk je in de spiegel. Daar zie je de reflectie van jezelf. Eigenlijk is reflecteren *het kijken naar jezelf*. Door af en toe even stil te staan bij wat je doet, leer je jezelf kennen.

Naar aanleiding van het verhaal ga je zelf reflecteren. Wat zou jij doen in die situatie? Hoe zou jij het oplossen?

De vragen die je gaat beantwoorden, staan onder het verhaal.

OPDRACHTEN

Je beantwoordt de vragen individueel.

Opdracht

Lees de onderstaande tekst en beantwoord na het lezen de vragen individueel.

Tekst

Kamperen in het regenwoud

"De laatste bij het kamp wordt opgeslokt door een jaguar!" schreeuwde Cedric terwijl hij Shanti wegduwde en wandelde op het pad achter hun ouders aan.

Shanti onderzocht een mooie gele Pokai Tongobloem die midden op het pad groeide. Terwijl ze de bloem plukte en in haar opengemaakte rugzak stopte, stelde ze zich voor hoe geweldig het eruit zou zien in haar natuurcollectie.

Ze was net een paar uur geleden begonnen met het verzamelen, maar Shanti had al allerlei interessante objecten ontdekt: een bloemtros met awaravruchten, takken van een rozenhoutplant, podosiribessen en nu deze Pokai Tongo. Een plotseling geluid in het bos deed Shanti omdraaien. Haar broer, Cedric, plaagde alleen maar een beetje toen hij het had over een jaguar, toch?

Shanti zag dat een baby brulaap naar haar stond te staren en lachte. Gelukkig was Cedric niet in de buurt om te zien dat zij schrok van een babyaap! "Ze wist dat ze de anderen liever niet te ver vooruit moest laten gaan." Ze ritste haar rugzak dicht en hing die over haar schouders en liep harder om de rest van haar familie in te halen.

"We zijn gearriveerd!" zei Shanti's vader. "Wat moeten we eerst doen?" "Neerploffen en lekker uitrusten" zei de moeder van Shanti, terwijl ze haar zware rugzak van haar schouders haalde.

“Onze schoenen uittrekken en in de waterstroom springen!” stelde Cedric voor. Uitstekende ideeën, dacht Shanti, maar haar vader schudde zijn hoofd en zei: “Het eerste wat we moeten doen, is het kamp opzetten, terwijl er nog zonlicht is.”

Ze vonden een vlakke plek. Al snel waren zij en Cedric hard aan het werk om losse stenen en ander puin op te ruimen, terwijl hun ouders de tent uitpakten en opzetten. Nadat ze klaar waren met de tent, vertelden de vader van Shanti en Cedric dat ze even weg zouden gaan om rond te kijken. “Kijk uit voor de jaguars!” Cedric waarschuwde zijn zuster plagerig, voordat hij wegliep.

“Zijn er echt jaguars hier in de buurt?” vroeg Shanti aan haar vader. “Nee hoor,” zei hij “Er zijn wel andere soorten dieren die je misschien kunt zien als je je ogen openhoudt.” “Ik zag een baby brulaap,” zei Shanti “maar ze ging gauw weg.” “Meestal zullen wilde dieren zich verbergen of weggrennen als ze mensen zien,” zei haar vader. “Denk eraan, dit is hun territorium en we zijn de gasten hier.”

Shanti vroeg: “Wat eten baby brulapen? Misschien zou ze niet bang zijn voor me als ik haar wat voedsel gaf.” “Het voeren van wilde dieren is slecht voor iedereen,” zei haar vader. “Het is slecht voor de dieren. Omdat ze afhankelijk kunnen worden van ons eten en vergeten hoe ze hun eigen voedsel kunnen krijgen. En het is ook slecht voor de mens, want zelfs een schattige kleine baby brulaap is nog steeds wild en kan bijten.”

“Hoe kan ik dan laten zien dat ik gewoon vrienden wil zijn?” vroeg Shanti. “Behandel het bos met hetzelfde respect dat je van een gast in ons huis zou verwachten. Dat is de beste manier om een vriend te zijn van dieren in het wild.”

Later op de dag maakten de ouders van Shanti een heerlijke maaltijd boven het kampvuur. Was het de lange wandeling die het eten zo lekker deed smaken? vroeg Shanti zich af of was het frisse berglucht? Na het eten vertelde het hele gezin verhalen en grappen totdat de sterren begonnen te verschijnen.

De volgende ochtend werd Shanti als eerste wakker. Terwijl ze de tentflap openritste en eruit stapte, zag ze een hert drinken uit de nabijgelegen kreek. Hoewel ze wenste dat ze het kon aaien, observeerde ze het gewoon rustig tot het wegging.

Toen het hert was vertrokken, ging Shanti ook naar de kreek om haar gezicht te wassen. Terwijl ze haar gezicht boog, zag ze een steen met een glinsterende witte streep in het midden. Weer iets moois dat ze aan haar verzameling kon toevoegen!

Al snel werden de anderen wakker en ontbeten ze allemaal. Toen werd het tijd om in te pakken om naar huis te gaan. Samen verzamelden Shanti en haar vader al hun afval in een plastic zak. “Waar is de vuilnisbak?” vroeg ze. Glimlachend zei haar vader: “Hier is er geen vuilnisbak. We moeten alles inpakken wat we bij ons hadden.”

“Ik heb geen ruimte meer in mijn rugzak!” zei ze en liet hem zien. Haar vader fronste en zei: “Shanti, dat moet je allemaal eruit halen en hier achterlaten.” Shanti staarde hem verschrikt aan. “Hier achterlaten? Maar dat is mijn verzameling!”

De vader van Shanti ging op een rots zitten, klopte op de ruimte naast hem en met tegenzin ging Shanti daar zitten. Hij liet de bessen zien en legde uit: ‘Dit is voedsel voor vogels en kleine dieren zoals het brulaapje dat je zag.

Hoe zou je je voelen als iemand je lunch weghaalde als souvenir?' Shanti stelde zich het brulaapje voor dat wegliep met haar lunch- pakket onder de arm en gaf lachend toe: "Ik denk dat ik dat niet zo leuk zou vinden."

Toen haar vader de Pokai Tongobloem uit haar rugzak haalde, grijnsde Shanti. "Die bloem was zo mooi toen ik hem plukte!" zei ze.

"Als je die laat staan waar hij groeit, ziet het er op de terugweg net zo mooi uit." zei haar vader. "Niet alleen dat, maar naarmate de bloem groeit en sterft, zal hij zijn zaden verspreiden. De zaden zullen volgend jaar meer bloemen maken."

Shanti haalde ook de tak rozenhoutplant uit haar rugzak en legde die ook terug. Er bleef maar één voorwerp over: de gladde ronde steen met de witte streep. "Ik zal die steen terug in de stroom zetten." zei ze. "Hoe dan ook, ik heb nog steeds mijn verzameling!"

Kijkend in de lege rugzak zei haar vader: "Bedoel je dat er meer is?"

"Natuurlijk", zei Shanti, "maar de verzameling is in mijn herinneringen over deze dag."

Reflectievragen

01. Welke emotie riep het verhaal bij je op? Vond je het leuk of zielig, vond je het ontroerend of juist grappig?
02. Hoe zou jij reageren als je vader zou vragen om alles wat je verzameld hebt, achter te laten? Waarom?
03. Als je een persoon uit het verhaal zou mogen zijn voor een dag, wie zou je dan willen zijn? Waarom?
04. Wat zou jij doen tijdens een weekend met je familie in het bos?

Denk rustig na over je antwoorden. Als iedereen klaar is, bespreekt de leerkracht de antwoorden in de groep.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd uit deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Zinsdelen: persoonsvorm en onderwerp vinden

JE LEERT:

- drie verschillende manieren om de persoonsvorm in een zin te vinden;
- het onderwerp in een zin te vinden met wie-/wat-vraag.

INFORMATIE

Een zin is een groep van woorden die bij-elkaar horen.
Deze woorden staan in een bepaalde volgorde in de zin?

Zinsdelen

Een zin kunnen we in stukken verdelen. Elk stuk heet een zinsdeel. Elk zinsdeel heeft een naam. Deze les gaat over het zinsdeel persoonsvorm en het zinsdeel onderwerp.

Hoe vind je de persoonsvorm in een zin?

De persoonsvorm in een zin vinden we door deze 3 manieren:

1. De vraagproef

Maak van de zin een vragende zin die alleen met ja of nee beantwoord kan worden. De persoonsvorm staat dan vooraan.

Ik loop naar school. /Loop ik naar school?

2. De tijdproef

Kijk in welke tijd de zin staat. Verander de zin in de tegenwoordige tijd of verleden tijd. Het woord dat verandert, is de persoonsvorm.

Ik loop naar school./Ik liep naar school.

3. De getalsproef

Zet het onderwerp in enkelvoud of meervoud. Het werkwoord dat verandert is de persoonsvorm.

Ik loop naar school./Wij lopen naar school.

Het zinsdeel: *onderwerp*

Het onderwerp staat meestal naast de persoonsvorm.

Een onderwerp kan uit meerdere woorden bestaan.

Hoe vind je het onderwerp?

Het onderwerp vind je door te vragen: **wie/wat +persoonsvorm**

Ik loop naar school. **Wie loopt (pv)?**

Onderwerp = **Ik**

OPDRACHTEN

Je maakt de opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Maak van de volgende zinnen een vraagzin.
Onderstreep de persoonsvorm.
De eerste zin is al voorgedaan.

1. We eten veel groenten in Suriname.
Eten we veel groenten in Suriname?
2. Oma Gyem plant kousenband in haar moestuin.
3. De leguanen eten de bladeren op.
4. Opa zorgt ervoor dat de leguanen niet komen.

OPDRACHT 2

Zet de volgende zinnen in de verleden tijd.
Onderstreep dan de persoonsvorm.

1. In Commewijne wordt er veel geplant.
In Commewijne werd er veel geplant.
2. De meeste mensen doen aan landbouw.
3. Ze gaan naar de markt om hun groenten te verkopen.
4. Op de markt vind je van alles en nog wat.

Verander het onderwerp in enkelvoud of meervoud.
Onderstreep dan de persoonsvorm.

1. Ik eet soep
De kinderen eten soep.
2. Buurman zorgt goed voor de hond.
3. De hond krijgt elke dag hondenvoer.
4. Ook de aap krijgt elke dag bacove om te eten.

OPDRACHT 3

Zoek het onderwerp door te vragen: wie/wat + pv

1. Sharmilla huilt (*wie huilt?*)
Onderwerp: Sharmilla
2. De radio valt.
3. Wij rijden.
4. Haar moeder kookt.
5. De brug kraakt.

TERUGKIJKEN

Noem twee (2) dingen van de les die je moeilijk vindt.

TITEL

Formulieren invullen

JE LEERT:

- een formulier in te vullen..

INFORMATIE

Een formulier is een vel papier met daarop een aantal vragen die moeten worden ingevuld. Dit formulier kan ook online voorkomen. Iedereen die het formulier gebruikt, krijgt dezelfde vragen. Het doel van een formulier is om bepaalde informatie te verzamelen.

Je hebt misschien al eens een formulier ingevuld of je hebt gezien dat iemand, een oudere persoon, dat deed.

Er zijn formulieren om je ergens voor aan te melden, om toestemming te geven of te vragen voor iets, om een reservering te doen of misschien wel om mee te doen aan een enquête, een vliegticket te kopen of om iets te vragen.

Er zijn wel duizenden soorten formulieren! Je kunt ook zelf een formulier maken. Dat kan op de computer, maar ook gewoon op papier.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Een familie wil een weekend naar Colakreek gaan om lekker uit te rusten, te zwemmen en van de natuur te genieten.

Om een huisje te huren, moet iemand een reservering doen, anders loopt de familie het risico dat alle huisjes al bezet zijn.

Nathan, de zoon in het gezin, wordt gevraagd om de reservering te doen, want hij heeft op school geleerd hoe hij met internet moet omgaan.

Als Nathan het resort opzoekt op internet komt hij een online reserveringsformulier tegen. Dit moet volledig worden ingevuld om de reservering te kunnen maken en om zeker te zijn van een huisje in het weekend.

Hieronder staat het formulier. Je vult het zo volledig mogelijk in met je eigen gegevens. Ga ervan uit dat jij Nathan bent die de reservering maakt. Controleer of je het formulier volledig hebt ingevuld en of je de juiste informatie op de goede plek hebt ingevuld.

Dhr/Mw : _____

Achternaam : _____

Voornaam : _____

Telefoonnummer : _____

E-mailadres : _____

Datum van aankomst : _____

Datum van vertrek : _____

Aantal volwassenen : _____

Aantal kinderen tot 13 jaar : _____

Aankruisen wat van toepassing is

☐ Per overnachting maandag-donderdag	SRD 350.00
☐ Per overnachting vrijdag-zaterdag	SRD 350.00
☐ Per daggebruik maandag-zondag	SRD 175.00
☐ Weekendpackage vrij-zat-zon	SRD 600.00

Totaalbedrag: SRD _____

Betalingsgegevens

Ik betaal met: contant / bankovermaking/ PIN pas / Creditcard

Door ondertekening van dit formulier verklaart u zich akkoord met de betaling.
U krijgt per e-mail een bevestiging van uw reservering of een voorstel voor andere data mocht de gekozen datum al volgeboekt zijn.

Handtekening

Naam en handtekening

Para, _____ (datum) 20_____

OPDRACHT 2

Je wilt een verjaardagskalender maken voor alle kinderen en de leerkracht in de klas. Je wilt daarbij ook weten: hoe oud ieder kind wordt of het een jongen of een meisje is en wat hij of zij leuk vindt om te krijgen op zijn of haar verjaardag.

Ontwerp een formulier waarmee je al deze gegevens kunt verzamelen. Je mag een beetje spieken bij opdracht 1, hoe een formulier in elkaar zit of je mag ook op internet zoeken.

OPDRACHT 3

Maak de indeling van je verjaardagskalender. Als er tijd genoeg is, mag je hem mooi maken met kleuren en plaatjes. Als je minder tijd hebt, maak je alleen de indeling.

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuk om te doen? Wat heb je geleerd uit deze les?

Herken je de informatie die je vandaag gekregen hebt?

Probeer eens voorbeelden te geven van formulieren waar je zelf eens mee te maken gehad hebt.

6

Meertaligheid

TITEL

Gereedschap voor de tuin

JE LEERT:

- wat het thema zou kunnen betekenen;
- op welke manier de lessen met het thema te maken hebben.

INFORMATIE

OPDRACHT 1

Welke groepsleden kennen de talen die de leerkracht heeft aangegeven? Bespreek met elkaar wat de namen van de gereedschappen zijn in die talen. Oefen om de woorden uit te spreken en te onthouden. Schrijf de woorden op als geheugensteuntje.

OPDRACHT 2

Doe mee met de woordenwedstrijd.

TERUGKIJKEN

Welke woorden vond je het moeilijkst? En welke het makkelijkst? Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot?

Spreeken en Luisteren

TITEL

Geluid om ons heen

JE LEERT:

- een gesprek voeren en volgen;
- een goede luisterhouding aan te nemen;
- een gesprek opzetten volgens een spreekplan;
- als luisteraar optreden in een gesprek.

INFORMATIE

Wie is weleens in gesprek met de mooie natuur om ons heen? Denk aan een gesprek met de planten, bomen en dieren om ons heen. Een eenzijdig gesprek met alles om ons heen wat leeft en bloeit. Jouw aandacht wordt geprikkeld door het weer: de geur, de sfeer en de stemming. Hoe beter de sfeer, hoe beter ons gemoed.

In deze les leren we op basis van het gebruik van muziek en door aandachtig te luisteren. Op deze wijze maak je kennis met de wereld van diverse muzieksoorten en divers geluid.

Je leert hoe je met behulp van geluiden jouw zintuigen kunt prikkelen. Je luistert een (1) minuut rustig naar een geluids- fragment. Aan de hand daarvan, geef je aan wat je hoort, voelt of je inbeeldt.

Kun je indenken dat vele duizenden bezoekers naar Suriname komen voor de geluiden en de rust?

Voorbeeld 1. Een stromende waterval:

- Ik luister naar het geluid van een stromende waterval.
- In mijn verbeelding voelt de omgeving schoon en fris aan.
- De omgeving is mij bekend en werkt erg positief in op mijn stemming.
- Het geluid geeft rust.

Voorbeeld 2 Bospolitie:

- Ik luister naar het geluid van de bospolitie = een schreeuwende Piha.
- De bospolitie bevindt zich in het bos. En maakt je alert als er gevaar dreigt.
- De schreeuwende Piha is een vogel met grauwgrijze veren.
- De omgeving is mij bekend.
- Het geluid is prettig/irritant.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Beschrijf de volgende geluiden.

Wat hoor je precies/ beschrijf het geluid zo goed mogelijk?

Waar speelt het zich af? Welke plaats?

Wat gevoel komt er in je op? Beschrijf dat.

OPDRACHT 2

Beschrijf het volgende fragment.

Wat hoor je?

Beschrijf de omgeving waar je het geluid hoort.

Wat voor gevoel krijg je bij het horen van dit geluid?

OPDRACHT 3

Beschrijf het volgende fragment.

Wat hoor je?

Beschrijf de omgeving waar je het geluid hoort.

Wat voor gevoel krijg je bij het horen van dit geluid?

Schrijven

TITEL

Het milieu

JE LEERT:

- dat er verschillende soorten 'korte' teksten zijn;
- dat je veel met teksten te maken hebt in je vrije tijd;
- de lay-out van een uitnodiging, gedicht, lijstje, persoonlijk briefje te herkennen.

INFORMATIE

Niet alleen op school krijg je te maken met teksten. Buiten schooltijd ben je vaak bezig met lezen, zonder dat je erover nadenkt. Heb je weleens een uitnodiging gekregen voor een verjaardagsfeestje? Schrijf je af en toe een gedichtje? Maak je soms een boodschappenlijstje voor je moeder?

Bovenstaande vragen hebben allemaal te maken met korte teksten. Deze teksten heb je vast weleens thuis gelezen of misschien zelfs geschreven. Hieronder vind je een lijst van kenmerken waaraan je dit soort korte teksten kunt herkennen.

Lay-out van korte teksten:

- veel witregels
- korte zinnen onder elkaar
- weinig tekst op het papier

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

De leerkracht stelt vier vragen. Is je antwoord 'ja'? Sta dan op en blijf op je plek staan. Is je antwoord 'nee'? Blijf dan zitten op je stoel. Je geeft dus vier keer antwoord door te gaan staan of zitten.

OPDRACHT 2

Op het bord staat een mooi woord: 'Milieu'.

Waar denk je aan bij het woord milieu? Maak een lijstje van vijf woorden door de woorden onder elkaar te schrijven in je schrift. Schrijf bovenaan je lijstje het woord 'milieu'.

Bespreek de woorden met de leerkracht.

OPDRACHT 3

Vergelijk de lay-out van je lijstje met de lay-out van de leestekst uit je boek. Schrijf twee dingen op die jou opvallen.

OPDRACHT 4

Stel, je moet boodschappen halen voor een oude meneer. De oude meneer noemt op wat hij graag wil hebben en jij noteert het op een briefje.

Maak samen met je klasgenoot die naast je zit een boodschappenlijstje.
Zorg ervoor dat er bovenaan je lijst staat 'boodschappenlijstje meneer ...
(bedenk zelf een naam).'

Ronde 1:

Klasgenoot 1 speelt de oude meneer.

Klasgenoot 2 noteert de boodschappenlijst in het schrift.

Ronde 2:

Klasgenoot 2 speelt de oude meneer.

Klasgenoot 1 noteert de boodschappenlijst in het schrift.

TERUGKIJKEN

- Ik ben me ervan bewust dat er verschillende soorten teksten zijn behalve de leerteksten uit mijn boek.
- Ik ben me ervan bewust dat ik in mijn vrije tijd ook te maken heb met teksten.
- Ik kan een korte tekst herkennen aan de lay-out.
- Ik weet wat het woord milieu betekent.
- Ik kan een lijstje maken met informatie van een andere persoon.

Spellen

TITEL

Verkleinwoorden

JE LEERT:

Je leert in deze les hoe je verkleinwoorden spelt.

INFORMATIE

Een verkleinwoord is een woord dat het grondwoord kleiner maakt. Huis wordt huisje en boom wordt boompje.

Van bijna alle zelfstandige naamwoorden kun je een verkleinwoord maken. Er zijn maar een paar woorden die alleen als verkleinwoord bestaan, niemand weet het grondwoord meer. Van 'zusje' kent iedereen het grondwoord, 'zus'. Maar van 'meisje' niet. Het woord 'meis' bestaat niet. Het is niet 'meid' want daarvan is het verkleinwoord 'meidje'.

In thema 5 gaan we verder in op verkleinwoorden. In deze les maak je alvast kennis met verschillende verkleinwoorden.

OPWARMER

Probeer van je eigen naam een verkleinwoord te maken. Dit zal zeker geen bestaand verkleinwoord zijn, maar gewoon om eens te proberen. Zeg je verkleinde naam hardop in de klas.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.
Maak van elk woord in de lijst een verkleinwoord.

- a) alfabet
- b) brulaap
- c) (digi)bord
- d) dwergkatvis
- e) havermoutpap
- f) kleurpotlood
- g) luiaard
- h) maat
- i) parkiet
- j) reuzenduizendpoot
- k) schildpad
- l) vleermuis

De leerkracht laat na afloop de woorden op het bord zien en vraagt een aantal leerlingen om het woord uit te spreken.

OPDRACHT 2

We gaan het nu omdraaien. Hieronder zie je een aantal verkleinwoorden. Geef het 'grondwoord' van de verkleinwoorden. Het grondwoord van **Huisje** is bijvoorbeeld **Huis**.

- a) autootje
- b) blijvertje
- c) boompje
- d) kanootje
- e) kikkertje
- f) kippetje
- g) krijtje
- h) pannetje
- i) reëutje
- j) schoolbordje
- k) schooltje
- l) studentje

OPDRACHT 3

Maak zoveel mogelijk combinaties van woorden met de onderstaande lettergrepen. Je mag een lettergreep zo vaak gebruiken als je wilt. Je maakt in ieder geval tien zelfstandige naamwoorden.

Als je tien woorden gevonden hebt, maak je van ieder woord een verkleinwoord.

AF	MIDDEL
BANK	PAK
BOOM	POEN
COM	PU
DISK	SPEL
GI	STEL
HAR	TAAR
HARD	TER
KEN	WAS
KEU	WOORD
MELK	

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd uit deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Waar denk je de informatie van deze les bij te kunnen gebruiken?

TITEL

Een schat aan woorden deel 10

JE LEERT:

- in deze les tien (10) nieuwe woorden kennen en te gebruiken in zinnen;
- in deze les twintig (20) woorden in alfabetische volgorde te plaatsen.

OPWARMER

Woorden maken

De leerkracht geeft acht leerlingen de kans om een letter te zeggen. Die letters worden op het bord gezet.

In groepjes van vier ga je nu zoveel mogelijk woorden maken van de letters die op het bord staan. Het mogen ook korte woorden zijn natuurlijk: niet ieder woord hoeft acht letters te hebben.

INFORMATIE

In les 2 heb je je woordenschat uitgebreid met tien nieuwe woorden. In deze les komen er tien andere woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je die kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar met een regel ertussen in alfabetische volgorde.

Tekst

Colakreek wordt zo genoemd vanwege het donkerbruine **__eekwater**. Deze kleur komt door bladeren die in de kreek vallen. Dit **proc__** houdt de **zuu__raad** van het water **__nstant**, waardoor het water veilig is om te zwemmen.

Bij de **__gang** van Colakreek worden we heel **__tent** ontvangen. Er staat een **gas__rije** dame en die stuurt ons door naar de **r__eptie** waar wij een open hut kunnen huren. Een hut huren is zeker een goed idee. Het leukste is dat de hut op loopafstand is van het water. Papa parkeert de auto even naast de hut en **l__dt** de stoelen, een hangmat en een tafeltje **__it**. Daarna rijdt hij de auto naar de grote parkeerplaats. Mama legt al het eten goed **be__ekt** op tafel. We genieten.

Je mag in les 11 (Begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het (Digi)bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Op de voorkant schrijf je het woord. Op de achterkant schrijf je:

- het woord in lettergrepen,
- in twee, maximaal drie woorden de betekenis van het woord,
- waar mogelijk het verkleinwoord.

De kaartjes bewaar je in je woordenboek.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis ook achter de woorden op die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) alle handelingen achter elkaar.
- b) centrale plaats bij de ingang waar je informatie krijgt en je kan melden.
- c) de hele tijd door hetzelfde.
- d) hoe zuur iets is.
- e) iets ergens overheen leggen of doen.
- f) met aandacht en interesse.
- g) met open armen, die je je welkom laten voelen.
- h) uit een ruimte pakken om ergens anders neer te zetten.
- i) waar je ergens in gaat, tegenovergestelde van uitgang.
- j) water van een kreek.

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

Chronologische volgorde

JE LEERT:

- de gebeurtenissen in een verhaal chronologisch ordenen.

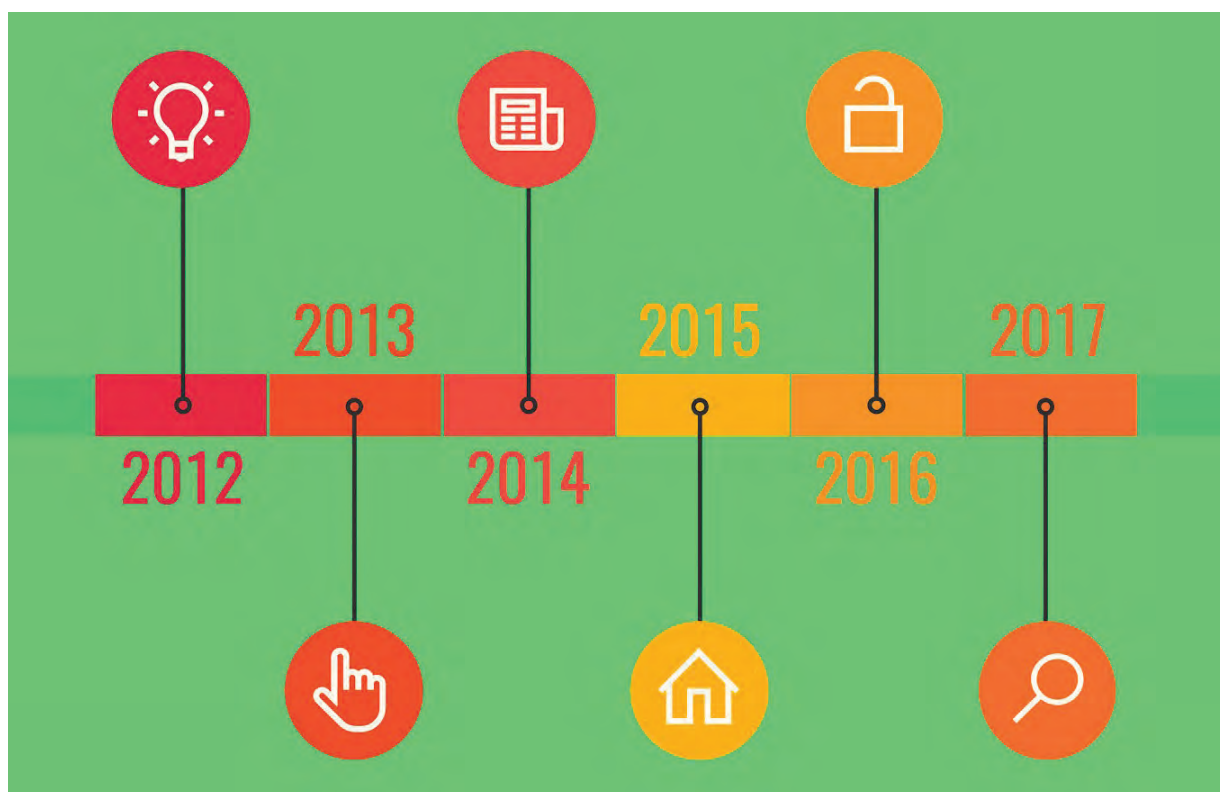
INFORMATIE

Met een chronologische volgorde wordt bedoeld: de volgorde van gebeurtenissen in de tijd. In een verhaal dat chronologisch verteld wordt, worden dus de gebeurtenissen achter elkaar verteld. Er zijn geen momenten waarin er wordt teruggekeken op een gebeurtenis in het verleden.

De meeste verhalen en teksten die je tot nu toe gelezen hebt zijn chronologisch. Verhalen die niet chronologisch verteld zijn, kun je wel chronologisch maken. Een handig hulpmiddel voor jezelf is het maken van een "tijdlijn".

In een tijdlijn schrijf je de belangrijkste gebeurtenissen in de volgorde waarin ze plaatsgevonden hebben. Maak, voordat je begint met het invullen van gebeurtenissen, een indeling met 'begin', 'midden (kern)' en 'einde (afsluiting)'.

Hieronder staat een aantal voorbeelden hoe je dat zou kunnen doen.

OPDRACHT

Lees het onderstaande verhaal. Zet de belangrijkste gebeurtenissen in een eigen tijdlijn. Als je tijd over hebt, mag je je eigen tijdlijn een beetje mooier maken met plaatjes en/of kleurtjes.

Tekst**Zwemmen in Colakreek**

Ik vind het leuk om lekker buiten te zijn en te genieten van de vrije natuur. Mijn lievelingsplek is Colakreek. Deze ligt op 50 kilometer van Paramaribo, in de buurt van Zanderij. De kreek wordt zo genoemd vanwege het donkerbruine kreekwater dat op cola lijkt. Deze kleur komt door bladeren die in de kreek vallen. Dit proces houdt de zuurgraad van het water constant, waardoor het water veilig is om te zwemmen.

In de ochtend rijden mama, papa en ik ernaartoe. We wonen in Paramaribo, dus na een uurtje rijden zijn we al bij de ingang. Daar worden we heel vriendelijk ontvangen. Er staat een gastvrije dame en die ons doorstuurt naar de receptie waar wij een open hut kunnen huren. Dat is zeker een goed idee. Het leukste is dat de hut op loopafstand is van het water. Papa parkeert de auto even naast de hut en laadt de stoelen, een hangmat en een tafeltje uit. Daarna rijdt hij naar de grote parkeerplaats. Mama legt alle snacks en het eten dat ze de dag daarvoor heeft klaargemaakt op tafel. Alles goed bedekt, zodat er geen onge-dierte bij kan komen. Daarna kunnen we lekker genieten en luieren in de buitenlucht.

Het water van de kreek is dus echt cola-bruin. Het is niet diep en je kunt overal in de kreek staan. Dat is goed, want niet iedereen kan zwemmen. Het water is heerlijk warm.

's Middags roept mama dat het eten klaar is. Ik ga snel uit het water en loop naar de hut waar mama allerlei lekkers heeft uitgestald zoals pom, roti en pindasoep. Mama heeft ook flesjes vruchtensap meegenomen. Mijn favoriete is markoesasap, maar ik hou ook van zuurzaksap.

Nadat ik lekker gegeten en gedronken heb, ga ik even relaxen in de hangmat om het eten te verwerken. Aan het eind van de dag rapen we weer alles bij elkaar. De auto is weer volgeladen en we rijden terug naar huis.

UITWERKING

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Hoofdtelwoorden en rangtelwoorden

JE LEERT:

- dat telwoorden een hoeveelheid of volgorde aangeven;
- telwoorden te herkennen aan de specifieke woorden die je geleerd hebt.

INFORMATIE

Telwoorden zijn woorden die een hoeveelheid of volgorde aangeven.

Het is handig om de telwoorden te kennen, omdat het een manier is waarop je een volgorde kunt aangeven. Bij een wedstrijd bijvoorbeeld kun je zeggen wie er als eerste, tweede of derde is geëindigd.

We kennen twee (2) soorten telwoorden:

Hoofdtelwoorden		Rangtelwoorden	
Hier gaat het om hoeveelheid		Hier gaat het om volgorde	
Je weet precies hoeveel	Je weet niet hoeveel	Je weet precies de volgorde	Je weet de volgorde niet
Eén, twee, drie, vier, honderd, duizend, tweeduizend, miljoen ...	Veel, meer, meest, weinig, minder, minst enkele enige, zoveel, alle, sommige ...	Eerste, tweede, derde, vierde, honderdste, duizendste, tweeduizendste, miljoenste ...	Laatste, hoeveelste, middelste, zoveelste ...

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Hoeveelheid of volgorde?

Schrijf achter de zin het juiste antwoord.

1. Sandra heeft twee broeken gekocht – (Je weet precies hoeveel) -
2. Kealan heeft voor zijn verjaardag vijftientig mensen uitgenodigd -.....
3. Arief heeft duizend gulden geleend van zijn moeder -
4. Fernandes Autohandel heeft tweehonderdduizend SRD opgehaald voor mensen met een beperking –
5. Ik zag vijf auto's voorbijrijden -

OPDRACHT 2

Hoeveelheid of volgorde?

Onderstreep ze. Schrijf achter de zin het juiste antwoord.

1. Er zijn heel veel mensen naar de kerk gegaan – (Je weet niet precies hoeveel).....
2. Sommigen hadden geen plek om te zitten -
3. Alle kerkgangers vonden de dienst gezegend -
4. Maar weinig mensen gingen te voet naar huis -.....
5. Een paar bleven achter om het gebouw schoon te maken -.....

OPDRACHT 3

Van alles en nog wat.

1. Ik heb drie ballen gekregen. – (je weet precies hoeveel)
2. Elke tiende beller krijgt een prijs -
3. Mijn broer werd de laatste beller. -
4. De sokken van Luis waren in de bovenste lade van de kast. -
5. Dit is je zoveelste waarschuwing voor vanmorgen! -

TERUGKIJKEN

Noem twee (2) dingen die je moeilijk vindt.

TITEL

Synoniemen

JE LEERT:

- synoniemen gebruiken in een context van een zin of verhaal.

.INFORMATIE

Een synoniem is een woord dat ongeveer dezelfde betekenis heeft. Bos en oerwoud zijn synoniemen, omdat ze ongeveer hetzelfde betekenen.

In een tekst gebruik je een synoniem meestal om herhaling van woorden te voorkomen. Je kunt ook een synoniem gebruiken om de tekst makkelijker leesbaar te maken.

Bijvoorbeeld deze tekst:

In het **bos** wonen *apen*. 's Ochtends en 's avonds maken de apen ontzettend veel herrie. In het begin werd ik er bang van, maar nu weet ik dat ze verder niks doen. Het hele **bos** schrikt wel als de apen gaan brullen. Nu denk ik maar dat ze een slaapliedje voor elkaar zingen, dat maakt het minder eng.

Je ziet in deze tekst twee (2) keer 'het bos' staan en drie (3) keer 'apen'.

Om de herhaling van woorden te voorkomen, zou je synoniemen kunnen gebruiken. Bijvoorbeeld in deze tekst kun je een keer het woord 'bos' gebruiken en een keer het woord 'regenwoud'.

Voor apen zou je dat ook kunnen doen. Je kunt een keer het woord 'apen' gebruiken, maar ook een keer de soortnaam (zoals de brulaap, in deze tekst lijken die schreeuwende apen inderdaad brulapen).

Bijvoorbeeld:

In het bos wonen brulapen. 's Ochtends en 's avonds maken de apen ontzettend veel herrie. In het begin werd ik er bang van, maar nu weet ik dat ze verder niks doen. Het hele woud schrikt wel als die apen gaan brullen. Nu denk ik maar dat ze een slaapliedje voor elkaar zingen, dat maakt het minder eng.

Je ziet dat de woorden die herhaald worden in de tekst zijn vervangen door een synoniem.

Door hele moeilijke woorden te vervangen door een makkelijker woord dat de meeste mensen kennen, wordt een tekst beter leesbaar.

Bijvoorbeeld:

De school wil contact houden met alumni.

Waarschijnlijk weet je niet wat dat laatste woord betekent.

Een alumnus is een oud-leerling of oud-student van een school. Alumni is het meervoud van alumnus (weet je nog de regel over meervoud? Woorden die eindigen op -us in het enkelvoud krijgen in het meervoud de -i maar mogen ook op de Nederlandse manier in meervoud worden gezet).

Het woord ‘oud-leerling’ begrijp je waarschijnlijk wel. Dat is iemand die ooit op die school gezeten heeft.

Je kunt dus ook de zin wat makkelijker maken door een synoniem te gebruiken:
De school wil contact houden met de oud-leerlingen.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst.

Deze tekst komt ook voor bij het onderdeel begrijpend lezen in les 3.

Geef voor de vetgedrukte woorden een synoniem. Je mag het woordenboek en/of internet gebruiken als je het niet uit je hoofd weet.

“We zijn gearriveerd!” zegt Shanti’s vader. “Wat moeten we eerst doen?”

“Neerploffen en lekker uitrusten” zei de moeder van Shanti, terwijl ze haar zware rugzak van haar schouders haalde.

“Onze schoenen uittrekken en in de waterstroom springen!” stelde Cedric voor.

Uitstekende ideeën, dacht Shanti, maar haar vader schudde zijn hoofd en zei: “Het eerste wat we moeten doen is het kamp opzetten, terwijl er nog zonlicht is.”

Ze vonden een vlakke plek. Al snel waren zij en Cedric hard aan het werk om losse stenen en ander puin op te ruimen, terwijl hun ouders de tent uitpakten en opzetten. Nadat ze klaar waren met de tent, zeiden Shanti’s vader en Cedric dat ze even weg zouden gaan om rond te kijken. “Kijk uit voor de jaguars!” Cedric waarschuwde zijn zuster plagerig, voordat hij wegliep.

“Zijn er echt jaguars hier in de buurt?” vroeg Shanti aan haar vader. “Nee hoor,” zei hij, “maar er zijn andere soorten dieren die je misschien kunt zien als je je ogen openhoudt.”

“Ik zag een babybrulaap,” zei Shanti, “maar ze ging gauw weg.” “Meestal zullen wilde dieren zich verbergen of wegrennen als ze mensen zien,” zei haar vader. “Denk eraan, dit is hun territorium en wij zijn de gasten hier.”

Shanti vroeg: “Wat eten babybrulapen? Misschien zou ze niet bang voor me zijn als ik haar wat voedsel gaf.”

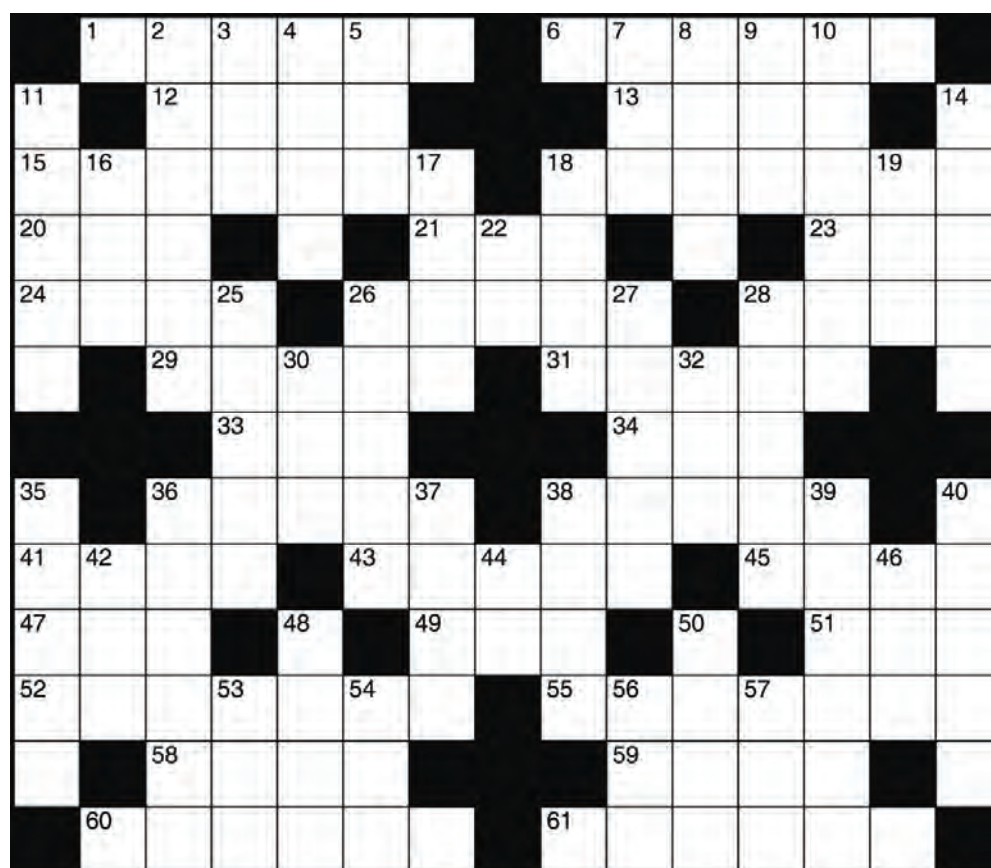
OPDRACHT 2

Kijk rond in de klas en noteer 10 dingen die je ziet. Dat kan van alles zijn, zoals schoolbord, tafel, raam, en dergelijke.

Voor deze 10 woorden zoek je een synoniem op in het woordenboek of op het internet.

OPDRACHT 3

Vul de onderstaande kruiswoordpuzzel in. Voor ieder woord in de omschrijving geef je een synoniem. Bijvoorbeeld 'stroompje' is 'kreek'.

61	3	32	15	53	9	33	1	46	17
----	---	----	----	----	---	----	---	----	----

Horizontaal

2. Kamp
3. Waterstroom
5. Aandenken
6. Middageten
7. Makkers
9. Prullenbak
10. Plaats
11. Bezoekers
12. Eerbied

Verticaal

1. Gezin
2. Omgeving
4. Opbergtas
5. Lief
6. Verbergen
8. Maaltijd
9. Eten

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuk?

Snap je waarom je synoniemen gebruikt?

Meertaligheid

TITEL

Het erf schoonmaken

JE LEERT:

- zinnen in verschillende talen;
- trots te zijn op je eigen taal en respect te hebben voor andere talen.

INSTRUCTIE

Lees de informatie. Voer de opdrachten uit.

INFORMATIE

Informatie

Het erf staat onder wied. Alle mensen moeten een handje helpen om de tuin weer schoon te maken.

OPDRACHT 1

Welke taal heeft je groep gekregen. Degenen in de groep, die sprekers zijn van deze taal, vertalen de zinnen. De zinnen worden één voor één voorgezegd aan de groep en de groep zegt de zinnen na. Dit zijn de zinnetjes:

1. Ik ga harken.
2. Ik ga tjappen.
3. Ik ga kappen.
4. Ik ga graven.
5. Ik ga fruit plukken.
6. Ik breng gras weg met de kruitwagen.
7. Het erf is schoon.

OPDRACHT 2

Speel het rollenspel. Elk groepslid krijgt de beurt om een zin te zeggen en de beweging die erbij hoort voor te doen. De laatste zin wordt door de hele groep uitgesproken. Wissel steeds de rollen.

TERUGKIJKEN

Hoe vond het om je eigen taal te horen en te spreken in de klas? Hoe vond je het om een taal van een medeleerling te spreken en te horen in de klas? Zeg nog een keer 'het erf is schoon' in de talen van vandaag.

Spreeken en Luisteren

TITEL

Ik ben aan het woord

JE LEERT:

- een gesprek voeren en volgen;
- een goede luisterhouding aannemen;
- een gesprek opzetten volgens een spreekplan;
- als luisteraar optreden in een gesprek.

INFORMATIE

Toen je misschien nog jonger was, sprak je vast en zeker ook met je auto's of poppen. Op zo'n moment ben je eigenlijk in gesprek met jezelf. We noemen dat een gespreksdialoog met jezelf.

Voorbeelden van gespreksdialogen zijn als volgt:

- tussen twee personen: dialoog, tweegesprek, vraaggesprek en een telefoongesprek
- gesprek met meer dan twee personen: kringgesprek, klassengesprek, groepsgesprek
- een eenzijdig gesprek: monoloog. Er is één spreker, die een groep toespreekt. Maar er vindt geen gesprek plaats tussen de luisteraar en spreker.

Met enkele van deze gespreksdialogen hebben we al geoefend zoals het kringgesprek en het groepsgesprek. Deze les gaat over een monoloog.

Een monoloog kan zijn: voorlezen, vertellen, navertellen, een beschrijving geven, een verslag uitbrengen of een spreekbeurt houden.

Een monoloog is een gesprek waarbij slechts één (1) persoon aan het woord is. Dit betekent dat je boeiend moet spreken: dus helder, duidelijk, met een goede uitspraak. Denk hierbij aan een leuke gebeurtenis of een leuk voorval waarover je kunt vertellen. Aan iets plezierigs, als je iets leuks wil gaan vertellen.

De spelregels en groepsrollen

Bij elke luisteropdracht gelden er regels net zoals bij een groepsopdracht en kringgesprek.

De regels zijn als volgt.

- Als iemand aan het woord is, luistert iedereen aandachtig naar de persoon.
- Als je een vraag wilt stellen, steek je netjes je vinger op.
- Niet voor je beurt praten.
- Niet door elkaar praten.
- Toon respect als iemand aan het woord is door alle aandacht op de spreker te vestigen.
- Luister aandachtig

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Lees tekst 10 'Zwemmen in de Colakreek'. Vertel het verhaal in hoofdlijnen in eigen woorden na.

OPDRACHT 2

Lees tekst 12 'Hoe kweek je en bereid je kousenband?'
Vertel het verhaal in hoofdlijnen in eigen woorden na.

OPDRACHT 3

Denk aan een reden waar jij de natuur dankbaar voor bent. En welk gevoel komt in jou op als je denkt aan de natuur?

Jouw taak is om hierover een korte monoloog te houden voor de klas. (Je krijgt 2 - 3 minuten om jouw monoloog te houden).

- a. Wat is het gevoel?
- b. Beschrijf het gevoel.

TERUGKIJKENN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat uit andere lessen kon je gebruiken bij deze les?

Schrijven

TITEL

Gedichten schrijven

JE LEERT:

- drie vormen van gedichtjes te herkennen;
- een kort gedichtje te schrijven in één van de drie vormen.

INFORMATIE

Verschillende zangers, rappers en schrijvers proberen al jarenlang hun gedachtes en gevoelens te uiten op papier. Ze schrijven liedjes, gedichten of verhalen om een bepaalde boodschap over te brengen. De wereldberoemde popster Michael Jackson, die er helaas niet meer is, heeft mooie liedjes geschreven over de natuur. Daarom blijven zijn liedjes 'Earth Song' en 'Man in the mirror' erg populair. Ook onze artiesten hebben aandacht voor de natuur. Denk aan Parwa Busi Tori geschreven door Carla Lamsberg en gezongen door Rachidi Sanches.

Een gedicht schrijven kan op verschillende manieren. Hieronder vind je, als voorbeeld, drie vormen van gedichten.

1. Rijmschema aabb:

het laatste woord van zin 1 rijmt op het laatste woord van zin 2.

Het laatste woord van zin 3 rijmt op het laatste woord van zin 4.

Voorbeeld:

Ik vind je lief	<u>a</u>
Je bent mijn hartendief	<u>a</u>
Ik geef je een bloem	<u>b</u>
en een dikke zoen	<u>b</u>

2. Elfe:

Dit gedicht bestaat uit elf woorden. Deze elf woorden verdeel je over vijf regels.

Ze staan in de volgende volgorde:

boom	(1 woord op de eerste regel)
je straalt	(2 woorden op de tweede regel)
vol van kleur	(3 woorden op de derde regel)
je siert het land	(4 woorden op de vierde regel)
bedankt	(1 woord op de vijfde regel)

3. Haiku:

Een haiku bestaat uit drie regels van vijf, zeven en vijf lettergrepen.

In totaal heeft dit gedicht zeventien lettergrepen.

ouder dan het bos	(5 lettergrepen)
is de aarde die het draagt	(7 lettergrepen)
waar wij ook leven	(5 lettergrepen)

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Geef antwoord op de volgende vragen:

1. Waar denk je aan bij het woord natuur? Schrijf vijf woorden op in je schrift.
2. Geef een voorbeeld van iets wat je heel mooi vindt aan de natuur van Suriname.
3. Denk je weleens eraan om iets voor de natuur terug te doen? Leg uit waarom.
4. Wat zou je kunnen doen om de natuur schoon te houden?

OPDRACHT 2

In opdracht 1 heb je jouw gedachten over de natuur opgeschreven. Deze gedachten ga je verwerken in een gedicht. Kies uit deze drie dichtvormen: rijmschema aabb, Elf, Haiku.

Schrijf je gedicht in je schrift.

TERUGKIJKEN

- Ik ben bekend met de drie dichtvormen: rijmschema, elf, haiku.
- Ik kan een gedicht herkennen aan één van de dichtvormen die ik vandaag heb geleerd.
- Ik kan mijn gedachten verwerken in een gedicht.
- Ik denk na over mijn gedrag in de natuur.

17 Spellen

TITEL

Verkleinwoorden, 1 deel 2

JE LEERT:

- het meervoud van verkleinwoorden.

.INFORMATIE

Meervoud betekent dat er meer dan één is. Eén boom en twee bomen. Dit heb je al geleerd. Van verkleinwoorden kun je ook een meervoud maken, net als van alle zelfstandige naamwoorden die als grondwoord staan.

In les 21 van thema 2 heb je geleerd wat meervoud is en hoe je zelfstandige naamwoorden in het meervoud schrijft.

Je weet misschien nog wel dat de uitgang van een woord bepaalt wat het meervoud is. Je kunt die les nog eens terugkijken.

Bij verkleinwoorden is het meervoud eigenlijk veel makkelijker. Alle verkleinwoorden in het meervoud eindigen op **S**.

Bijvoorbeeld:

Boom – bomen – boompje – boompjes

Paraplu – paraplu's – parapluutje – parapluutjes

Vlieg – vliegen – vliegje – vliegjes

.OPWARMER

Klaspel

De leerkracht klappt in de handen in een ritme. Bij de eerste klap zegt de leerkracht een woord, bij de tweede zeg jij het verkleinwoord. Als je het niet weet, zeg je niks en gaat de rij verder. Net zo lang tot er een leerling overblijft.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

In het schema is een aantal woorden weggefallen. Schrijf die op.

Grondwoord	Meervoud	Verkleinwoord	Meervoud
Beker			
	Takken		
		Visje	
			Broodjes
			Gitaartjes
		Autootje	
	Legers		
Eend			

OPDRACHT 2*Flitskaarten*

Let goed op. De leerkracht houdt een kaart omhoog met daarop een woord.
Je ziet het woord niet langer dan twee seconden!

Het woord dat je ziet, is in het meervoud geschreven.
Aan jou de taak om het woord als verkleinwoord op te schrijven.

OPDRACHT 3

Controleer samen met een klasgenoot de antwoorden van opdracht 2.
Kom samen tot een lijst met de juiste woorden.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?
Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?
Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden, deel 11

JE LEERT:

- in deze les tien (10) nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- in deze les dertig (30) woorden in alfabetische volgorde te plaatsen.

INFORMATIE

In les 10 heb je je woordenschat uitgebreid met tien nieuwe woorden. In deze les komen er tien andere nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Woorden uitbeelden

De leerkracht verdeelt de klas in groepjes. De leerkracht deelt kaartjes uit met een woord per kaartje. Aan de groep de taak om het woord zo goed mogelijk uit te beelden voor de klas. De anderen raden wat het woord is. Je mag als groep het woord uitbeelden, maar ook één of twee leerlingen kiezen die gaan uitbeelden.

Ieder groepje komt aan de beurt.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten. Per opdracht staat aangegeven of je dit individueel doet of samen met een klasgenoot.

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden **vetgedrukt**, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar met een regel ertussen. Deze opdracht maak je individueel.

Tekst

De storm was plotseling **komen op __tten** en had misschien wel **win __racht** 8.

Adam zei tegen Alex: "We moeten **binne __huis** blijven van mama."

Even later begon Adam zich te vervelen. "Kunnen we niet voor de deur zitten?"

"Mama zei dat we geen **voet __itenshuis** mogen zetten", zei Alex.

De jongens haalden hun vliegers **__voorschijn**, alleen om ze te bekijken. Ze zaten bij het raam. De storm **raa __e** rond het huis.

Ze waren het binnen moeten blijven zitten **__u**.

"We kunnen het pad naar het bos opgaan", zei Adam.

De jongens vlogen hun vliegers over het pad het bos in. Even later begon het mis te gaan. Alex zijn vlieger vloog weg. Hij riep: "Een tak heeft mijn vlieger gescheurd!"

"We hadden naar Mama moeten luisteren", **j __merde** hij.

De storm **be __aarde**. De jongens keerden vlug terug naar huis. Toen mama thuis was gekomen, voelde ze dat haar boys geheimzinnig deden. Maar in plaats van antwoord te geven op haar vraag of er wat scheelde, keken Adam en Alex elkaar **st __kem** aan.

De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Hieronder staan er tien betekenissen van de woorden door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) buiten het huis =
- b) dit deed een harde wind om het huis =
- c) een ruimte in huis =
- d) hiermee wordt de snelheid van de wind uitgedrukt =
- e) je best doen om niet te laten zien dat je een geheim deelt =
- f) kalm worden, gaan liggen =
- g) klaagde =
- h) meer dan genoeg hebben van iets, het moe zijn van iets (of van iemand) =
- i) naar boven gaan =
- j) zichtbaar =

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

OPDRACHT 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op. Dit doe je individueel.
Schrijf voorop het woord en achterop de betekenis. Je schrijft ook het woord in lettergrepen op de achterkant.

OPDRACHT 3*Woordenstratego*

Ieder woord krijgt een nummer. Je hebt je kaartjes in alfabetische volgorde gelegd. Het eerste woord is 1, het tweede woord 2, enzovoort. Er zijn tien woorden dus tien kaartjes.

De leerkracht verdeelt de klas in twee of drie teams. Iedere leerling pakt blind een kaartje van de stapel van een ander. Dat is jouw speelkaart tijdens het spel.

Je mag nu andere leerlingen van een ander team aantikken. Dit doe je rustig zonder duwen en rennen als het spel binnen gespeeld wordt.

Als je iemand tikt of als je getikt wordt, zeg je het nummer van je kaart. Stel, jij hebt een 4 en de leerling die je tikt heeft een 6, dan geef je je kaartje aan de ander. De hoogste wint dus. Er is een 'maar' de 10 kan alleen gepakt worden door de 1.

Als je nu meerdere kaartjes verzameld hebt, hou je gewoon je eerste kaartje. Op het moment dat je getikt wordt door iemand met een hoger cijfer lever je ALLE kaartjes in.

Je kunt je teamgenoten natuurlijk ook helpen door te verklappen wie van het andere team welk kaartje heeft of door in de weg te lopen als iemand je teamgenoot wil tikken.

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuk?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

Feedback

JE LEERT:

- wat feedback is;
- hoe je feedback geeft.

INFORMATIE

Feedback is een synoniem voor kritiek of commentaar. Misschien denk je aan iets wat negatief is, als je het woord kritiek hoort. Kritiek of feedback, kan ook positief zijn. Bijvoorbeeld om iets te verbeteren. Als je feedback krijgt, is het aan jezelf om er iets mee te doen. Jij beslist wat je ermee doet. De gevolgen van je beslissing zijn ook voor jou.

Je kunt ook feedback geven op iets of aan iemand. Het is dan jouw mening. Je begint dan ook altijd met "ik vind" en niet met "het is". Je mag iets mooi vinden of leuk, maar natuurlijk ook saai of vervelend.

Feedback kan dus positief of negatief zijn. Positieve feedback is bedoeld om iets beter te maken. Bijvoorbeeld, ik vond het verhaal mooi maar ik heb het einde niet helemaal begrepen. Of, ik vind dat je een leuke jurk aanhebt.

Negatieve feedback is niet leuk om te horen en eigenlijk ook niet om te geven. Bijvoorbeeld: ik vind dat jij een lelijk T-shirt aanhebt of ik vind dat je naar heel rare muziek luistert.

Je hoeft iets niet altijd leuk of mooi te vinden of het met iedereen eens te zijn. Je kunt wel je mening op een vriendelijke manier zeggen.

Feedback geven:

Onthoud dit wanneer je feedback geeft:

- Je doet dit altijd vanuit jezelf. Ik vind....., ik heb gemerkt dat....., ik ervaar dit alsen dergelijke.
- Probeer zo concreet mogelijk te zijn. "Ik vind het niet leuk" is NIET concreet. "Ik vind die ene opmerking van je niet leuk, omdat ik me gekwetst voel" is WEL concreet.
- Spreek de ander direct aan en doe het niet via anderen.
- Word niet persoonlijk, val niemand aan. "Jij bent dom" is een persoonlijke aanval. "Ik vind het niet zo slim dat je dat gedaan hebt, omdat ..." is geen aanval.
- Probeer zo veel mogelijk to-the-point te blijven. Direct is beter dan er omheen draaien. Dat kan soms best moeilijk zijn.
- Geef een ander de ruimte om te reageren. Er hoeft verder geen discussie te zijn, maar de ander mag natuurlijk wel reageren op wat je net gezegd hebt.

Feedback ontvangen:

Als je feedback krijgt, zijn er ook enkele regels waar je je zoveel mogelijk aan probeert te houden.

- Laat de ander uitpraten, reageer niet meteen, ook al ben je het er niet mee eens.
- Luister actief, laat de ander weten dat je hem hoort en naar hem luistert. Hierdoor laat je zien dat je de ander serieus neemt.

- Vraag om uitleg als je iets niet snapt. Beter een keer vragen, dan alles wat erna komt niet begrijpen. Domme vragen bestaan niet!
- Bedank voor het gesprek. Reageer ook netjes. "Ik wist niet dat je er zo veel last van had", bijvoorbeeld.

OPDRACHTEN

Je doet de onderstaande opdracht volgens de instructie van de leerkracht.

OPDRACHT 1

Lees het onderstaande verhaal. Nadat je het verhaal hebt gelezen, ga je voor jezelf in je schrift feedback geven op wat Adam, Andy, Arthur en Alex gedaan hebben.

Bereid het feedbackgesprek voor alsof je met de jongens uit het verhaal gaat praten. Geef je mening en houd rekening met de regels van feedback geven.

Nadat je klaar bent, zal de leerkracht in een rollenspel een aantal feedbackgesprekken voeren. Je kunt ook de rol van een van de jongens krijgen (ook al ben je misschien een meisje).

Tekst

Adam, Andy, Arthur en Alex drukten met hun neus tegen het raam. Ze keken naar buiten. Het waait heel hard. Wat een wind! Het waren rukwinden van misschien wel windkracht 7 of 8.

"Vergeet niet, verlaat het huis niet als we weg zijn", zei Mama. Zij en Papa gingen de stad in om te winkelen.

Even later begon Adam zich te vervelen. "Kunnen we niet voor de deur zitten?" "Mama zei dat we geen voet buitenhuis mogen zetten." zeiden de anderen.

Adam, Andy, Arthur en Alex veegden de vloer, maakten hun bedden op en maakten lunch. Al die tijd bleef Adam zeuren: "Ik wil naar buiten. Ik wil mijn vlieger oplaten. Laten we met onze vliegers spelen!"

Na de lunch haalden de jongens hun vliegers tevoorschijn om ze te bekijken. Ze zaten bij het raam. De wind blies rond het huis.

"Laten we gewoon met onze vliegers in de tuin spelen" zei Adam.
"Mama zei dat we het huis niet moesten verlaten" zei Andy.

De wind blies wat bladeren tegen de ramen. Adam kon er niet meer tegen. Hij stapte naar buiten met zijn vlieger en de andere jongens volgden hem. Andy was de laatste die naar buiten ging. Ze renden in de tuin met hun vliegers. Maar al gauw waren ze de tuin beu. "We kunnen het park ingaan" zei Adam. De jongens renden met hun vliegers over het pad het park in. Even later begon het mis te gaan.

Arthur riep: "Oh nee! Ik heb het touw van mijn vlieger losgelaten!" Zijn vlieger vloog weg. Toen riep Alex: "Een tak heeft mijn vlieger gescheurd!" "We hadden naar Mama moeten luisteren" zei Andy. Adam brulde: "Mijn vlieger zit vast in een boom!"

Op dat moment liep Omu voorbij. "Wat is er hier allemaal aan de hand?" vroeg hij. "We zitten in de problemen," zei Adam. "Mijn vlieger zit vast in een boom!" Omu klom in de boom en trok het touw uit de takken. Hij bracht de vlieger naar beneden en gaf hem aan Adam.

"We gaan nu gauw naar huis" zei Alex. "Hebben jullie nu wel geleerd om naar je moeder te luisteren?" zei Omu. "Ja, dat hebben we wel geleerd," zeiden de kinderen.

Even later komen Mama en Papa terug van de stad. Ze hebben niets gemerkt van wat Adam, Andy, Arthur en Alex allemaal gedaan hebben tijdens hun afwezigheid.

De volgende dag kwam Omu langs. Hij wilde de jongens wel een nieuwe vlieger geven, maar niet voor niks. Ze maakten samen de afspraak dat de jongens het voorval zouden opbiechten aan hun ouders en de straf accepteren die hun ouders hen zouden geven.

Daarnaast hebben ze afgesproken dat de jongens twee weken lang klusjes in de tuin van Omu zouden doen. Pas dan konden ze een nieuwe vlieger krijgen.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Herhalen

Zinsdelen: persoonsvorm, onderwerp en telwoorden

JE LEERT:

- de persoonsvorm te vinden in een zin;
- het onderwerp te vinden met de wie -/wat -vraag;
- telwoorden te vinden in een zin aan de hand van de specifieke woorden.

OPDRACHTEN

Wat weet je nog van persoonsvorm, onderwerp en telwoorden?

Kijk nog eens in:

- les 4 over persoonsvorm en onderwerp,
- les 12 over telwoorden

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Zoek de persoonsvorm. Doe het op drie (3) manieren.

1. Tante Jettie gaat naar Afobaka.
Gaat tante Jettie naar Afobaka?
Tante Jettie ging naar Afobaka.
Tante Jettie en haar moeder gaan naar Afobaka.
2. Oom Misran en tante Sally rijden naar Commewijne.
3. In Commewijne stoppen ze even bij een zus.
4. Ze kopen trie, warme vis en garnalen in Nieuw-Amsterdam.
5. Ze bezoeken het openluchtmuseum.

OPDRACHT 2

Zoek het onderwerp met wie/wat + pv.

1. Tante Mia verkoopt soesjes.
Wie verkoopt? Ond= Tante Mia
2. De radio valt op de grond.
3. De vis zwemt in het water.
4. De honden blaffen heel hard.
5. Het water stroomt snel weg.
6. Roeki werkt de hele dag.

OPDRACHT 3

Waar of niet waar? Kruis aan	waar	niet waar
1. Vijf, tien, twintig zeggen iets over de volgorde.		
2. Bij zoveel, sommige en alle weet je niet om welke hoeveelheid het gaat.		
3. Bij eerste, tweede en derde weet je precies om welke volgorde het gaat.		
4. Tien, twintig, dertig zeggen iets over de hoeveelheid.		
5. Bij laatste, hoeveelste weet je niet precies wat de volgorde is.		
6. Bij veel, meer, meest weet je niet om welke hoeveelheid het gaat.		

TERUGKIJKEN

Hoe was het om de herhalingsoefeningen te maken?
 Wat vond je nog moeilijk?

TITEL

Symbolen

JE LEERT:

- wat symbolen zijn;
- wanneer er symbolen gebruikt worden in plaats van woorden.

INFORMATIE

Wat Om te kunnen communiceren met andere mensen gebruiken we taal. Zoals je weet, kun je door middel van taal lezen, schrijven en spreken.

Maar er is ook een taal die bestaat uit plaatjes. Die plaatjes noemen we symbolen. In sommige gevallen is een plaatje duidelijker dan een woord.

Zou je bijvoorbeeld uit een flesje drinken waar dit symbool op staat?

Waarschijnlijk niet. Misschien weet je dat dit symbool gebruik wordt voor giftige stoffen.

Zo worden er in het dagelijkse leven veel symbolen gebruikt om je iets te vertellen. Dat kan zijn op producten in de supermarkt, maar denk ook aan een mobiele telefoon of social media. Maar de bekendste symbolen die je tegenkomt zijn verkeersborden.

De meeste symbolen zijn internationaal. Dat betekent dat de symbolen over de hele wereld hetzelfde zijn en ook dezelfde betekenis hebben. Of je nu in Suriname, Amerika, China of Australië woont: overal gelden dezelfde symbolen.

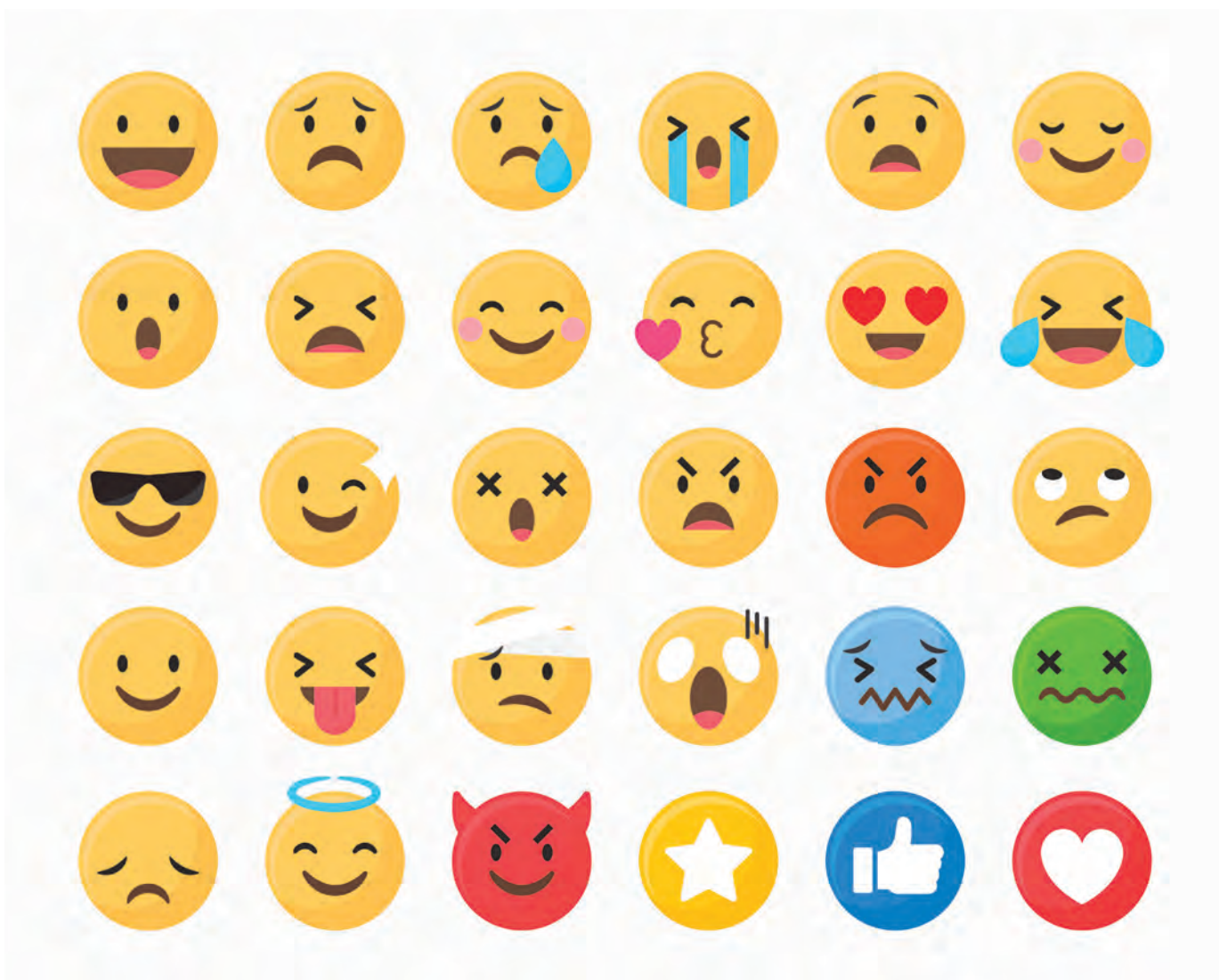
Het symbool zoals je ziet op de afbeelding is een gevarensymbool. Een gevarensymbool waarschuwt je voor iets gevaarlijks. Hieronder zie je nog een aantal gevarensymbolen die je kunt tegenkomen op producten in het keukenkastje, in de supermarkt of ergens anders.

Aan de beeldredacteur: geen idee of deze symbolen auteursrechtelijk beschermd zijn, ik denk van niet, maar beter om te checken.

De symbolen die je gebruikt bij het chatten gebruik je om bepaalde emoties aan een bericht toe te voegen. Soms kun je met tekst alleen niet precies zeggen wat je wilt. Dan kun je een emoticon toevoegen aan je berichtjes. De emoticons en de betekenis daarvan zijn vastgelegd in de Unicode. Als een emoticon daarin staat, wordt het over de hele wereld gebruikt met dezelfde betekenis.

Hieronder staat een aantal emoticons.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

De leerkracht heeft een aantal verschillende verpakkingen bij zich. Welke gevarensymbolen zie je op verschillende verpakkingen?

Wat betekenen die symbolen?

OPDRACHT 2

Welke emoticons gebruik je zelf weleens als je aan het chatten bent met je vrienden, vriendinnen en familie? Noem er vijf.

Als je nog nooit gechat hebt, welke van deze emoticons vind je leuk? Welke zou je, denk je, weleens kunnen gebruiken op een andere manier? Heb je al eens emoticons gebruikt als je iets geschreven hebt?

Wat betekenen die emoticons?

OPDRACHT 3

Ontwerp zelf een gevarensymbool voor iets waar nog geen symbool voor is. Dat mag van alles zijn: gevaar voor wilde dieren, gevaar voor gaten in de weg, gevaar voor regen of iets dergelijks. Je mag er ook iets grappigs van maken. Gebruik je creativiteit!

TERUGKIJKEN

Wat heb je herkend tijdens deze les?

Wat heb je geleerd tijdens deze les? Wat vond je leuk?

Meertaligheid

TITEL

Bloemenliedje

JE LEERT:

- het lied '*Fa yu kan taki mi no moi*' zingen;
- waarover het lied gaat;
- namen van bloemen in andere talen.

INFORMATIE

Sranan	Vertaling
Fa yu kan taki mi no moi? (3x)	Hoe kan je zeggen dat ik niet mooi ben?
Rozenknop na mi mama	Rozenknop is mijn moeder
Stanvaste na mi papa	Stanvaste is mijn vader
Fa yu kan taki mi no moi?	Hoe kan je zeggen dat ik niet mooi ben?
Na tu bromki meki mi	Twee bloemen hebben mij gemaakt

OPDRACHT 1

Bij deze opdracht mag je samenwerken met leerlingen die dezelfde thuistaal als jij hebben.
Ken je de namen van onderstaande bloemen in jouw taal?

OPDRACHT 2

Probeer het lied te zingen met andere bloemennamen.

TERUGKIJKEN

Zing het lied nog eens met andere bloemennamen.

Spreeken en Luisteren

TITEL

Openlucht toneel

JE LEERT:

- een gesprek voeren en volgen;
- een goede luisterhouding aan te nemen;
- een eigen gespreksplan op te zetten;
- een spreekbeurt voor te bereiden en een verhaal samen te vatten;
- als toehoorder/oplettende luisteraar op te treden in een gesprek.

INFORMATIE

In deze les behandelen we de stappen van het spreekplan voor het houden van een toneelstuk. We gaan eerst op zoek naar een onderwerp dat te maken heeft met het thema "Buiten".

Wie heeft er ooit een toneelstuk gehouden in de eerdere groepen 3, 4 of 5?

Een toneelstuk kan gaan over een gebeurtenis of een nieuwsbericht uit de krant.

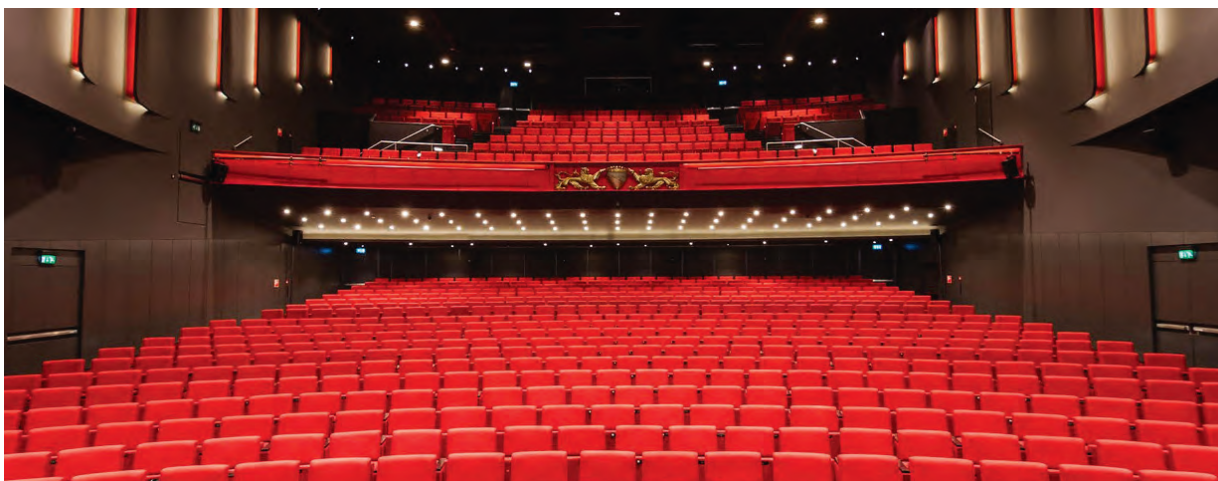
Dan kun je dit uitbeelden in een toneelstuk.

Voor het maken van een toneelstuk hanteren we hetzelfde spreekplan dat we gebruiken voor het schrijven van een spreekbeurt.

Het kiezen van een onderwerp voor het toneelstuk.

Het onderwerp van dit toneelstuk kiezen jullie per groep, maar het onderwerp moet over het thema "Buiten" gaan. In groepsverband (groep van 5 leerlingen) mogen jullie zelf kiezen waar het toneelstuk over gaat.

In 3 stappen worden jullie op weg geholpen met het kiezen van het onderwerp voor het toneelstuk.

Hier volgen de tips:

1. Kies een onderwerp dat jullie aanspreekt. Een activiteit die jullie graag buiten doen.
2. Kies een onderwerp dat makkelijk voor iedereen te volgen is.
3. Vraag goedkeuring bij de leraar over het gekozen onderwerp.

Hoe bereid je jezelf voor op een toneelstuk?

Zie onderstaande tips,

1. Het is belangrijk om je samen goed voor te bereiden. In de klas krijgen jullie de ruimte om te oefenen voor het toneelstuk.
2. Bij het opstellen van de tekst van een toneelstuk is het de bedoeling dat je elkaar helpt.
3. Tijdens de voordracht van het toneelstuk praat je niet te snel. Misschien ben je wel een beetje nerveus en wil je snel afronden en ga je hierdoor sneller praten, maar spreek jezelf moed in.

Veel succes met jullie toneelstuk!**OPDRACHTEN**

Je maakt de onderstaande opdracht individueel.

OPDRACHT 1**“Ons spreekplan”**

Bereid je voor op het spreekplan. Ga samen aan de slag met je eigen spreekplan.

Vooraf:

- 1) Waar gaat het toneelstuk over?
- 2) Wat weet ik over het toneelstuk?
- 3) Wat verwacht ik van het toneelstuk?
- 4) Wat zijn de W-vragen? Bereid je voor op vragen.

Tijdens*Introductie:*

- 5) Leg kort uit waar het toneelstuk over gaat

Kern

- 6) Geef uitleg over het toneelstuk
- 7) Antwoorden op mijn W-vragen

Wie?

Wat?

Wanneer?

Waar?

- 8) *Slot*
- 9) Samenvatting over het toneelstuk van het gesprek
- 10) Vragenronde ja/nee
Denk aan mogelijke vragen die men kan stellen
- 11) Indien er een vragenronde is, kan ik nog vragen stellen over onbeantwoorde W-vragen

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les?

Waar kan je deze les bij gebruiken?

Schrijven

TITEL

Ik nodig je uit

JE LEERT:

- een uitnodiging te schrijven met de 5 W-vragen;
- een uitnodiging te schrijven die duidelijke informatie bevat;
- na te denken over de lay-out van je uitnodiging.

INFORMATIE

Wanneer je iemand uitnodigt voor een speciale gelegenheid, wil je natuurlijk wel dat diegene ook echt komt. Dat betekent dat je uitnodiging duidelijk en aantrekkelijk moet zijn.

Om ervoor te zorgen dat je uitnodiging alle belangrijke informatie bevat, geef je eerst antwoord op de 5 W-vragen. Zo weet je dat je uitnodiging duidelijk is.

- **Wat** gaan jullie doen?
- Voor **wie** is de uitnodiging bedoeld?
- **Waar** gaan jullie het doen?
- **Wanneer** gaan jullie het doen?
- **Waarom** gaan jullie het doen?

Klaar? Je hebt geleerd hoe je de antwoorden kunt verwerken in correcte zinnen. Denk goed na over de lay-out van de uitnodiging, zodat die aantrekkelijk is om te lezen. Voorbeeld van een onaantrekkelijke en onduidelijke uitnodiging:

OPDRACHTEN

Je maakt de opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Je wilt graag de klas uitnodigen om iets te doen voor een schone natuur. Je gaat dus een uitnodiging schrijven voor een leuke milieuactie die je zelf hebt bedacht. Eerst geef je antwoord op de volgende 5 W-vragen:

- Wat is de milieuactie?
- Wie doen eraan mee?
- Waar gaan jullie het doen?
- Wanneer is de milieuactie (datum + tijd)?
- Waarom doen jullie een milieuactie?

OPDRACHT 2

Schrijf een duidelijke en aantrekkelijke uitnodiging voor je klasgenoten. Gebruik de informatie uit opdracht 1.

- Schrijf in het midden van de uitnodiging een pakkende zin. Bijvoorbeeld: Kom je ook?
- Maak korte zinnen met de 5 W-vragen.
- Zorg ervoor dat er veel witregels zijn tussen de zinnen.
- Denk aan een aantrekkelijke lay-out (kleurgebruik, indeling papier, strepen, lettertype).
- Zorg voor een leesbaar handschrift.
- Maak een leuke tekening of symbool bij de uitnodiging.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een uitnodiging herkennen aan de lay-out.
- Ik kan een duidelijke uitnodiging schrijven met de 5 W-vragen.
- Ik kan een aantrekkelijke uitnodiging schrijven door na te denken over de lay-out.
- Ik denk na over leuke milieuacties.

Spellen

TITEL

Het vriendenpaar *ch* en *sch*

JE LEERT:

- wanneer je *Sch* en *ch* gebruikt in woorden;
- hoe je *sch* en *ch* uitspreekt.

INFORMATIE

Je hebt al geleerd over klinkerparen. Er zijn ook letters die geen klinkerpaar zijn, maar die je toch samen schrijft en als één klank uitspreekt. Dat zijn de *sch* en de *ch*.

De *ch* spreek je soms uit als een harde *g* in het Nederlands, maar soms ook als *sj*.

De *sch* spreek je uit als een harde *sg*. Als je erover nadenkt, komen de *ch* en *sch* best veel voor in het Nederlands.

Je ziet deze paren in bijna alle woordsoorten. Alleen in de lidwoorden komt geen *ch* of *sch* voor.

De geschiedenis van het gebruiken van *ch* en *sch* gaat al heel ver terug. Vroeger schreef men in het Nederlands veel meer woorden met *ch* en *sch*. Woorden als *mensch*, *aardsche lasten* en *doodsch* werden vroeger met *sch* geschreven. Pas in 1947 is dat veranderd.

Tegenwoordig zie je nog woorden met *sch*, zoals bijvoorbeeld: - Schrijven

- Scherp
- Scheuren

Ook de *ch* komt nog regelmatig in woorden voor. Denk maar aan:

- Machtig (harde *g*)
- Machine (uitspraak *sj*)
- Nacht (harde *g*)
- Manchetknoop (uitspraak *sj*)

De woorden die je als *sj* uitspreekt zijn meestal 'leenwoorden'. Wat leenwoorden precies zijn, leer je in thema 4.

Er zijn geen echte regels wanneer je de *ch* of de *g* moet gebruiken in woorden.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Maak de onderstaande woorden compleet. Kies uit G of CH.

- a) na__twa__t
- b) om__ooien
- c) na__eda__t
- d) ma__inekamer
- e) a__teruitkijkspie__el
- f) __ebeurtenissen
- g) __emicaliën
- h) we__elopen
- i) __es__okt
- j) we__dek
- k) zwa__tel
- l) __evarendriehoek

OPDRACHT 2

Maak de onderstaande woorden compleet. Is het een?

- a) appel__ap
- b) ge__putter
- c) paring__dans
- d) __erpte
- e) ergerni__
- f) __oenen
- g) vergi__t
- h) aan__teker
- i) a__bak

OPDRACHT 3

Zoek woorden waarvan je niet zeker weet of je die goed geschreven hebt op in het woordenboek en controleer je spelling.

OPDRACHT 4

Maak met ieder woord van opdracht 1 en opdracht 2 een zin.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend Lezen

TITEL

Hoofd- en bijzaken

JE LEERT:

- de hoofd- en bijzaken in een verhaal te onderscheiden.

INFORMATIE

Je weet wat de W-vragen zijn die je beantwoordt aan de hand van een verhaal. Daarmee maak je eigenlijk al het verschil tussen de hoofd- en bijzaken.

De hoofdzaken zijn de belangrijkste dingen in een tekst. Alle belangrijke informatie over het onderwerp zijn de hoofdzaken. De bijzaken zijn eigenlijk alle andere dingen in de tekst.

Hoofdzaken:

- feiten
- jaartallen
- eigenschappen
- meestal aan het begin of aan het einde van een tekst

Bijzaken:

- voorbeelden
- extra uitleg
- maakt een tekst leuker of beter te begrijpen

Om de hoofdzaken uit de tekst te halen kun je ook een aantal korte vragen stellen. Je leest altijd eerst de hele tekst aandachtig door.

1. Schrijf in één (1) woord, maximaal twee (2) woorden op, waarover de tekst gaat
2. Schrijf de zin op die jij het belangrijkste vindt in het verhaal.
3. Leg voor jezelf uit waarom je dit de belangrijkste zin van het verhaal vindt.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT

Lees eerst de onderstaande tekst.

Tekst

Hoe kweek en bereid je kousenband?

Kousenband is een lange, groene peul. Het komt oorspronkelijk uit West-Afrika, maar groeit ook in Suriname en in de Nederlandse kassen. Kousenband is lekker en heeft calcium, ijzer en andere voedingsstoffen wat deze groente extra gezond maakt.

Kousenband kweken begint bij het zaaien van de zaden. Hoe doe je dat?

Stap 1.

Verzamel de zaden uit een kousenbandpeulvrucht.

Stap 2.

Zaai de zaden 3 tot 4 centimeter diep in aparte potten gevuld met vochtige zaaigrond.

Bedek de zaden met een laag potgrond. Kousenband groeit helemaal vanzelf als het warm is.

Stap 3.

Na 1 tot 2 weken komt de zaaiplant op. Houd de aarde vochtig, maar niet te nat om rotting van de wortels te voorkomen. Omdat het een klimplant is, heeft het een stevige ondersteuning nodig, zoals een bamboestok, om door te groeien.

Stap 4.

De planten worden meestal 1,75 tot twee meter hoog. Laat de bonen niet veel langer worden dan 30 - 40 centimeter. Ze hebben dan de beste smaak.

Dan is het tijd om de peulen te oogsten. Je kunt dan de kousenband roerbakken voor vijf minuten in wat olie op hoog vuur. Daarna kun je eventueel knoflook, gember en chilipepers toevoegen om het nog extra smaak te geven.

Eet smakelijk!**Vragen en opdrachten:**

1. Wat is het onderwerp van deze tekst?
2. Schrijf twee (2), maximaal drie (3) zinnen uit de tekst die over de hoofdzaken gaan.
3. Schrijf 1 zin op die over een bijzaak gaat en leg in je eigen woorden uit waarom je vindt dat dit een bijzaak is.
4. Schrijf de volgende woorden in je schrift met de betekenis erachter (je mag de woorden zoeken in een woordenboek en/of op internet):
 - o Peul
 - o Zaaïen
 - o Vochtig
 - o Klimplant
 - o Ondersteuning
 - o Roerbakken
5. Bespreek met een klasgenoot wat de hoofdzaken zijn in het verhaal. Vergelijk of jullie allebei voor dezelfde hoofdzaken hebben gekozen. Lees de zinnen die jullie allebei gekozen hebben in het verhaal en beantwoord dan nog een keer de vraag of dit echt een hoofdzaak is.
6. Vergelijk de bijzaak die jullie allebei gevonden hebben. Zijn het inderdaad de bijzaken?

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Kan je hoofd en bijzaken onderscheiden in de tekst?

Kan je de hoofdzaak samenvatten in één (1) zin?

Meertaligheid

TITEL

Tussenwerpsels uit het Sranan

JE LEERT:

- de hoofd- en bijzaken in een verhaal te onderscheiden.

INSTRUCTIE

Lees de informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je vragen stellen. Voer de opdrachten uit.

INSTRUCTIE

Informatie

Als we spreken, maken we soms een geluid dat niet echt een woord is, maar wel iets betekent. Deze geluiden noemen we tussenwerpsels. Vaak willen we met het geluid een bepaald gevoel uitdrukken.

Voorbeeldzinnen:

1. E-e, kijk hoe mooi die krere krere in bloei staat.
E-e geeft aan dat de spreker aangenaam verrast is.
2. De moestuin van Ramin is door de zware regens onder water gelopen, tyê.
Tyê geeft aan dat de spreker medelijden heeft.
3. Âybaya, het houdt maar niet op met regenen.
Âybaya, geeft aan dat de spreker moeite heeft met de situatie. Âybaya kan je zien als een diepe zucht.
4. Sâh! Die boom op Ramins erf heeft meer dan honderd manja's gegeven.
Sâh geeft aan dat de spreker erg verbaasd is.
5. Die rupsen zijn vervelend, tsyûh, ze hebben alle blaadjes van de oleander opgevreten.
Tsyûh geeft aan dat de spreker zich ergert.
6. Ênhè, je hebt gelijk om de kousenbandjes te oogsten, anders drogen ze uit.
Ênhè geeft aan dat de spreker het eens is met een plan of idee.

Een ander tussenwerpsel dat vaak gebruikt wordt, is no.
 No wordt gebruikt om een verzoek te doen of een vraag te stellen.
 Voorbeeldzinnen zijn:
 7. Help me het erf te harken no.
 8. Je gaat die bloemen daar planten no?

Opdracht 1

Geef aan of de volgende stellingen juist zijn of niet.

1. Een tussenwerpsel is het geluid van een dier.	Ja/nee
2. Een tussenwerpsel heeft een betekenis.	Ja/nee
3. Tsyûh is een tussenwerpsel.	Ja/nee

Opdracht 2

Welke tussenwerpsels moeten op de plaats van de nummers staan.
 Kies uit de tussenwerpsels onder de streep.

Usha: Meester, we gaan vandaag in de schooltuin werken1...?
 Meester: ...2..., dat staat op het rooster van vandaag.
 Kifa:3....., alweer. Ik word moe van in de zon werken.
 Usha:4....., je bent echt een papkindje.
 Kifa:5....., je doet alsof jij nooit last hebt van de zon.
 Usha:6....., kijk eens wat een mooie hoed Tomas op heeft.
 Kifa: Tomas, leen me jouw hoed ...7...
 Tomas: ..8... Kifa, ben je vandaag echt van plan te werken?

e-e; aybaya; no; tyê; san; ènhè; no; tsyûh

Opdracht 3

Schrijf de zinnen over in je schrift en onderstreep de tussenwerpsels.

1. Tyê, die bloem hangt zo flauw in de zon.
2. Help me met onkruid weghalen no.
3. E-e, kijk wie ons komt helpen.

Opdracht 4

Welke betekenis hebben de vetgedrukte tussenwerpsels?

1. Tan, het water in de gieter is op.
2. Wây, mieren bijten me.

TERUGKIJKEN

Wat heb je in deze les geleerd wat je nog niet eerder wist?

TITEL

Het trema

JE LEERT:

- wat een trema is;
- hoe je een woord met een trema uitspreekt;
- hoe je een woord met een trema schrijft.

INFORMATIE

Misschien is het je al eens opgevallen. In sommige woorden staan twee puntjes boven een letter. Dat noem je een `trema'. Een trema is een diakritisch teken. In de spelling is het belangrijk dat je ook het trema gebruikt waar dat nodig is. Het kan namelijk gebeuren dat een woord zonder of met een trema totaal iets anders kan betekenen.

Je schrijft een trema als er klinkers naast elkaar staan die samen een klank kunnen vormen, maar waarvan het niet de bedoeling is dat je die ook zo uitspreekt.

Bijvoorbeeld het woord RUINE. Als je het zo ziet staan, spreek je de UI ook samen uit als een ui. Zie je hetzelfde woord staan met twee puntjes boven de i, dan spreek je de klinkers apart uit. Ruïne spreek je dan uit als ru-ine.

Het trema gebruik en schrijf je om de lezer te laten begrijpen wat je bedoelt.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Plaats een trema in de onderstaande woorden.

- Azie
- dieten
- gecreëerd
- geïntroduceerd
- hindoeïsme
- Israel
- naïef
- poezie
- smeuig
- vacuum
- zoologie

OPDRACHT 2

We gaan het nu iets moeilijker maken. Kies of er wel of geen trema in het woord hoort te staan. Als er volgens jou een trema geschreven moet worden, dan noteer je dat.

- a) aerobics
- b) Aztekenruine
- c) buiten
- d) financieel
- e) gedrieen
- f) jeugdige
- g) klaarblijkelijk
- h) mais
- i) pinguin
- j) reunie
- k) uitgangen

OPDRACHT 3

Bedenk nu zelf een woord waar een trema in voorkomt.
Je maakt met elke letter met een trema een woord.

ä =

ë =

ï =

ö =

ü =

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden deel 12

JE LEERT:

- in deze les tien (10) nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- in deze les veertig (40) woorden in alfabetische volgorde te plaatsen.

INFORMATIE

In les 2, 10 en 18 heb je je woordenschat telkens uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Kousenband is een lange, groene **pe_l**. Het komt **o__** spronkelijk uit West-Afrika, maar groeit ook in Suriname en in de Nederlandse **k__sen**. Kousenband is lekker en heeft: **cal_ium**, ijzer en andere **voeding__toffen** wat deze extra groente gezond maakt.

Hoe kweek je kousenband?

Stap 1. Verzamel de zaden uit een vrucht van de kousenband.

Stap 2. Zaai de zaden drie tot vier centimeter diep in aparte potten gevuld met vochtige **_aigron**d. Bedek de zaden met een laag **_otgron**d. Kousenband groeit vanzelf als het warm is.

Stap 3. Na één tot twee weken komt de **zaa_lant** op. Hou de aarde vochtig, maar niet te nat om **ro__ing** van de wortels te voorkomen. Omdat het een klimplant is, heeft het een stevige ondersteuning nodig, zoals een bamboestok, om door te groeien.

Stap 4. De planten worden meestal 1,75 tot twee meter hoog. Laat de bonen niet veel langer worden dan 40 centimeter.

Dan is het tijd om de peulen te oogsten. Je kunt de kousenband **roerba__en** voor vijf minuten in wat olie op hoog vuur. Daarna kun je eventueel knoflook, gember en chilipepers toevoegen om het nog extra smaak te geven.

Je mag in les 26 (begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2**Memorie**

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Je hoeft nog niks op de achterkant te schrijven, dat komt bij een volgende opdracht.

Schudt alle kaartjes van jezelf en je partner met de dichte kant naar boven.

Leg alle kaartjes op tafel. Om de beurt mag je een kaartje omdraaien en zien wat erop staat.

Als je een paar kunt vormen mag je die kaartjes pakken.

Degene die de meeste kaartjes heeft, is de winnaar.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) aarde die goed is om zaden erin uit te laten komen
- b) bederf, onbruikbaar worden
- c) eigenlijk, zoals eerst of vroeger
- d) eiwitrijke vrucht
- e) glazen gebouw voor het kweken van groenten en vruchten
- f) grond die goed is voor potplanten
- g) het bakken bereiden van eten waarbij je constant roert
- h) mineraal dat je nodig hebt voor je botten en tanden
- i) uit zaad opgekweekte plant
- j) verzamelnaam voor alles wat er in voedsel zit en in je lichaam komt

Kijk op het (Digi)bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.

Verbeter je fouten.

OPDRACHT 4

Schrijf de juiste betekenis achter op iedere woordkaart.

Schrijf uit de tekst van opdracht 1 de zin met dit woord erin ook op. Schrijf dit woord met een andere kleur.

Terugkijken

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Spreeken en Luisteren

TITEL

Vliegende vlieger's samengevat

JE LEERT:

- een juiste luisterhouding aan te nemen;
- je voor te bereiden voor een luisteropdracht;
- de samenvatting van een tekst opzetten volgens een gespreksplan/ spreekplan.

INFORMATIE

Bij elke gespreksvorm en luisteropdracht is het even belangrijk om je altijd vooraf goed voor te bereiden. Dit geldt voor zowel de spreker als de luisteraar. Deze les gaan we oefenen om samen te vatten.

Vooraf:

- Waarover gaat het gesprek?
- Wat weet ik over het onderwerp?
- Wat verwacht ik van het gesprek?
- Wat zijn de W-vragen? Bereid je voor op vragen

Tijdens

- Introductie:
 - o Luister goed waar de tekst over gaat
- Kern
 - o Geef uitleg over het onderwerp
 - o Antwoorden op W-vragen
- Slot
 - o Samenvatting over het onderwerp van het gesprek
 - o Vragenronde ja/nee
 - o Indien er een vragenronde is, kan ik nog vragen stellen over onbeantwoorde W-vragen uit de tekst

De regels zijn als volgt:

- Luister aandachtig.
- Als iemand aan het woord is, luister je aandachtig naar elkaar.
- Als je een vraag wilt stellen, steek je netjes je vinger op.
- Niet voor je beurt praten.
- Niet door elkaar praten.
- Toon respect als iemand aan het woord is.

OPDRACHTEN

Je maakt de onderstaande opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Wat voor gevoel wekt tekst 11 'Vliegende vliegers' bij jou op? Omcirkel jouw gevoel.	• Blijdschap – bedroefdheid
	• Erbij willen horen – teruggetrokkenheid/ zich willen afzonderen
	• Vrolijk -- bezorgdheid

Lees de volgende tekst 11 'Vliegende Vliegers'.

OPDRACHT 2

Luister goed naar het verhaal 'vliegende vliegers'. Maak tussendoor aantekeningen van de belangrijkste punten uit het verhaal. Noteer in je schrift de antwoorden op de volgende W-vragen (Wie-Wat-Waar-Wanneer-Waarom):

- Wie? _____
- Wat? _____
- Waar? _____
- Wanneer? _____
- Waarom? _____

OPDRACHT 3

Het is nu belangrijk om het verhaal '**Vliegende vliegers**' samen te vatten. Probeer het verhaal op hoofdlijnen in eigen woorden samen te vatten.

OPDRACHT 4

Staan er woorden in de informatietekst of in de uitleg die je niet kent? Zoek de betekenis van de onderstaande woorden op het internet of in het woordenboek. Schrijf die betekenis van het woord op.

TERUGKIJKEN

Wat heb je in een eerdere les geleerd wat je in deze les moest gebruiken?
Vond je de les makkelijk of moeilijk en waarom?

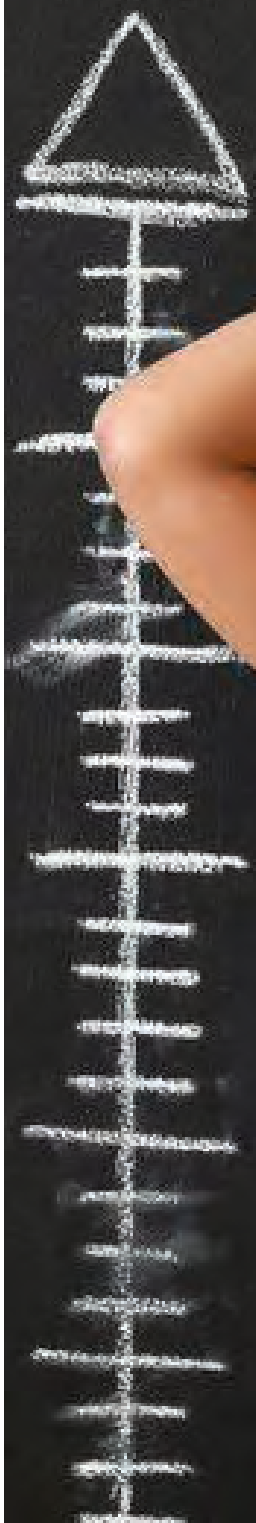

THEMA

4

Mijn ontwikkeling

Introductieles

EEN NIEUW THEMA

Thema 4 heeft als titel “Mijn ontwikkeling”.

JE ONDERZOEKT:

- Wat er met de titel bedoeld kan worden.

INFORMATIE

Dit thema gaat over “Mijn ontwikkeling”. Als mens, kind, maak je een aantal ontwikkelingen door. Zowel geestelijk als lichamelijk veranderen er veel dingen in korte tijd. Ook de rest van je leven blijf je je ontwikkelen, je blijft bijleren en groeien, maar ook leren. Iedere dag leer je iets nieuws, je hele leven lang. Ook dat is ontwikkeling.

Wat lichamelijke ontwikkeling precies inhoudt, leer je bij natuuronderwijs. Tijdens deze lessen concentreren we ons op zaken die met taal te maken hebben binnen het thema.

OPDRACHT 1

1. Als je de titel ziet, met welke andere vakken zou dit dan te maken kunnen hebben?
2. Als je het boek doorbladert, welke lessen horen daar dan bij?

OPDRACHT 2

1. Met welke les van dit thema zou je het liefste beginnen?
2. Welke les lijkt je op het eerste gezicht minder leuk om te doen?

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan?

TITEL

Themawoorden

JE LEERT:

- tien (10) nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- samengestelde werkwoorden herkennen.

INFORMATIE

In deze les gaan we door met het leren van onbekende, nieuwe woorden.

Je kunt weleens een werkwoord tegenkomen dat lijkt te bestaan uit twee verschillende woorden. Vaak heb je dan te maken met 'samengestelde werkwoorden'. Dit zijn werkwoorden die anders vervoegd worden dan enkelvoudige werkwoorden.

Ben je in deze informatie al zo'n woord tegengekomen? Het staat in de vorige zin voor het vraagteken. Juist, 'tegengekomen' is zo'n woord. Het hele werkwoord is 'tegenkomen'.

Op het moment dat een samengesteld werkwoord vervoegd wordt, breekt het woord als het ware in tweeën. Het is zeker niet 'ik tegenkom, jij tegenkomt' enzovoort.

Het is:

Ik kom tegen

Jij komt tegen

Hij komt tegen

Wij komen tegen

Jullie komen tegen

Zij komen tegen

In thema 5 en 6 gaan we hier verder op in.

OPWARMER

JA/NEE spel

De klas gaat in een groepje van vier leerlingen zitten. Iedere leerling krijgt van de leerkracht een kaartje met een woord. Om de beurt mag je een vraag stellen aan de leerling die aan de beurt is. Die leerling mag alleen met ja of nee antwoorden. Aan de anderen de taak om het woord zo snel mogelijk te raden. Iedere leerling komt aan de beurt om te vragen en om vragen te beantwoorden.

Een goed geraden woord is 5 punten. Iedere vraag die gesteld is om tot het goede antwoord te komen is een punt voor de leerling die de vragen beantwoordt.

Wie heeft aan het eind de meeste punten?

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Naomi en Nadine gingen aan tafel

Naomi en Nadine hadden wat vruchtensap bij het eten. Naomi **n__te** netjes van haar drankje, terwijl Nadine **sl__pte**.

Naomi **ka__de**, voordat ze iets zei. Nadine kauwde, terwijl ze aan het **w__rd** was.

Ze hadden een **t__tje** gemaakt om na het warm eten op te eten. Naomi zei: "Nadine, geef **alsjeb__eft** de taart door." Voordat Nadine de taart aan Naomi gaf, pakte ze eerst snel het grootste stuk.

Nadat Naomi en Nadine klaar waren met eten, veegde Naomi haar mond af met het servet.

Naomi en Nadine stonden op van de tafel. Naomi nam de **af__s** naar de **k__ken**, maar Nadine hielp niet mee. Ze deed een dutje op de bank.

De volgende dag spraken Naomi en Nadine over **tafelman__ren**.

De volgende dag hebben Naomi en Nadine weer een lekker **din__** gehad.

Staat er een samengesteld werkwoord in de tekst? Zo ja, welke is dat volgens jou?

OPDRACHT 2

Vanaf nu gaan we naast deze vervoegde werkwoorden ook het hele werkwoord opzoeken en opschrijven.

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Op de achterkant schrijf je:

- het hele werkwoord als het woord een vervoeging is (bijvoorbeeld het hele werkwoord dat bij 'kauwde' hoort is 'kauwen'.
- als er een synoniem voor het woord bestaat een synoniem.

De kaartjes bewaar je in je woordenboek.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) dit zeg je uit beleefdheid als je iemand iets vraagt of aangeeft
- b) een klein slokje nemen
- c) geluid met de lippen maken als je drinkt
- d) hoe je volgens bepaalde regels je gedraagt tijdens het eten⁹
- e) met je tanden en kiezen eten vermalen (ander woord voor vermalen – of: fijn kauwen)
- f) nagerecht, toespis
- g) praten
- h) ruimte waar mensen koken
- i) volledige warme maaltijd
- j) vuile borden, glazen, bestek en pannen

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

OPDRACHT 4

Vervoeg het samengestelde werkwoord dat in de tekst staat in de tegenwoordige tijd.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar kende je de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

De bedoeling van een schrijver.

JE LEERT:

- welke bedoeling een schrijver kan hebben met een verhaal..

INFORMATIE

Niemand schrijft zomaar een tekst. Er is altijd een bedoeling met een tekst. Je hebt al geleerd over verschillende soorten teksten. Zoek deze nog even terug in het boek.

Vandaag gaan we kijken naar wat het doel van de schrijver is met verschillende soorten teksten.

Er zijn zes hoofddoelen waarom een schrijver een tekst schrijft: - Informeren: de lezer iets nieuws vertellen.

- Een mening vertellen: de schrijver deelt zijn eigen mening. Je hoeft het daar niet mee eens te zijn natuurlijk.
- Gevoelens uitdrukken: zeggen wat de schrijver voelt over een onderwerp.
- Overtuigen: de lezer duidelijk maken waarom de mening van de schrijver juist is.
- Aansporen: de lezer overhalen om iets te doen.
- Amuseren: de lezer vermaken.

Je komt soms ook tegen dat de schrijver wil

- waarschuwen: de lezer op een risico of een gevaar wijzen;
- adviseren: de lezer een goede raad geven.

OPDRACHT

Lees de onderstaande tekst en beantwoord de vragen.

Tekst

Tafelmanieren

Naomi en Nadine hadden honger, dus besloten ze om iets lekkers te maken als middageten. Nadat het eten klaar was, gingen ze aan tafel.

Voordat ze begonnen aan de lunch, legde Naomi het servet op haar schoot. Nadine deed het servet om haar nek. Naomi en Nadine begonnen daarna te eten. Naomi en Nadine hadden wat vruchtensap bij het eten. Hun glazen waren lekker gevuld. Naomi nipte netjes van haar drankje, terwijl Nadine slurpte.

Naomi en Nadine waren met elkaar aan het praten. Naomi kauwde, voordat ze iets zei. Nadine kauwde, terwijl ze aan het woord was.

Voor na de lekkere maaltijd hadden Naomi en Nadine een toetje gemaakt. Naomi zei: "Nadine, geef alsjeblieft de taart door." Voordat Nadine de taart gaf aan Naomi, pakte ze eerst snel het grootste stuk.

Nadat Naomi en Nadine klaar waren met eten, veegde Naomi haar mond af met het servet. Nadine veegde haar mond af met haar handen.

Nadat ze klaar waren, stonden Naomi en Nadine op van de tafel. Naomi nam de afwas naar de wasbak, maar Nadine hielp niet mee. Ze deed een dutje op de bank.

De volgende dag spraken Naomi en Nadine over tafelmanieren.

De volgende dag hebben Naomi en Nadine weer samen gegeten. Deze keer gebruikte Nadine wel goede tafelmanieren. "Kijk, ik eet zoals jij", zei ze.

1. Wat is de bedoeling van de schrijver met deze tekst?
2. Waar blijkt dat uit? Waarom denk je dat?
3. Wat denk je dat er gebeurt tijdens de volgende maaltijd?
4. Als je de tekst leest, welke slechte tafelmanieren haal je uit het verhaal? Schrijf in het onderstaande schema twee voorbeelden en schrijf erachter hoe het hoort.

SLECHTE TAFELMANIEREN	GOEDE TAFELMANIEREN

Overleg met een klasgenoot over de antwoorden. Komen jullie op dezelfde antwoorden uit?

5. Zoek samen met je klasgenoot de betekenis van de volgende woorden. Schrijf deze in je schrift.

- o Tafelmanieren
- o Diner
- o Servet
- o Slurpen
- o Dutje

Na afloop bespreekt de leerkracht de antwoorden in de klas.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Zinsdeel: werkwoordelijk gezegde

JE LEERT:

- het zinsdeel werkwoordelijk gezegde in een zin herkennen en benoemen.

INFORMATIE

De zinsdelen persoonsvorm en onderwerp heb je al gehad in les 4 van thema 3. In deze les maak je kennis met het zinsdeel werkwoordelijk gezegde. De naam zegt het al. Het werkwoordelijk gezegde bestaat meestal uit alle werkwoorden in een zin. De persoonsvorm hoort altijd bij het gezegde.

Het werkwoordelijk gezegde geeft aan: iemand is iets, iemand doet iets of er gebeurt iets.

Hoe vind je het werkwoordelijk gezegde?

1. Zoek de persoonsvorm (pv): vraag-, tijd- en getalsproef..

2. Zoek het onderwerp (o): Je stelt de vraag: wie of wat + persoonsvorm?

3. Zoek het werkwoordelijk gezegde (gez): minstens één werkwoord of meer werkwoorden in de zin.

Stappen om het werkwoordelijk gezegde te vinden:

Stap 1. Zoek de persoonsvorm (pv)		
1. Vraagproef	2. Tijdproef	3. Getalsproef
(vraagzin maken)	(zet de zin in een andere tijd)	(verander het aantal in de zin)
Zin	Pv zoeken	Persoonsvorm
1. Wij gaan wandelen	Gaan wij wandelen?	gaan
2. Wij gaan wandelen	Wij gingen wandelen	gaan
3. Wij gaan wandelen	Ik ga wandelen	gaan
Stap 2. Zoek het onderwerp (o): Wie of Wat + persoonsvorm?		
Zin	Onderwerp zoeken	Onderwerp
1. Wij gaan wandelen	Wie gaan?	Wij
Stap 3. Het werkwoordelijk gezegde: meestal alle werkwoorden in de zin		
Zin	Alle werkwoorden	Werkwoordelijk gezegde
1. Wij gaan wandelen	Gaan wandelen	Gaan wandelen
In deze zin is gaan wandelen het werkwoordelijk gezegde, want het vertelt iets over wat wij doen.		
Let heel goed op: staat er voor een heel werkwoord het woordje te of aan het, dan hoort ook bij het werkwoordelijk gezegde (wwg)!		
Voorbeeld: Hij staat te lachen	wwg: staat te lachen	
Ramon is aan het koken	wwg: is aan het koken	

OPDRACHT 1

Wat is het werkwoordelijk gezegde in de zin?

1. Wie ben jij?
2. Ik ben een leerling van de basisschool.
3. Mijn naam is Shiewanie.
4. Ik woon helemaal op Saramacca.
5. Ik ga met de bus naar school.

OPDRACHT 2

Onderstreep het werkwoordelijk gezegde.

1. Wat ga je doen?
2. Ik ga vandaag boodschappen doen bij Choi's supermarkt.
3. Daarna ga ik naar oma rijden.
4. Oma wilde de vorige week al naar zwembad Parima gaan.
5. Toen had ik geen vervoer.

OPDRACHT 3

Onderstreep het werkwoordelijk gezegde.

1. De film is niet te volgen.
2. Wat ben je aan het doen?
3. Wiresh staat in een hoek te huilen.
4. Tekisha verscheurt het boek zonder het te hebben gelezen.
5. Dinov staat te wachten op haar vriend.

TERUGKIJKEN

Noem twee (2) dingen wat je van deze les hebt onthouden.

TITEL

Rijmen en rijmwoorden

JE LEERT:

- wat rijmwoorden zijn;
- rijmwoorden gebruiken in een tekst.

INFORMATIE

Rijmwoorden zijn woorden die ongeveer dezelfde klank hebben. Vaak worden rijmwoorden gebruikt in gedichten.

Woorden kunnen rijmen aan het begin, in het midden of aan het einde van het woord.

Woorden die aan het begin rijmen (beginletters) noem je officieel een alliteratie.
Bijvoorbeeld: Liesje Leerde Lotje Lopen Langs de Lange Lindelaan of Wie Weet Waar Willem Wouters Woont?

Woorden die in het midden rijmen noem je een halfrijm of een klinkerrijm. Je kunt dus wel zeggen dat de klinkers met elkaar rijmen.

Let wel op de klank van de klinkers die je wilt rijmen.
Als je een a als een korte a uitspreekt moeten alle a's in het klinkerrijm op dezelfde manier worden uitgesproken.
Bijvoorbeeld: Als je half wilt rijmen let je op de klank van de klinkers.

Woorden die aan het eind dezelfde klank hebben, noem je volrijm.

Dit zijn de rijmwoorden die waarschijnlijk het meest bekend zijn. Bij een volrijm is er een overeenkomst van klinkers en medeklinkers.

Bijvoorbeeld:
Schenken – **bedenken** – **zwenken** – **krenken**
Kikker – **tikker** – **slikker** – **verklikker**

Om het iets moeilijker te maken, je kunt ook rijmen met klanken. Woorden die rijmen hoeven dan niet dezelfde letters te hebben, als de klank maar overeenkomt.

Bijvoorbeeld:
Schenken – tanken
Kikker – sticker
Zweem – game

Vaak zie je dat leenwoorden (woorden uit een andere taal die als Nederlands woord gebruikt worden) anders geschreven worden, maar wel rijmen met woorden die oorspronkelijk Nederlands zijn.

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst en noem voor de **vetgedrukte** woorden een rijmwoord dat rijmt aan het einde van het woord (volrijm).

De wind blies wat bladeren tegen de **ramen**. Adam kon er niet meer tegen. (Wat wordt hiermee bedoeld? Waar kon Adam niet meer tegen?) Hij stapte naar buiten met zijn **vlieger** en de andere jongens volgden. Andy was de laatste die naar **buiten** ging. Ze renden in de **tuin** met hun vliegers. Maar al gauw waren ze de tuin beu. "We kunnen het pad naar het **park** opgaan," zei Adam.

De **jongens** renden met hun vliegers het park in. Even later begon het mis te gaan.

Arthur riep: "Oh nee! Ik heb het **touw** van mijn vlieger losgelaten!" Zijn vlieger vloog weg. Toen riep Alex: "Een tak heeft mijn vlieger **gescheurd**!"

OPDRACHT 2

Lees de onderstaande tekst en haal de alliteraties uit de tekst.

Vliegende vliegers

Adam, Andy, Arthur en Alex drukten met hun neus tegen het raam. Ze keken naar buiten. Het waait heel hard. Wat een harde wind!

"Vergeet niet, verlaat het huis niet als we weg zijn", zei Mama. Zij en Papa gingen de stad in om te winkelen.

Even later begon Adam zich te vervelen. "Kunnen we niet voor de deur zitten?" "Mama zei dat we geen voet buitenshuis mogen zetten," zeiden de anderen.

Adam, Andy, Arthur en Alex veegden de vloer, maakten hun bedden op en maakten het eten klaar. Al die tijd bleef Adam zeuren: "Ik wil naar buiten. Ik wil gaan vliegeren. Laten we gaan vliegeren!"

OPDRACHT 3

Schrijf een rijmpje waarin de volgende woorden voorkomen: Het zijn wel veel woorden.

- Vliegen
- Takken
- Buiten
- Wind

Je mag zelf kiezen of je een alliteratie gebruikt, een halfrijm of een volrijm. Of misschien wel een combinatie van twee of alle drie.

Het rijmpje is minimaal 4 zinnen en maximaal 8 zinnen lang.

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuk aan deze les? Wat heb je geleerd?

Meertaligheid

TITEL

Woordenschat Opvoeding

JE LEERT:

- woorden die te maken hebben met opvoeden in verschillende Surinaamse talen.

INFORMATIE

Woordenlijst

Kind
Volwassene
Opgroeien
Opvoeden
Gedrag
Regels

Opdracht 1

Doe mee met de woordenwedstrijd. Ga met je groep in een rij, volgens nummer, achter in de klas staan. De andere groepen doen hetzelfde. De leerkracht noemt een woord in het Nederlands en daarna hetzelfde woord in een van de thuishalen. De leerkracht geeft een fluitsignaal. De leerlingen voorin de rij (nummers 1) moeten rennen naar het bord en in het vak gaan staan van de taal die ze hebben gehoord. Alle leerlingen die goed staan, krijgen een punt voor hun groep. De leerkracht houdt op het bord de punten bij. De leerlingen die aan de beurt zijn geweest, mogen aan de kant gaan staan. Bij het volgende woord zijn de nummers 2 aan de beurt.

TERUGKIJKEN

Welke woorden vond je het moeilijkst? En welke het makkelijkst? Hoe vond het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot? Schrijf het antwoord op deze vragen op in je schrift.

Spreken en Luisteren

TITEL

W1-minuutpresentatie

JE LEERT:

- hoe het aanvoelt een onderwerp te kiezen en dat onderwerp binnen precies 1 minuut te vertellen..

INFORMATIE

In les 26 van thema 2 heb je al geleerd hoe je informatie aan anderen geeft. In de lessen 1 tot en met 6 van thema 4 heb je al verschillende dingen gedaan met het thema 'mijn ontwikkeling'.

Vandaag mag je uit thema 4 zelf een onderwerp kiezen. Over dat onderwerp houd je een presentatie van 1 minuut. Let op: 1 minuut is ook echt 1 minuut. Na één minuut mag je ook niet meer verder.

Hoe je het doet, mag je helemaal zelf weten. Je kunt een verhaal van een minuut vertellen, je mag een klein rollenspel doen waarin je jouw onderwerp duidelijk maakt, je mag plaatjes laten zien of iets anders doen (zingen, dansen, uitbeelden of iets anders).

Je mag echt helemaal zelf weten wat je doet en hoe je dat doet. Zolang je onderwerp gaat over Mijn ontwikkeling. Je onderwerp moet ook duidelijk zijn. Zorg ervoor dat je precies 1 minuut vult over je onderwerp. Je hoeft ook geen vragen te beantwoorden over je presentatie. Je krijgt wel feedback van de leerkracht over hoe je het gedaan hebt.

OPDRACHT 1

Bereid jouw 1-minuut presentatie voor. Je mag zoeken in je boek en als dat mogelijk is ook in andere boeken, op internet of in andere informatiebronnen. Natuurlijk mag je ook plaatjes, een PowerPoint of iets anders gebruiken om je presentatie mooi te maken.

OPDRACHT 2

Voer je 1-minuutpresentatie uit.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze opdracht? Wat heb je hiervan geleerd? Zou je dit voor jezelf nog een keertje doen? Waarom wel of waarom niet?

Schrijven

TITEL

Dit ben ik

JE LEERT:

- na te denken over wat jij belangrijk vindt in het leven;
- jouw interesses op te schrijven in correcte zinnen;
- wat persoonlijke ontwikkeling betekent.

INFORMATIE

Wist je dat je niet alleen in de lengte groeit maar ook in jouw manier van denken? Wat je nu belangrijk vindt, vind je misschien over tien jaar niet meer zo belangrijk. Of toch wel? Ook je interesses kunnen veranderen en je leert steeds iets nieuws over je eigen emoties. Waar word jij bijvoorbeeld heel blij van? En wat maakt jou onzeker? Dit heeft allemaal te maken met je persoonlijke ontwikkeling. Elke dag groei jij een beetje meer als persoon.

Het is goed om soms even op te schrijven hoe jij je voelt op dit moment. Dit kan in een dagboekvorm maar het kan ook in korte zinnen. Door op te schrijven wat jij belangrijk vindt, kun je je eigen ontwikkeling volgen.

OPDRACHT 1

Van je leerkracht krijg je een klein papiertje. Schrijf op wat je zou doen met 1 miljoen SRD. Het is anoniem, dus je hoeft je naam niet op te schrijven. Lever je papiertje in bij de leerkracht.

1. Naam en adres van de aanmelder			
Achternaam			
Voornaam			
Straat		Huisnummer	
Woonplaats		Postcode	
Telefoonnummer			
E-mail			
Naam Woonvoorziening (indien u toepassing)			
2. Invullen van formulier			
Datum			
Vult u het formulier zelf in			
Zo nee, wie vult het formulier met u in?			
Achternaam			
Voornaam			
Straat		Huisnummer	
Woonplaats		Postcode	
Telefoonnummer			
Bereikt het doel?			

OPDRACHT 2

Vul je persoonlijke gegevens in:

Voornaam:

Achternaam:

Geboortedatum:

Geboorteplaats:

Lengte:

Kleur ogen:

Kleur haar:

OPDRACHT 3

Neem de zin over en vul je eigen antwoord in op de puntjes:

Ik word gelukkig door...

... zou ik heel graag een keer willen doen

Ik ben heel goed in ...

Als ik later groot ben dan...

1 van 2

leren leren
doelenkaart

Naam:		Datum:	
Welk doel wil ik bereiken?		DOEL	
Wat kan ik al?		Wat moet ik nog leren?	

OPDRACHT 4

Geef antwoord op de volgende vragen:

Heb ik bij opdracht 3 de hele zin opgeschreven?
Heb ik een hoofdletter aan het begin van de zin gebruikt?
Kon ik antwoord geven op alle vragen?

TERUGKIJKEN

- Ik denk na over wat mij gelukkig maakt.
- Ik denk na over later.
- Ik heb mijn interesses in een correcte zin opgeschreven.
- Ik denk na over wat ik belangrijk vind in het leven.
- Ik weet wat persoonlijke ontwikkeling betekent.

Spellen

TITEL

Klinkervriendengroepen

JE LEERT:

- in deze les hoe je klinkervrienden, die anders klinken dan je zou verwachten, schrijft;
- dat een dubbele 'i' soms anders klinkt.

INFORMATIE

Dit is een vervolg op de lessen uit Thema 1 Eenheid.

Je gaat oefenen met woorden met klinkervrienden die anders klinken dan je verwacht als je naar de spelling kijkt.

Anders gezegd: als je gaat opschrijven wat je hoort, moet je niet alleen letten op de klank van de klinkervrienden.

Je weet bijvoorbeeld al dat je de 'oo' in het woord bureau niet als 'oo' schrijft.

OPWARMER

Ga op onderzoek uit in de klas. In welke namen van leerlingen komt een klinkervriendenpaar voor? Staan er voorwerpen of dingen in het lokaal waar een klinkervriendenpaar in voorkomt? Je mag lopen, vragen stellen aan de andere leerlingen en alle hulp gebruiken die je maar nodig hebt.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Schrijf de namen van alles wat je bij de opwarmer genoemd hebt op, met de juiste spelling. De leerkracht vraagt een aantal leerlingen om een woord op het bord te schrijven.

OPDRACHT 2

De leerkracht geeft een woorddictee van twaalf woorden. Schrijf onder elkaar op wat je hoort.

OPDRACHT 2+

Kijk het werk van een medeleerling na. Als je een woord ook niet precies weet, zoek het dan op in het woordenboek.

OPDRACHT 3

Kies welke klinkervriendengroep je moet invullen, 'oui', 'ai' of 'oi'.

- patr__lle
- abatt__r
- achtersp__ler
- det__llering
- e-m__llijst
- gordijnr__l
- m__llot
- inktreserv__r
- t__let
- em__lleren

OPDRACHT 4

De klinkervrienden 'ui' worden meestal uitgesproken als in 'huis'. Soms klinken die vrienden anders. Dat gebeurt door de invloed van de zeventiende letter van het alfabet. Die vrienden kunnen op twee manieren anders klinken. Schrijf de woorden onder elkaar over en vul de 'ui' in.

- a) eq—pe
- b) inq—sitie
- c) liq—datie
- d) eq—pment
- e) antiq—teit
- f) fotoq—z

OPDRACHT 4+

Oefen met de uitspraak.

Schrijf de uitspraak op van de woorden van de vorige opdracht. Doe dat achter de woorden van opdracht 5.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden deel 14

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- de namen van een aantal beroepen.

INFORMATIE

In les 2 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

De leerkracht laat de leerlingen om de beurt een beroep noemen met een letter. Als de leerkracht bijvoorbeeld B zegt geef je een beroep dat met een B begint. Bijvoorbeeld bakker of bankdirecteur.

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Denk je weleens aan wat jij gaat doen om geld te verdienen in de toekomst?

Om daarover te **besli__en** is het heel belangrijk dat je jezelf goed kent. Het is vooral belangrijk om te weten waar je goed in bent en waar je niet **t__en** kan.

Dit zijn enkele belangrijke vragen waarover je na moet denken: Ben jij goed in de Nederlands taal? Ben jij **so__aal** en lief tegen anderen? Ben je **cr__tief**? Heb je veel fa__asie?

Ben je bang voor vuur? Kun je tegen bloed? Heb je **hoo__evrees**? Kun je voor een grote groep spreken of word je nerveus? Wil je later veel geld verdienen? Wil je dat mensen je **be__nderen**, tegen je opkijken en je fantastisch vinden? Wil je graag de baas zijn? Hou je van koken en vind je het ook leuk?

En afhankelijk van je antwoorden, kun je kiezen voor het beroep dat je **aansp__ekt**.

Misschien word jij wel een game **d__igner**.

Je mag in les 11 (Begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het (digi)bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.

Op de achterkant maak je een tekeningetje of je plakt een plaatje wat het woord betekent.

De kaartjes bewaar je in je woordenboek.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden door elkaar.

Zoek de juiste betekenis van elk woord.

Schrijf die betekenis aan de achterkant van de kaart waarop de woorden uit opdracht 1 staan.

- a) als je zelf iets nieuws maakt ben je dit.
- b) bang zijn op een hoogte.
- c) een besluit nemen, wat je gaat doen.
- d) er echt niet van houden, een afkeer hebben van iets.
- e) het leuk vinden om met anderen om te gaan.
- f) je iets voorstellen wat niet bestaat.
- g) leuk vindt/ boeit/ interesseert.
- h) met eerbied iets bekijken en heel mooi vinden – vereenvoudigd de betekenis.
- i) ontwerper van video- of computerspelletjes.
- j) zenuwachtig.

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.

OPDRACHT 4

Beroepenquiz

De leerkracht noemt per keer drie woorden die bij een beroep horen. Welke beroepen worden bedoeld?

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

ICT gebruiken bij het lezen

JE LEERT:

- op welke manier je ICT kunt gebruiken bij het lezen en begrijpen van teksten..

INFORMATIE

Weet je nog wat ICT is? ICT is een afkorting die staat voor Informatie- en Communicatie-technologie. ICT houdt zich bezig met computers, internet, websites enzovoorts.

ICT komt tegenwoordig bijna overal voor. In het werk, thuis en zeker op school. Je gebruikt het misschien nu al om informatie te zoeken, om op facebook of andere sociale media contact te hebben met je vrienden en familie of misschien wel om een e-mail te sturen naar iemand.

Het hele ICT-gebeuren is niet meer weg te denken in onze manier van leven. ICT kan je helpen bij het leren op school en daarbuiten.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Op welke manier gebruik je nu ICT op school en buiten de school?
Geef voorbeelden van wat je ermee doet en met welk doel je dat doet (plezier maken, hulp bij het leren of iets dergelijks).

OPDRACHT 2

Lees de onderstaande tekst en maak de opdrachten die eronder staan.

Tekst.

Droom je over wat je later zou willen worden? Denk je weleens aan de toekomst?
Om daarover te beslissen, is het heel belangrijk dat je jezelf goed kent. Het is vooral belangrijk om te weten waarin je goed bent, waartegen je kan en wat je leuk vindt.

Dit zijn enkele belangrijke vragen waarover je na moet denken: Ben jij goed in talen? Ben jij sociaal en lief tegen anderen? Ben je creatief? Heb je veel fantasie? Ben je bang voor vuur? Kun je tegen bloed? Heb je hoogtevrees? Kun je voor een grote groep spreken of word je nerveus? Wil je later veel geld verdienen? Wil je dat mensen je bewonderen, tegen je opkijken en je fantastisch vinden? Wil je graag de baas zijn? Hou je van koken en vind je het ook leuk?

En afhankelijk van je antwoorden kun je kiezen voor het beroep dat je het meeste aanspreekt. Je kunt kiezen tussen bijvoorbeeld: schilder, auteur, schoonmaker, arts, brandweerman, politieagent, caissière, onderwijzer, acteur, kok of journalist.

Natuurlijk zijn deze beroepen niet de enige. Dit is maar een klein voorbeeld. Ook komen er met de ontwikkeling telkens nieuwe beroepen bij. Je kunt ook een zaak openen. Zo maak je je eigen beroep.

Wat voor werk past het beste bij je?

Als je toch nog niet weet wat je zou willen worden, is dat niet erg. Op internet kun je testen doen om erachter te komen wat je interessant vindt. Zulke testen geven je dan verschillende beroepen die bij je kunnen passen. Dat is een leuke en spannende manier om erachter te komen wat je zou kunnen worden.

Zoek op: test welk beroep bij je past. Je zult zo verschillende sites tegenkomen. Veel beroepentesten geven je een keus tussen twee activiteiten. Je kiest dan de activiteit die jij het liefste zou willen doen. Aan het eind van de test, krijg je het resultaat. Er staan dan verschillende beroepen opgenoemd die bij jou zouden kunnen passen.

Je kunt ook eerst zoeken wat jij leuk vindt. Meestal heten die testen persoonlijkheidstesten. Daarmee kun je nagaan wat je echt leuk vindt.

Heel veel plezier met deze testen!

Opgaven bij de tekst.

1. Schrijf drie (3) beroepen op die je leuk lijken.. Dat kan echt van alles zijn, als jij het zelf maar leuk vindt.

Schrijf erbij wat je leuk LIJKT aan deze beroepen.

2. Je gaat nu van deze drie (3) beroepen met ICT-hulpmiddelen een aantal dingen opzoeken:
 - o Wat doet iemand in dat beroep de hele dag?
 - o Welke opleidingen of diploma's moet je hebben om het beroep te kunnen uitoefenen?
 - o Op welke plek werken deze mensen waar het beroep gedaan wordt?
3. Kies nu, aan de hand van de informatie die je gevonden hebt, één beroep dat jou het leukst lijkt.

Als er op school geen computers zijn of geen internet is mag je deze opdrachten (2 en 3) als huiswerk meenemen.

Zijn er in de klas meer leerlingen die hetzelfde beroep als jij gekozen hebben?

Als dat zo is, dan vormen jullie een groepje. In het groepje doe je het volgende:

- Maak een presentatie van drie (3) minuten over het beroep dat jullie gekozen hebben. In de presentatie vertellen jullie de antwoorden van opdracht 2.
- Geef na de presentatie de anderen de gelegenheid om vragen te stellen.

Als er niemand in de klas zit die hetzelfde beroep als jij gekozen heeft, dan doe je een quiz met de klas.

- De leerlingen in de klas mogen om de beurt een vraag stellen over jouw beroep. Het mag maar een (1) vraag per kind zijn en alleen een vraag die jij met JA of NEE mag

beantwoorden. De leerling die het antwoord kent, mag het zeggen.
Die heeft de quiz gewonnen.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?
Weet je nu welk beroep je later wilt gaan uitoefenen?
Kan je uitleggen waarom je voor dit beroep hebt gekozen?
Welke ICT-middelen heb je gebruikt om informatie te zoeken?

TITEL

Voorzetsel

JE LEERT:

- voorzetsels indelen in waar en wanneer;
- voorzetsels herkennen en benoemen in een zin.

INFORMATIE

Voorzetsels

Een voorzetsel is vaak een kort woord. Voorzetsels staan vaak vóór een zelfstandig naamwoord.

Zelfstandige naamwoorden geven een naam aan: personen, dieren, dingen, planten, gevoelens, continenten, landen, plaatsen en kerkelijke of andere feestdagen.

Voor een zelfstandig naamwoord kun je een lidwoord zetten: de jongen, het meisje, de kast, het weer, de rivier, het volk, de hond, het geld, de stad, het brood, enzovoorts.

Enkele voorzetsels zijn: voor, achter, naast, in, op, door, over, uit, boven, onder, om, tegen, aan, binnen, buiten, langs, tijdens, sinds, bij, tot, zonder, met, behalve, naar, na, via, per, te, tegen, volgens.

Met een voorzetsel kun je waar en wanneer aangeven.

WAAR	WANNEER
Mijn broer vist in de rivier	Haar oom blijft tot zaterdag
Gregory staat voor het huis van Alyssa	Zij moet per direct naar huis
De verdediger staat achter de aanvaller	Het boek ligt hier sinds vorige week
Ik ga naar Amerika via Curaçao	Het feest duurt al vanaf zaterdag
De tablet ligt op de tafel	Tijdens het koken zingt mijn moeder een liedje
De tuinman zet de hark tegen het huis.	Mijn neefje logeert bij ons sinds vorige week

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Zet een cirkel om het juiste antwoord.

1. Mijn zusje woont in/uit de stad.
2. Jouw schoenen zijn naast/op het schoenenrek.
3. Jouw boeken liggen tussen/op de kast.
4. Naast/in ons wonen leuke burens.
5. Op/voor ons huis staat een grote manjaboom.
6. Om bij de burens te komen, kun je het beste door/naar die poort gaan.
7. Het huis van/tussen de burens wordt verbouwd.
8. De moedige jongen kruipt achter/onder de auto.

OPDRACHT 2

Vul het juiste voorzetsel in.

1. Mijn oma is.....zaterdag uit Holland gekomen. (tot - sinds)
2. Ze blijfteind van de maand bij mijn tante logeren. (sinds – tot)
3.de vlucht naar Suriname werd ze onwel. (met – tijdens)
4. Zij moestdirect naar het ziekenhuis gaan. (vanaf – per)
5.vandaag mag oma weer naar huis. (per – vanaf)

OPDRACHT 3

Zet in de onderstaande zinnen de lidwoorden en de voorzetsels. Je kunt de volgende voorzetsels gebruiken: met – over – tegen – achter – op – naar. Je mag elk voorzetsel maar één keer gebruiken.

1. Op de kast staat een foto van mijn oma.
2. Als het etenstijd is, komen de kinderen naar huis.
3. Het liedje over de liefde vind ik leuk.
4. Mijn vader is tegen de aanleg van die nieuwe weg achter onze tuin.
5. Ik vind het leuk om met mijn zusje buiten te spelen

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van dit onderwerp?

Heb je er iets nieuws bij geleerd?

Waarvoor ga je dit gebruiken?

13 TV – TG

TITEL

Een memo schrijven

JE LEERT:

- wanneer memo's gebruikt worden;
- zelf een memo schrijven.

INFORMATIE

Een "memo" kan een kort briefje zijn om iemand ergens aan te herinneren. Een ander woord voor herinneren is "memoreren", vandaar dat een memo een memo heet. Je herinnert iemand dan aan iets.

Een "memo" is ook een (korte) tekst met een mededeling of voorstel.

Het woord heeft verschillende betekenissen.

Met een memo kan je ook jezelf aan iets herinneren. Dit noem je dan een "kattebelletje".

Je hebt formele en informele memo's.

Een informele memo is gewoon een klein berichtje op papier. Daar is niks officieels aan.

Je kunt het vergelijken met een berichtje op je telefoon (kom je eten?) of een kort e-mailtje (hallo, niet vergeten, morgen is mijn verjaardagsfeestje. Het begint om 15.00 uur).

Een formele memo is wel een officieel document.

Je kunt deze memo vergelijken met een brief of e-mail. De meeste officiële memo's worden gebruikt op het werk van mensen en staan in een bepaald format. Een format is een vaste indeling. Een memo wordt altijd verstuurd naar meerdere geadresseerden. Dat is een groot verschil met een brief, die is aan een persoon gericht.

In het onderstaande format zie je een voorbeeld hoe een officiële memo eruit zou kunnen zien.

Memo

Aan: [Namen van geadresseerden]

Van: [de schrijver]

Datum: [Kies de datum]

Betreft: [Onderwerp]

Inhoud [Vul hier de boodschap in]

Het bovenstaande format is (gratis) te downloaden in Microsoft Office. Er zijn verschillende formats qua lay-out.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Schrijf een kattebelletje aan jezelf voor de volgende situatie.

Je hebt volgende week donderdag een feest. Je oma wordt 80 en je hebt de taak gekregen om te helpen met het klaarzetten van de tafels en stoelen. Er komen ongeveer 40 mensen, dus het is best veel werk. Gelukkig doe je het samen met een oom en tante. Het feest begint om 17.00 uur. Je gaat al om 15.30 uur bij het huis van je oma helpen met de tafels en stoelen.

OPDRACHT 2

Stel dat je een kattenbelletje krijgt zoals op het onderstaande briefje.
Wat zou het hele verhaal kunnen zijn?

Hoi lieverd,

Vergeet je niet om na school een
doosje eieren te kopen voor het eten
vanavond?

Koop met de rest van het geld ook wat
lekkers voor jezelf.

Liefs, mama

Schrijf in een paar zinnen op wat er van je verwacht wordt.

OPDRACHT 3

Jullie gaan als klas een klassenavond organiseren. Dat is een leuk feest met muziek, snacks en drinken. Tijdens de klassenavond willen jullie ook naar een film kijken.

Jij bent de leerling in de klas die de film mag uitzoeken, maar je wilt natuurlijk wel dat de andere kinderen het ook een leuke film vinden. Weet je nog wat een formulier is? Een formulier is een middel om informatie te verzamelen en vast te leggen.

Je hebt al een formulier gemaakt (zie les 5 van thema 1) met daarin een aantal keuzes voor films die je zou kunnen kiezen. Je hebt de leerlingen gevraagd om het in te vullen en terug te sturen.

Maar ongeveer de helft van de leerlingen heeft het nog niet ingevuld.

Schrijf een memo waarin je de kinderen die nog niet gereageerd hebben, vraagt om alsnog het formulier in te vullen. Pas als iedereen het heeft ingevuld en ingeleverd kun je de film kiezen (de meeste stemmen gelden).

Je mag het format gebruiken dat in het boek staat, maar je mag zelf ook een format bedenken.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Gebruik je zelf weleens kattenbelletjes of memo's?

Meertaligheid

TITEL

Regels

JE LEERT:

- enkele gedragsregels te vertalen vanuit het Nederlands naar een andere taal;
- dat je bij regels ook moet letten op de toon waarop de regel wordt uitgesproken.

INSTRUCTIE

Lees de informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je vragen stellen aan de leerkracht. Beslis samen met de andere groepsleden wie de leider zal zijn van jullie groep. Doe opdracht 1.

INFORMATIE

Stel je voor dat iedereen mag doen wat hij wil. Iedereen mag opstaan hoe laat hij wil, slapen wanneer hij dat wil, naar school gaan wanneer hij wil, in de rivier springen als hij dat wil, een auto rijden wanneer hij dat wil. Het zou dan een grote chaos worden, waarbij ongelukken kunnen gebeuren.

Om dat te voorkomen zijn er regels (afspraken tussen mensen) die aangeven wat moet en wat niet mag. Kinderen leren de regels van volwassenen. Grote mensen willen je snel laten wennen aan een leven met regels. Ze vertellen je steeds wat de regels zijn en letten erop dat je je aan de regels houdt. Dat hoort bij de opvoeding.

Voorbeelden van regels zijn:

- iets wat moet: je moet elke ochtend je tanden poetsen.
- iets wat niet mag: je mag niet vechten.

Sommige regels geven aan wat je wel mag.

Vaak is daar wel een voorwaarde aan verbonden.

- iets wat mag, onder een voorwaarde: alleen in het weekend mag je televisiekijken.

Opdracht 1

Hieronder staan drie regels:

1. Je mag niet met vreemde mensen meegaan.
2. Je moet altijd netjes groeten. Of: Groet netjes!
3. Je mag gaan spelen, als je huiswerk af is.

Met je groep ga je deze drie (3) regels vertalen. Elke regel moet in een andere taal. In je groepje kijk je samen hoeveel talen jullie spreken (taalkettingen). Spreek af wie in welke taal gaat vertalen. Als de vertalingen klaar zijn, bespreken jullie de regels één voor één.

Doe aan de groep voor hoe de regel gezegd wordt. Doe de uitspraak voor en ook de toon.

Op welke toon zeggen volwassenen deze regels? Welk gezicht trekken ze erbij? De groep gaat het woord voor woord nazeggen, totdat zij de hele regel ook kunnen zeggen.

Wanneer de hele groep de regel goed kan uitspreken, roep je de leerkracht en doen jullie de uitspraak samen voor. De leerkracht schrijft jullie vertaling dan op.

TERUGKIJKEN

Je neemt de vertalingen van het bord over in je schrift. Denk na over de volgende vragen:

- In welke taal hoor je de regels het liefst?
- Vind je het moeilijk om je aan deze regels te houden?

Spreken en Luisteren

TITEL

De afloop voorspellen

JE LEERT:

- op basis van wat je gelezen of gehoord hebt een verhaal zelf afmaken.

INFORMATIE

Heb je dat ook dat een verhaal anders afloopt dan wat je dacht?

Dat heeft eigenlijk te maken met twee verschillende zaken:

- fantasie
- feiten

Als je je fantasie laat werken, gebruik je verbeeldingskracht. Je bedenkt zelf hoe een verhaal zou kunnen aflopen.

Fantasieverhalen zijn fictie zoals je geleerd hebt bij Begrijpend Lezen in thema 1, les 26. Bij een fictieverhaal leef je je in de personen in en de wereld waarin die personen hun avonturen beleven. Aan de hand van de gebeurtenissen in het verhaal maak je jezelf een voorstelling van hoe een verhaal logisch verdergaat. Dat hoeft in de echte wereld helemaal niet logisch te zijn of echt te kunnen. Zolang het in het verhaal past, kan het best logisch zijn.

Teksten waarvan je de afloop voorspelt op basis van je fantasie zijn meestal verhalen. Als jij bijvoorbeeld vindt dat de prins en prinses in een verhaal gaan trouwen later, dan heb jij dat bedacht.

Als je op feiten de afloop wilt bedenken, dan hou je alleen rekening hiermee: de dingen die echt gebeurd zijn volgens de tekst. Een feit kun je controleren en nazoeken of het echt zo is. Aan de hand van de feiten in de tekst kun je maar tot een (1) conclusie komen, namelijk de enige juiste. Als dit gebeurd is, moet dat wel de volgende stap zijn. Non-fictie verhalen zijn meestal geschreven met feiten. Het is echt gebeurd. Meestal zijn het informatieve teksten.

Je kunt de afloop voorspellen van een geschreven tekst die je leest en natuurlijk ook aan de hand van een gesproken tekst.

Wanneer je bijvoorbeeld met je moeder of een vriend/vriendin praat, vul je voor jezelf de ontbrekende informatie automatisch in. Je stelt misschien vragen om alle informatie te krijgen of je vult het zelf in aan de hand van wat je zelf al weet.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

De leerkracht leest een tekst voor. Hij haalt uit het verhaal wat voor soort tekst het is (fictie of non-fictie). Goed opletten!

Na afloop heb je tijd om de tekst af te maken zoals je denkt dat die afloopt. Je schrijft een einde in tenminste 3 regels (1 alinea).

OPDRACHT 2

Vergelijk de afloop die je zelf geschreven hebt met die van een klasgenoot.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Heb je iets herkend wat je zelf al eerder deed?

Schrijven

TITEL

Ik wil opvallen

JE LEERT:

- het verschil te zien tussen een duidelijke en een onduidelijke lay-out;
- een prettige lay-out te kiezen voor jezelf.

INFORMATIE

In les 40 heb je geleerd wat een lay-out is. Je hebt in opdracht 1 een tekst uitgezocht waarvan je de lay-out interessant vond. Weet je het nog? Een goede lay-out van een tekst helpt de lezer om zo goed en snel mogelijk bepaalde informatie te vinden.

Wanneer je een tekst hebt voorbereid, ga je nadenken over de lay-out. Je kijkt op welke plek je de belangrijkste informatie wilt plaatsen. Deze informatie zou je ook een andere kleur kunnen geven waardoor die in een oogopslag te zien is. Ook denk je na over de plek van afbeeldingen, letters, woorden en zinnen.

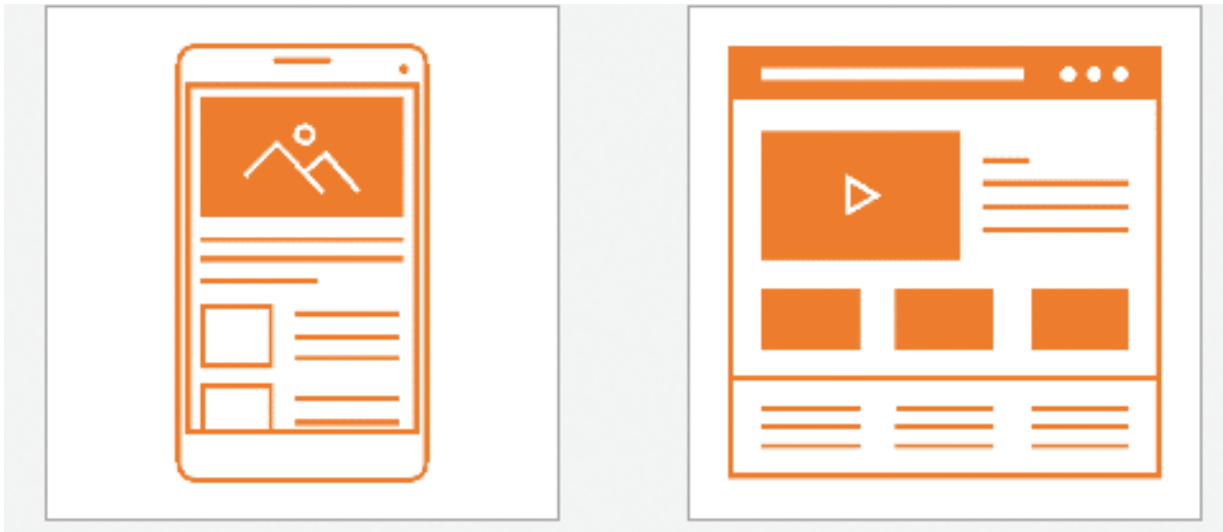
De lay-out voor kranten, tijdschriften, websites, stripverhalen zijn vaak uniek. Door hun lay-out zijn ze gemakkelijk herkenbaar.

Wil je dat jouw tekst niet alleen opvalt, maar ook overzichtelijk is? Denk dan goed na over de indeling van de tekst.

OPDRACHT 1

1. Op welk plaatje kun je de tekst beter lezen? Kies plaatje 1 of 2.
2. Geef 2 redenen waarom je op dat plaatje de tekst beter kunt lezen.

OPDRACHT 2

Stel je voor dat je een eigen website hebt. Op die website komt er een pagina (bijvoorbeeld een A4) met informatie over jou. Hoe zou de pagina eruitzien? Beantwoord de volgende vragen:

- Waar staan jouw persoonlijke gegevens?
- Waar plaats je een foto van jezelf?
- Welke kleuren gebruik je?
- Op welke plek staan jouw interesses?
- Staan jouw interesses onder elkaar of naast elkaar?
- Maak je gebruik van kolommen?
- Welke woorden/zinnen moeten extra opvallen?
- Hoe zorg jij ervoor dat die woorden/zinnen opvallen?

OPDRACHT 3

Maak een schets van de pagina zoals jij die zou indelen. Gebruik de informatie uit opdracht 2.

Maak 1 vakje voor jouw persoonlijke gegevens.

Maak 1 vakje voor jouw interesses.

Maak 1 vakje voor jouw foto.

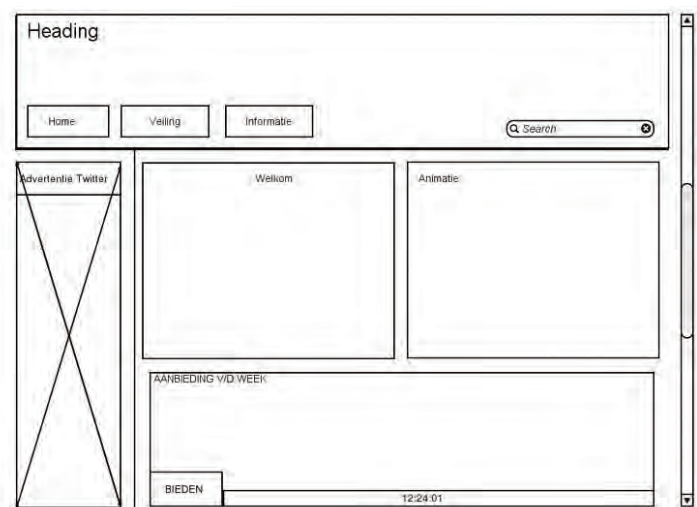
De tekst hoeft je nog niet op te schrijven.

TERUGKIJKEN

Ik kan het verschil zien tussen een duidelijke en een onduidelijke lay-out.

Ik kan een prettige lay-out kiezen voor mezelf.

Ik kan een schets maken van een lay-out die ik zelf heb bedacht.

Spellen

TITEL

Klinkervriendengroepen 2

JE LEERT:

Verschillende klinkergroepen uit te spreken

INFORMATIE

Soms klinkt de klinkervriendengroep 'oi' als 'waa', kijk maar in 'trottoir'.

Het kan ook als 'oi' klinken, in 'ballpoint'.

Hoe klinkt het in 'kaisoi'?

Je schrijft niet altijd wat je hoort. Je hoort niet altijd wat er staat geschreven.

OPWARMER

Spelraadsel

Dit spel speel je alleen. Je vult de letter in op de plaats van het streepje.

- a) Water__eloen
- b) __ardbei
- c) Si__aasappel
- d) __ranaatappel
- e) K__mkommer

Als je alles correct hebt ingevuld, dan vormen de ingevulde letters achter elkaar de naam van een vrucht. Wat is de naam van de vrucht?

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Verdeel de onderstaande woorden in lettergrepen.

De woorden zijn:

braille
fouilleren
maquilleren
Medaille
visbouillon
funmail
amsoi
ballpoint
accessoir
failliet
cocktail
trottoir

Schrijf ze op stevig papier, onder elkaar. Straks ga je de lettergrepen losknippen. De eerste twee krijg je cadeau.

- a) brail-le
- b) fouil-le-ren
- c) ____
- d) ____
- e) ____
- f) ____
- g) ____
- h) ____
- i) ____
- j) ____
- k) ____
- l) ____

Knip je lettergrepen los van elkaar en bewaar ze voor straks (opdracht 2).

OPDRACHT 2

Lettergreepspel

Je speelt dit spel in groepjes van vier. Alle lettergrepen gaan in een bak of zakje, maar je kunt niet zien wat er op de kaartjes staat.

Iedere leerling in de groep trekt vier kaartjes. Er liggen dus 16 kaartjes op tafel. Je mag niet zoeken naar een makkelijkere lettergreep in het zakje. Alle kaartjes die niet gebruikt zijn, leg je weg.

Maak nu als groep met alle 16 lettergrepen zoveel mogelijk (bestaande) woorden.

Het groepje dat de meeste woorden kan maken heeft gewonnen.

Let op: ieder goed woord levert 1 punt op, maar als je woorden gemaakt hebt die niet correct zijn, worden er bij de controle 2 punten afgetrokken van het totaal!

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden deel 15

JE LEERT:

- in deze les tien nieuwe woorden kennen en gebruiken in zinnen;
- in deze les dertig woorden op alfabetische volgorde te plaatsen

INFORMATIE

In les 10 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Woordverstoppertje

Om je heen in de klas zie je allemaal mensen en dingen. De leerkracht heeft een woord in gedachten en gaat dat omschrijven in korte zinnnetjes.

Aan jou de taak om het verstopte woord te vinden. Welk woord bedoelt de leerkracht? Als je het weet, mag je je vinger opsteken en het woord zeggen. Let op: als het woord fout is, ben je af en mag je deze ronde niet meer meedoen.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Emma vindt het moeilijk om zich te **co__entreren** op het huiswerk dat ze voor school moet maken. Haar gedachten **dw__en** steeds af naar de film die ze de gisteravond heeft gezien. Het was een **gro__s** verhaal van liefde en verlies tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze houdt van films en acteurs.

Haar ogen wenden zich van haar leerboek naar het filmtijdschrift op haar bureau. Ze staart naar het **bet__erende** gezicht op de **co__r** van haar **t__dschrift**. Die **legend__ische** actrice was prachtig. Hoe **ide__l** zou het zijn als Emma ook een beroemde actrice was! Ze wil graag de hoofdpersoon zijn in succesvolle films. Haar vriendinnen lachen Emma uit. Daar raakt ze zo **geirri__erd** van. Hoe kan iemand zo **__eptisch** zijn over een mooie droom?

De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Schrijf elk woord op een aparte woordkaart op.
Schrijf op de achterkant een zin waarin je het woord gebruikt.

De kaartjes bewaar je in je woordenboek.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek van elk woord de juiste betekenis die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) de voorkant, kaft, van een tijdschrift
- b) een blad dat regelmatig op de markt verschijnt, magazine
- c) fabelachtig, bijna te mooi om waar te kunnen zijn
- d) geërgerd
- e) in gedachten ergens anders naartoe gaan
- f) indrukwekkend
- g) je aandacht erbij houden
- h) meer twijfel dan vertrouwen hebbend
- i) nastrevenswaardig/ bijna volmaakt
- j) zo mooi dat je aandacht ernaartoe moet gaan

Kijk op het (digi)bord of je de opdracht goedgemaakt hebt.

OPDRACHT 4

Controleer bij je buurman of buurvrouw of jullie dezelfde antwoorden hebben bij opdracht 3. Als er verschillen zijn, kom dan samen tot een oplossing wat het moet zijn.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?
Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?
Welke woorden kende je al?

Begrijpend Lezen

TITEL

Leesdoelen

JE LEERT:

- wat een leesdoel is en hoe je dit herkent in een tekst.

INFORMATIE

Je weet zeker nog wel wat leesstrategieën zijn. Tijdens les 3, thema 2 hebben we het daarover gehad. Blader even terug naar die les en lees wat die strategieën betekenen en wat je moet doen.

Als je iets, een tekst, verhaal, of iets anders, gaat lezen, doe je dat met een bepaald doel. Dat kan zijn dat je wilt ontspannen, iets wilt leren of misschien wel omdat je nieuwsgierig bent naar hoe iets werkt.

Bij de verschillende leesdoelen hoort een strategie.

In het onderstaande schema zie je welke leesdoelen er zijn en welke leesstrategie daarbij hoort.

LEESDOEL	STRATEGIE (DE MANIER VAN LEZEN)
Informatie zoeken	Zoekend lezen Je gaat in de tekst op zoek naar bepaalde informatie. Dat kan zijn in de inhoudsopgave, maar ook bijvoorbeeld een antwoord op een vraag op internet. In een tekst kun je ook zoekend lezen. Dit doe je om antwoorden te vinden op je vragen.
Een eerste indruk krijgen	Oriënterend lezen Je leest de titel, de alinea's, de tussenkopjes en het einde van de tekst. Kijk ook zeker naar de plaatjes, die kunnen helpen een eerste indruk te krijgen.
Hoofdzaken en bijzaken scheiden	Globaal lezen Je leest de hele tekst en zoekt, als dat nodig is, de betekenis van de moeilijke woorden. Je legt het verband tussen verschillende gebeurtenissen in het verhaal.
Leren van een tekst	Studerend lezen Je leest de tekst intensief en je wilt onthouden wat er staat. Dit kun je doen door eerst de hele tekst te lezen en dan in stukjes de belangrijkste zaken te onderstrepen of in een samenvatting te schrijven.
Het beoordelen van een tekst	Kritisch lezen Je controleert of de informatie in de tekst klopt of volledig is. Je gebruikt hierbij ook vaak andere informatiebronnen om te kunnen vergelijken en controleren.

De inhoud van een tekst volledig begrijpen	Intensief lezen Je leest de tekst helemaal, van voor naar achter. Per alinea bedenk je 'tussenkopjes' waar die alinea over gaat. Daarna zoek je per alinea de woorden op die duidelijk met het onderwerp te maken hebben (dit noem je ook wel signaal- woorden). Als laatste zoek je de betekenis van de woorden die je niet begrijpt.
--	--

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst met als doel om informatie te zoeken. Je gebruikt de leesstrategie Zoekend lezen.

Je beantwoordt, terwijl je leest, de volgende vragen:

1. Hoe heet de hoofdpersoon?
2. In welke tijd speelt de film zich af waar de hoofdpersoon naar kijkt?
3. Waar droomt de hoofdpersoon van?
4. Wie heeft gezegd dat iedere droom bereikbaar is?
5. Wat realiseert de hoofdpersoon zich? Wat moet ze doen om haar droom uit te laten komen?

Tekst

Ik ben een bekende actrice

Emma zat in haar slaapkamer en probeerde haar huiswerk voor Nederlands te maken, maar ze vond het moeilijk zich te concentreren op het werk dat ze moest doen. Haar gedachten bleven afdwalen naar de film die ze de avond ervoor had bekeken. Het was een groots verhaal van liefde en verlies tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze hield echt van films en acteurs.

Haar ogen wenden zich van haar leerboek naar het filmtijdschrift op haar bureau. Emma staaarde naar het betoverende gezicht op de cover van haar tijdschrift. De legendarische actrice was prachtig. Hoe ideaal zou het zijn als Emma die actrice was! Ze zou graag de hoofdpersoon willen zijn in succesvolle films. Wanneer Emma tegen haar vriendinnen zegt dat ze actrice wil worden, lachen ze haar uit. Daar raakt ze zo geïrriteerd van. Hoe kon iemand zo sceptisch zijn als het aankwam op een mooie droom?

Emma's moeder had tegen haar gezegd dat veel dromen bereikbaar zijn als je bereid bent om hard te werken. Haar droom als kleine meid was om de wereld te betoveren met haar gezicht op de cover van een tijdschrift. Emma betrapte zichzelf op een glimlach.

Ze was weer aan het dagdromen. Haar huiswerk Nederlands was nog niet af. Toen glimlachte ze weer, besefte ze. Een goede actrice moest bereid zijn om hard te werken. En hard werken begint met je huiswerk Nederlands!

OPDRACHT 2

Zoek de betekenis van de onderstaande woorden. Neem ze over in je schrift en zet de betekenis erachter.

- Concentreren
- Legendarisch
- Geïrriteerd
- Sceptisch
- Cover (van een tijdschrift)
- Actrice

OPDRACHT 3

In de tekst staat een aantal keren het woord droom en dromen. Dat kunnen dromen zijn die je hebt in je slaap, maar ook bijvoorbeeld toekomstdromen of dagdromen. Dit zijn allemaal dromen.

Bespreek in de klas de verschillen hiertussen.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag?

TITEL

Herhalen - Zinsdelen: werkwoordelijk gezegde en voorzetsels

JE LEERT:

- hoe je het zinsdeel werkwoordelijk gezegde in een zin herkent en benoemt;
- voorzetsels in te delen in waar en wanneer;
- hoe je voorzetsels in een zin kunt herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Wat weet je nog van werkwoordelijk gezegde en voorzetsels?

Kijk nog eens in:

- les 4 over zinsdeel: werkwoordelijk gezegde;
- les 12 over voorzetsels.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Weet je het nog? Lees de zin. Maak de vragen en vul de antwoorden in.

Bij het oude spel dyompo futu springen de kinderen op één been van vak tot vak.

Hoe vind je het onderwerp in deze zin?

Het onderwerp vind ik door te vragen:

Het onderwerp in deze zin is:

Hoe vind je het gezegde?

Het gezegde vind ik door:

Het gezegde in deze zin is:

Noem drie (3 manieren om de persoonsvorm te vinden.

Ik vind de persoonsvorm door:

1. ...
2. ...
3. ...

De persoonsvorm in deze zin is:

TIP

De persoonsvorm
en het gezegde
staan bijna altijd
.....elkaar

OPDRACHT 2

Zet een streep onder het onderwerp. Een dubbele streep onder de persoonsvorm en teken een vakje om het gezegde.

1. De les duurt van 8 uur tot 10 uur.
2. Om half 9 begint Asha moe te worden.
3. De kinderen hebben veel geschreven.

4. Ze mogen van de juf de pennen neerleggen.
5. De volgende keer moeten de kinderen tot 10 uur doorwerken.

OPDRACHT 3

Omcirkel alle voorzetsels in de onderstaande zinnen.

1. Ik slaap lekker onder de klamboe.
2. Er zit een grietjebie op het dak!
3. Er hangt een spinnenweb boven het bed.
4. De kwajongens springen over het hek van mai.
5. Sherwin verstopt zich achter de manjaboom.
6. Heeft Felisha melk en suiker in de koffie gedaan?
7. Deze bus rijdt van Meertzorg naar Alkmaar.
8. Ik breng een bosje bloemen voor mijn lieve moeder.

Terugkijken

Hoe was het om de herhalingsoefeningen te maken?

Wat vond je nog moeilijk?

TITEL

Leenwoorden

JE LEERT:

- wat leenwoorden zijn;
- hoe leenwoorden in de dagelijkse taal gebruikt worden.

INFORMATIE

Leenwoorden zijn woorden uit een andere taal die in het Nederlands gebruikt worden. Dat kunnen Engelse of Franse woorden zijn, maar ook woorden uit een andere taal. Die woorden zijn zo gewoon geworden in het Nederlands, dat ze deel zijn gaan uitmaken van het Nederlands

Bijvoorbeeld bijna iedereen kent het woord cool. Zelfs je vader en moeder weten wat dat betekent. Eigenlijk is 'cool' een woord dat uit het Engels komt. In het Engels betekent dit 'koud' of 'fris'. In het Nederlands wordt het woord cool gebruikt om aan te geven dat iets juist heel leuk is of geweldig.

Zo zijn er in het Nederlands veel leenwoorden uit andere talen, waarvan je misschien niet eens weet dat het leenwoorden zijn. In het Nederlands worden vooral Engelse, Franse en Duitse woorden gebruikt. Dit kunnen werkwoorden zijn (de doe-woorden), maar ook zelfstandige naamwoorden (mensen, dieren of dingen).

In het onderstaande schema zie je een aantal voorbeelden staan. Ken je deze woorden?

ENGELS	FRANS
Cake	Chauffeur
Computer	Mayonaise
Cool	Medaille
Interview	Premier
Score	Souvenir
Shirt	Trottoir

Omdat de samenleving bestaat uit heel veel mensen uit heel veel verschillende culturen met hun eigen taal, zie je dat er steeds leenwoorden bijkomen. Zo zul je in Suriname andere leenwoorden zien dan in Nederland of België, hoewel in alle drie de landen Nederlands een officiële taal is. In Suriname zul je misschien meer Sranan leenwoorden tegenkomen, terwijl je in Nederland misschien meer Turkse, Marokkaanse, Sranan, en Papiamentse leenwoorden tegenkomt.

In België zullen er in het Nederlands meer leenwoorden uit het Frans gebruikt worden in vergelijking met Suriname en Nederland.

Er zijn ook Nederlandse woorden die als leenwoord in een andere taal voorkomen. Een paar voorbeelden zijn:

- Dollar (van het woord Daalder, een munt van 2 gulden 50) als betaalmiddel in de Verenigde Staten van Amerika.
- Mannequin (van het woord Manneken, een mannetje) is een Frans woord dat gebruikt wordt voor een houten pop om kleding te passen.
- Polder (land dat is gewonnen uit water) is in het Engels ook polder.

Vaak is straattaal, een eigen taal van jongeren, opgebouwd uit bijna alleen maar leenwoorden. Woorden die eerst in straattaal gebruikt werden kunnen ook officiële leenwoorden worden. Het officiële Surinaamse woord `mati' wordt nu ook in Nederland gebruikt om iemand vriend te noemen.

In Suriname is de straattaal weer anders. Hier gebruiken we andere woorden dan in België of Nederland. Straattaal verandert snel. Wat vandaag heel normaal is in straattaal kan volgend jaar alweer hopeloos verouderd zijn.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst.

De onderstreepte en vetgedrukte woorden zijn leenwoorden.
Zoek de betekenis van die leenwoorden op.

Tekst.

Dit zijn enkele belangrijke vragen waarover je na moet denken:

- Ben jij goed in Nederlands (taal)?
- Ben jij **sociaal** en lief tegen anderen?
- Ben je creatief?
- Heb je veel **fantasie**?
- Ben je bang voor vuur?
- Kun je tegen bloed?
- Heb je hoogtevrees?
- Kun je voor een grote groep spreken of word je **nerveus**?
- Wil je later veel geld verdienen?
- Wil je dat mensen je bewonderen, tegen je opkijken en je **fantastisch** vinden?
- Wil je graag de baas zijn?
- Hou je van koken en vind je het ook leuk?

Afhankelijk van je antwoorden kun je kiezen voor het beroep dat je het meeste aanspreekt.

Je kunt kiezen uit bijvoorbeeld:

- schilder,
- **auteur**,
- schoonmaker,
- arts,
- brandweerman,
- politieagent, **caissière**,
- onderwijzer,
- **acteur**,
- kok of **journalist**.

OPDRACHT 2

Welke leenwoorden hoor je om je heen in de klas?

Gebruik je zelf ook leenwoorden als je met je vriendjes en vriendinnetjes op het schoolerf speelt?

Noem de voorbeelden van voorwerpen die je ziet en die je gebruikt.

OPDRACHT 3

Als je kijkt naar je moedertaal: komen daar leenwoorden in voor? Noem er minimaal drie (3) en maximaal vijf (5) en geef de betekenis daarvan.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les?

Wat heb je geleerd van deze les?

Meertaligheid

TITEL

Kwartet maken

JE LEERT:

- een talenkwartet te maken van schoon-en-netjes-acties.

INSTRUCTIE:

Luister naar de instructies van de leerkracht. Lees de informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je hierover vragen stellen aan de leerkracht. Doe opdracht 1.

INFORMATIE

Bij een kwartetspel heb je steeds vier kaarten die bij elkaar horen. Hierboven zie je een voorbeeld van vier kaarten die een taalkwartet vormen. De kaarten gaan allemaal over tandenpoetsen. Dat zie je aan de tekening, die bij alle kaarten hetzelfde is. Op elke kaart staat 'tandenpoetsen' in vier talen geschreven. De namen van de talen zijn ook aangegeven. Op elke kaart is de naam van een taal groot geschreven. Die kaart heeft de naam van de taal. Kaart 1 is de kaart van het Sranan, kaart 2 van het Sarnámi, kaart 3 van het Okanisi en kaart 4 van het Saamaka.

Dieren	Dieren	Dieren	Dieren
			
1. Vogels	1. Vogels	1. Vogels	1. Vogels
2. Vissen	2. Vissen	2. Vissen	2. Vissen
3. Insecten	3. Insecten	3. Insecten	3. Insecten
4. Vee	4. Vee	4. Vee	4. Vee

De Schoon-en-Netjes-Acties Tabel

	pictogram	pictogram	pictogram	pictogram	pictogram	pictogram	picto-gram	pictogram
Arowaks								
Karîna auran								
Mandarijn								
Nederlands	tanden poetsen	baden	haar wassen	handen wassen	vegen	dweilen	vaat wassen	bed opmaken
Okanisi								
Saamaka								
Sarnámi								
Sranan								
Surinaams-Javaans								
Trio								
Wayana								

OPDRACHT 1

Zelf een kwartet maken

Kies met je groep een actie uit de tabel om een kwartet te maken. Spreek af wie welke taalkaart maakt. Ga als volgt te werk:

- Teken bovenaan het kaartje het plaatje dat bij de actie hoort. [bijvoorbeeld de tandenborstel bij tanden poetsen]
- Schrijf eronder in HOOFDLETTERS de actie in 1 van de vier afgesproken talen en de naam van de taal.
- Schrijf daaronder in kleine letters de naam van de actie in de andere 3 afgesproken talen. Schrijf ook de taal erbij. Kijk nog een keer naar de voorbeelden, dan lukt het vast!
- Heeft iedereen in de groep 1 kwartetkaart af? Maak dan nog een kwartet van een andere actie. Ga door totdat jullie samen 4 kwartetten van verschillende acties hebben gemaakt.

TERUGKIJKEN

Alle groepjes zetten hun kwartetten in waaivorm op tafel. Iedereen loopt langs de tafels om te kijken hoe mooi ze zijn geworden.

23

Spreeken en Luisteren**TITEL**

Groepsgesprek

JE LEERT:

- In een gesprek met meerdere mensen je mening te uiten op het juiste moment.

INFORMATIE

Zoals je weet is een groepsgesprek een gesprek met meerdere mensen. Dat betekent dat iedereen in de groep iets mag zeggen, zijn mening mag geven over het onderwerp of het probleem zonder dat anderen erdoorheen gaan schreeuwen.

Tijdens een groepsgesprek houd je natuurlijk rekening met sociale vaardigheden.

Tijdens een groepsgesprek staat maar één thema centraal.

In jullie situatie geeft de leerkracht een (korte) introductie waar het gesprek over zal gaan. Dat kan een probleem zijn, maar dat kan ook zijn om de mening van de groep te vragen.

Bijvoorbeeld: een probleem dat met een groepsgesprek besproken zou kunnen worden, is pesten. Iedere leerling, dus ook de leerling die gepest wordt en de leerling die weleens pest, kunnen in een groepsgesprek het probleem uitpraten.

Een voorbeeld van een mening kan over een klassenfeest gaan. Wat willen de leerlingen?

Voordat het gesprek begint, kan de leerkracht nog even kort de "spelregels" uitleggen:

- je laat elkaar uitpraten;
- je mag iets zeggen als je aan de beurt bent;
- je spreekt netjes (ook al word je emotioneel van het onderwerp);
- je gaat geen andere dingen doen tijdens het gesprek.

Ook al is het voor jou misschien niet echt een interessant onderwerp, voor anderen is het dat misschien wel.

Een groepsgesprek verloopt meestal volgens dezelfde stappen:

- De leerkracht introduceert het onderwerp en legt kort uit waarom het gesprek gehouden wordt en waar het gesprek over zal gaan.
- Er volgt een korte ronde waarin iedereen een zin over het onderwerp mag zeggen. Afhankelijk van het gesprek kan dat een mening zijn of iets wat je al weet of denkt over het onderwerp.
- Daarna volgt de inhoud. De leerkracht geeft de beurten en "stuurt" het gesprek. Je zult ook merken dat de leerkracht af en toe een samenvatting geeft wat er gezegd is, maar zelf eigenlijk niet deelneemt aan het gesprek.
- De afsluiting is meestal een laatste ronde waarin iedereen nog iets mag zeggen over het onderwerp.
- Voordat de groep weer uit elkaar gaat, worden er afspraken gemaakt over het vervolg.

De voordelen van een groepsgesprek zijn:

- Je kunt je mening geven zonder dat een ander daar meteen op reageert.
- Je kunt iets leren van de mening van een ander.
- Je kunt begrijpen waarom iemand anders iets heeft gedaan.
- Je kunt een probleem direct aanpakken.
- Je kunt anderen direct aanspreken op hun gedrag of op wat ze gedaan hebben.

De nadelen van een groepsgesprek zijn:

- Het neemt vrij veel tijd om het voor te bereiden.
- Sommige mensen die wat meer introvert zijn, kunnen of durven misschien in een grotere groep niet te zeggen wat ze echt denken. Introvert betekent dat je meer in jezelf gekeerd bent. Het tegenovergestelde van introvert is extrovert. Dat zijn de mensen die veel praten.
- De uitkomst of oplossing is meestal een compromis. Dat is een oplossing waarbij niemand 100% gelijk krijgt, maar een tussenweg om het probleem op te lossen

OPDRACHTEN

Opdracht 1

De leerkracht organiseert een groepsgesprek van maximaal 10 minuten. Er wordt van je verwacht dat je meedoet met het gesprek. Je mag je even voorbereiden op het gesprek. Misschien wil je wel een paar aantekeningen maken over zaken die je wilt zeggen, voordat het gesprek begint.

OPDRACHT 2

Beantwoord voor jezelf, na afloop, de volgende vragen.

1. Heb je gezegd wat je wilde zeggen?
2. Heeft iemand in de groep iets gezegd wat je nog niet wist?
3. Heb je aan de hand van het gesprek je mening bijgesteld? (Wat betekend bijgesteld? Gebruik een simpeler woord of geef de eenvoudige betekenis).

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze gespreksvorm? Kun je zelf situaties bedenken waarin je misschien een groepsgesprek zou willen houden?

Schrijven

TITEL

Mijn website

JE LEERT:

- een tekst te schrijven in een lay-out;
- woorden en zinnen die jij belangrijk vindt, te laten opvallen in een tekst.

INFORMATIE

Voordat een huis gebouwd wordt, is er een bouwtekening gemaakt. Op papier staat waar de muren, deuren, ramen geplaatst moeten worden. Ook over jouw slaapkamer is van tevoren nagedacht. Is jouw kamer aan de achterzijde van het huis of aan de voorzijde? Misschien op een andere verdieping?

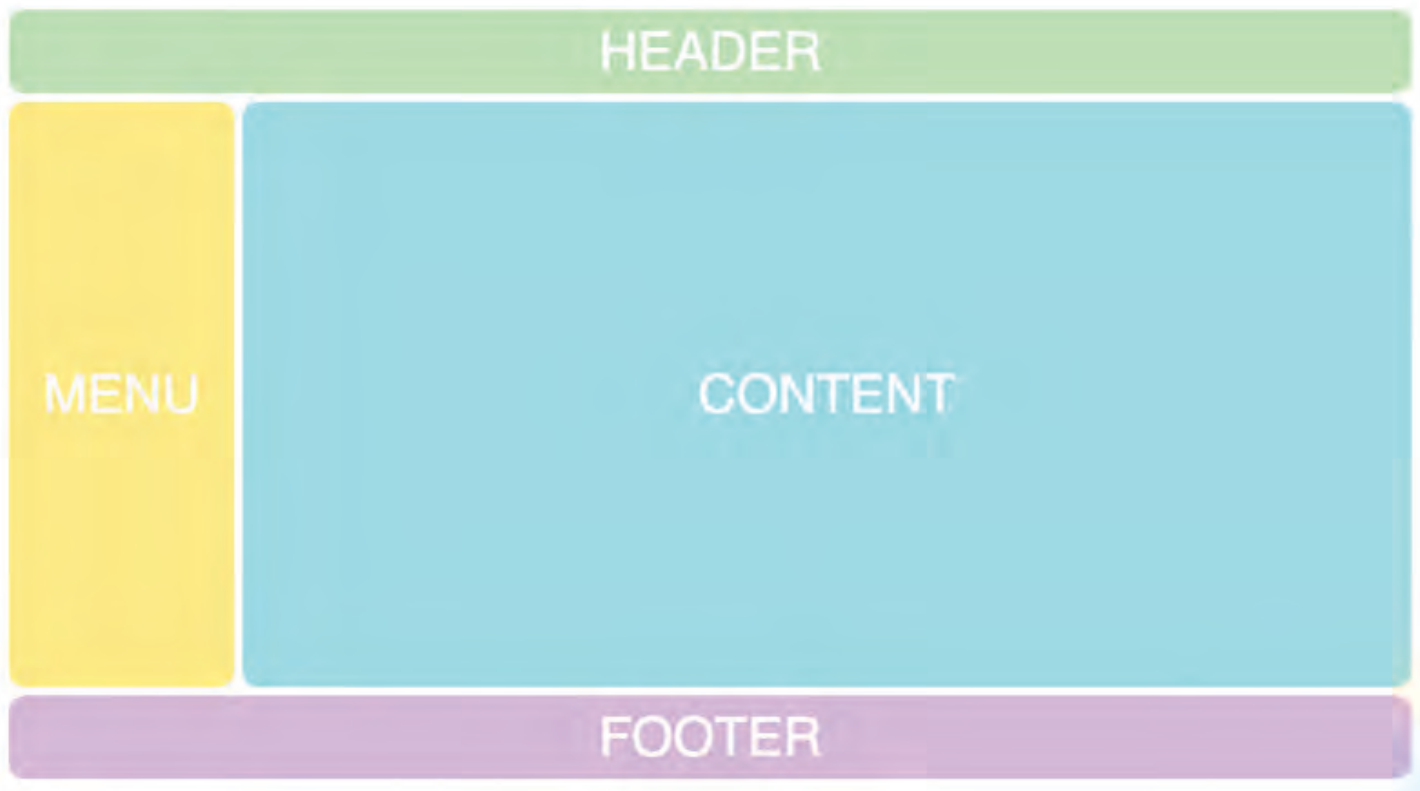
Net als een bouwtekening heb jij al een schets gemaakt van jouw websitepagina. Jij hebt bepaald waar de stukjes tekst en de afbeeldingen komen te staan.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Maak je eigen profielpagina voor je website. In een vorige les heb je de tekst voorbereid en in een andere heb je goed nagedacht over de indeling van de pagina.

- Stap 1: Teken je lay-out op een A4. Maak dus vakjes voor de tekst en afbeelding(en).
 Stap 2: Schrijf de tekst op in de tekstvakjes die jij hebt getekend.
 Stap 3: Teken een afbeelding van jezelf.
 Stap 4: Zorg ervoor dat de woorden/zinnen die jij belangrijk vindt extra opvallen.

OPDRACHT 2

Kijk naar je eigen profielpagina.

Ben je wel/niet tevreden? Leg uit waarom.
 Wat kun je de volgende keer beter doen?
 Vallen de belangrijke woorden/zinnen op?
 Vind je dat je netjes hebt geschreven?
 Heb je correcte zinnen geschreven?

TERUGKIJKEN

- Ik kan zelf een lay-out bepalen.
- Ik kan mijn interesses in correcte zinnen opschrijven.
- Ik kan mijn eigen lay-out beoordelen door te kijken of het overzichtelijk is.

Spellen

TITEL

Repeteren

JE LEERT:

- met de letters van een woord andere woorden maken;
- spellingsregels toepassen.

INFORMATIE

Je gaat woorden die je in dit jaar al een keer hebt gespeld weer spellen. Er komen ook woorden aan bod die je niet eerder in dit leerlingenboek met spellen hebt geoefend.

OPWARMER

Woorden vinden

De letters die een woord vormen, kun je ook gebruiken om andere woorden te maken.

Van het woord 'Paramaribo' kun je bijvoorbeeld de volgende maken:

Pa, ma, raam, maar, raar, rib, por, bar, raap, ram, braam, bio, paar, rob, Bram.

Je zit samen met een klasgenoot. Schrijf allebei jullie namen op een papier. Doe dit in alfabetische volgorde. Ook als letters vaker voorkomen, schrijf je die op. Je kunt dus best vier keer de letter E hebben staan.

Jullie gaan nu in vijf minuten van alle letters zoveel mogelijk woorden maken.

Na afloop mag je per duo zeggen hoeveel woorden jullie gemaakt hebben. Het moeten wel allemaal correcte Nederlandse woorden zijn. Ieder goed antwoord is 1 punt, maar als jullie een fout antwoord geven, gaan er 2 punten van het totaal af.

Wie hebben gewonnen?

OPDRACHTEN

Je maakt de opdrachten individueel.

OPDRACHT 1

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

- l_nt_rdr_ger
- dwer_k_t_is
- r_g_ste_t_e
- br_ll_ren
- a_al_ng
- _ami g_r_ng
- _ee_in_
- _at_sl_n_
- vl_r_u_s
- j_g_ar
- _n_c_nd_
- _a_rp_r
- r_z_ng_rd_ld_r

OPDRACHT 2

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

- a) ve_l_g
- b) _a_e_r_t_s
- c) dr_z_d_g
- d) r_g_nw_d
- e) -a_ich_ff_r
- f) k_s_b_n_
- g) _ss_mbl_
- h) w_d_t_d_zw_m_e_
- i) _fsch_dsc_d_
- j) f_t_l_t_t
- k) h_w_h_md
- l) n_-_p_n
- m) St_lm_n_l_nd

OPDRACHT 3

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

- a) h_nd_r_k
- b) _nw_rs_ij_l_k
- c) r_s_cht_g
- d) _nt_k_l_n_l_sm_
- e) k_mp_o_n
- f) p_l_t_g_n_
- g) _nd_ns_
- h) m_d_ll_
- i) _t_b_gr_f_
- j) _e_en_nd
- k) br_ns_r_
- l) p_p_la_r
- m) t_msp_l

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend Lezen

TITEL

Genres

JE LEERT:

- wat een genre is;
- welke genres er zijn;
- wat de kenmerken zijn van verschillende genres.

INFORMATIE

Een genre is een groep verhalen van dezelfde soort. Je ziet genres bij boeken, maar ook bij films, muziek en kunstwerken.

In een bibliotheek, maar ook bij boekhandels en online boekenverkopers, zijn de verhalen ingedeeld in genres. Zelfs als je bijvoorbeeld op Netflix kijkt, zie je dat de films van dezelfde soort bij elkaar staan.

Voorbeelden van genres in boeken zijn:

- oorlogsverhalen
- griezelverhalen/Horrorverhalen
- thrillers
- sciencefictionverhalen
- westernverhalen
- spanning en avonturen
- historische verhalen
- humor
- fantasieverhalen
- reisverhalen
- jongens- en meisjesboeken
- gedichten en poëzie
- Bijbelverhalen
- stripverhalen

Niet alle genres zijn hierboven genoemd; er zijn er nog meer.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Zoek op wat de kenmerken zijn van de volgende genres:

- Western
- Science fiction
- Thriller
- Fantasy
- Poëzie

Als je het niet kunt opzoeken, bespreek dan in een groepje van 3 of 4 wat de kenmerken zijn.

Noem per genre ongeveer drie (3) tot vijf (5) kenmerken.

Wat is je favoriete genre? Heb je een favoriet boek of verhaal in dat genre?

OPDRACHT 2

Noem, of zoek, 6 filmgenres. Zijn er verschillen en/of overeenkomsten met de genres in boeken en verhalen? Welke zijn die?

OPDRACHT 3

Lees het onderstaande verhaal en beantwoordt de vragen die onder de tekst staan.

Tekst

Reizen naar andere werelden

De ideale wereld bestaat nog niet. Maar je kunt wel door boeken even in een andere wereld wonen. Wist je dat een boek een tijdmachine kan zijn? Het kan ook een ruimteschip of een magische deuropening naar een andere wereld zijn.

Wanneer ik bijvoorbeeld sciencefiction lees, verken ik verre planeten en het leven in de toekomst.

Als ik fantasy lees, ga ik naar een school om magie te leren en kan ik kennismaken met een leven in andere werkelijkheden.

Als ik geschiedenis lees, reis ik terug in de tijd waarin veel dingen anders zijn dan nu.

Wanneer ik een informatieboek lees, leer ik nieuwe feiten met informatie die ik nu kan gebruiken.

Wanneer ik een biografie lees, leer ik over het leven van een andere persoon.

Als ik een mysterie lees, ben ik even een detective die raadsels kan helpen oplossen.

Als ik fictie lees, verlies ik mezelf in een verhaal dat niet gebeurd is.

Wanneer ik een autobiografie lees, hoor ik iemand anders zijn of haar eigen verhaal vertellen.

Met boeken kan ik reizen naar andere werelden waar ik nieuwe dingen ervaar, zonder ooit mijn kamer te verlaten!

Vragen.

1. Welke genres ben je tegengekomen in de tekst?
2. In welk genre zou je de tekst indelen?
3. Welke verhalen in de tekst zijn fictie en welke verhalen zijn non-fictie? Je mag even terugbladeren naar de les over het verschil tussen fictie en non-fictie (les 26 thema 1, begrijpend lezen)

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Meertaligheid

TITEL

Kwartet en Charade

JE LEERT:

- de woordjes van je schoon-en-netjes-acties talenkwartet;
- kwartet te spelen met dit kwartet;
- charade te spelen met dit kwartet.

INSTRUCTIE

Lees de regels van het kwartetspel. Als iets niet duidelijk is, mag je het vragen. Doe dan met je groep opdracht 1. Lees daarna de regels voor het charadespel. Doe dan met je groep mee aan opdracht 2.

INFORMATIE

Een Regels van het kwartetspel

Een kwartet is een set van vier kaarten die bij elkaar horen. Het kwartetspel heeft een aantal sets. Je speelt het spel met ten minste vier spelers. Iedere speler probeert zo snel mogelijk een set compleet te hebben.

1. Een persoon schudt de kaarten en deelt ze uit tot de kaarten op zijn. Het kan dat de ene speler een kaart meer heeft dan de ander. Dat is niet erg. Let op: de spelers mogen elkaars kaarten niet zien.
2. De oudste van de groep mag beginnen. Deze speler mag aan 1 van de andere spelers vragen om een kaart die past bij 1 van de kaarten die hij al in zijn hand heeft. Bijvoorbeeld: Hij heeft de kaart **BÖSÖ TANDA – SAAMAKA** met de tandenborstel. Dan kan hij aan een andere speler vragen: Mag ik van jou **DÁNT DHOWE – SARNÁMI**?
3. Als de andere speler **DÁNT DHOWE – SARNÁMI** heeft, moet hij die afgeven. De eerste speler mag doorgaan met kaarten vragen aan andere spelers.
4. Maarrrrr....., als de andere speler de gevraagde kaart niet heeft, krijgt hij de beurt. Hij mag nu aan één van de andere spelers een kaart vragen. Enzovoorts.
5. Als een speler een complete set van vier heeft, roept hij 'Kwartet!' en legt de kaarten neer op tafel.
6. Het spel is afgelopen als alle kwartetten compleet zijn. Wie de meeste kwartetten heeft, is de winnaar.

Regels van het charadespel

Bij charade moet iemand een woord uitbeelden, zonder te praten of geluid te maken. Anderen moeten het woord raden.

1. Groep A begint en kiest één kaart uit een van hun schoon-en-netjes-acties kwartetten. Zij geven de kaart aan de leerkracht. De rest van de klas mag het niet zien. Ook de leerlingboeken moeten gesloten zijn.
2. De leerkracht vraagt een leerling van groep B om voor de klas te komen. Deze leerling moet de actie op de kwartetkaart uitbeelden.
3. De rest van groep B moet raden welke actie het is.
4. Als groep B het woord in 1 taal weet krijgen ze 1 punt. Als ze het in 2 talen weten krijgen ze 2 punten; enzovoorts.
5. Groep A controleert met de rest van de kwartetkaarten van die actie of groep B de goede vertalingen gebruikt.

6. Groep B mag nu een kwartetkaart afgeven voor Groep C en zo gaan we de klas rond tot alle groepen tenminste 1 keer aan de beurt zijn geweest.

OPDRACHT 1

Speel kwartet met je groep.

OPDRACHT 2

Doe met je groep mee met het charadespel.

TERUGKIJKEN

Zoek je eigen kwartetkaarten terug voor in je portfolio.

Spellen

TITEL

Spelwedstrijd

JE LEERT:

- een woord dat de leerkracht zegt, hardop te spellen, zonder het eerst op te schrijven.

INFORMATIE

Een Tot nu toe heb je het spellen meestal schriftelijk gedaan. Soms mondeling, tijdens een opwarmer. Tijdens deze les ga je een spelwedstrijd houden. Sommige mensen kennen het als Spellingbee.

De spelregels:

De leerkracht heeft een lijst met woorden. Er zijn twee glazen potten. De ene pot is leeg. In de andere pot zitten opgevouwen papiertjes met daarop cijfers.

De eerste leerling van de lijst begint. Hij pakt een papiertje, maakt het open en zegt of laat zien welk cijfer erop staat. Dan doet hij/zij het papiertje in de (lege) pot.

De leerkracht kijkt op de lijst welk woord het is en leest dat woord één keer hardop voor.

De leerling herhaalt het woord, s-p-e-l-t het en herhaalt het woord nogmaals.

Dan is de volgende leerling aan de beurt.

Wie een woord verkeerd spelt, is af en krijgt geen beurt meer.

Als de laatste leerling van de klas aan de beurt is geweest, krijgt de eerste leerling weer de beurt.

De leerkracht zegt van tevoren wanneer het spel is afgelopen, bijvoorbeeld na twintig minuten of als iedereen twee keer een beurt heeft gehad of als er 100 papiertjes in de lege pot zijn gegaan.

TIP

Als je een woord moeilijk vindt om te spellen, verdeel het dan eerst in lettergrepen en spel de lettergrepen.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL

Een schat aan woorden deel 16

JE LEERT:

- tien nieuwe woorden herkennen en gebruiken in zinnen;
- veertig woorden op alfabetische volgorde te plaatsen.

INFORMATIE

In les 2, 10 en 18 heb je je woordenschat telkens uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Ja/nee spel

De leerkracht neemt een woord in gedachten. Iedere leerling mag een vraag stellen aan de leerkracht. De leerkracht mag alleen met ja of nee antwoorden.

Kan je erachter komen welk woord de leerkracht in gedachten heeft? Je kunt dus ook heel goed naar de vragen luisteren die andere leerlingen stellen.

OPDRACHT 1

In de volgende tekst staan sommige woorden vetgedrukt, maar er zijn een paar letters verdwenen. Zoek op welke letters er zijn verdwenen. Schrijf dan het hele woord op. Schrijf de woorden onder elkaar, met een regel ertussen.

Tekst

Een boek kan een tijdsmachine zijn of een magische **d_____ropeni_____** naar een andere wereld.

Als je **ge_____iedenis** leest, reis je terug in de tijd waarin veel dingen anders zijn dan nu. Wanneer je **s_____ien_____efi_____tion** leest, **ve_____**en je het leven in de toekomst en in een andere ruimte.

Als je **_____antas_____** leest, ga je naar een college om **mag_____** te leren en te leven in andere werkelijkheden.

Wanneer je een **b_____grafie** leest, lees je een tekst geschreven door iemand over het leven van een andere persoon.

In een **_____tobiografie**, hoor je iemand haar of zijn eigen verhaal vertellen.

Als je een **m_____ster_____** leest, ben je een **de_____tieve** die raadsels kan helpen oplossen. Met boeken kun je reizen naar andere werelden zonder je kamer te verlaten!

Je mag in les 26 (Begrijpend lezen) zoeken naar de woorden en hun juiste spelling. De leerkracht laat op het bord zien wat de volledige woorden zijn.

OPDRACHT 2

Zet de woorden van opdracht 1 in alfabetische volgorde.

Pak nu ook de woorden van de andere lessen woordenschat van dit thema erbij, en zet alle 40 woorden in alfabetische volgorde.

OPDRACHT 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord en schrijf de betekenis achter het woord in je schrift.

- a) een toekomstverhaal met wetenschappelijk ontwikkelingen die nu nog niet bestaan
- b) een verhaal over iets onbegrijpelijks of heel ingewikkeld of geheimzinnig
- c) gat in de muur waarin de deur zit
- d) geheim politieagent
- e) onderzoeken, kennis van iets zoeken
- f) tekst die iemand over haar eigen leven heeft geschreven
- g) tekst over het leven van iemand, geschreven door iemand anders
- h) tovenarij
- i) verhaal of boek over waargebeurde dingen in het verleden
- j) verhaal of film met sprookjesfiguren, magie of nog niet bestaande robots

Kijk op het bord of je de opdracht goed gemaakt hebt.
Verbeter je fouten.

OPDRACHT 4

Maak van de tien woorden van deze les (opdracht 1) zelf een kaartje met daarop alleen een tekening of schets wat het woord betekent.

De tien kaartjes lever je in bij de leerkracht. De leerkracht schudt de kaarten van alle leerlingen door elkaar en deelt per leerling willekeurig tien kaartjes uit.

Kijk naar het plaatje aan de voorkant en schrijf het woord op de achterkant. Het kan gebeuren dat je twee of meer verschillende kaartjes krijgt waar hetzelfde woord bij hoort.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis ervan niet?

Welke woorden kende je al?

Spreeken en Luisteren

TITEL

Noodnummers bellen

JE LEERT:

- welk noodnummer je in welke noodsituatie kunt bellen;
- welke informatie je doorgeeft aan de hulpdienst.

INFORMATIE

Een noodnummer is een telefoonnummer dat je alleen mag bellen in noodsituaties. Een noodsituatie kan bijvoorbeeld zijn dat je een inbreker in huis hoort of dat je buurman snel naar het ziekenhuis moet of misschien wel omdat er een huis in brand staat waar nog mensen in zitten. Maar ook als er geen mensen in het huis zijn. Een noodnummer bel je dus niet om een praatje te maken of om een grapje uit te halen. Het bellen naar een noodnummer zonder goede reden kan zelfs strafbaar zijn. Je kunt er een boete of een andere straf voor krijgen.

Er zijn verschillende hulpdiensten:

- Politie
- Brandweer
- Ziekenhuis/ambulance
- De Kustwachtautoriteit
- Dierenambulance
- Leger
- Kindertelefoon

De nummers kunnen per dorp of district verschillen, maar er zijn ook landelijke nummers die je kunt bellen, ongeacht waar je woont.

De hulpdienst komt zo snel mogelijk naar de plaats waar het noodgeval is. Vaak gebeurt dat met sirene en zwaailichten. In het verkeer moet je hulpdiensten met een zwaailicht en sirene ook altijd voor laten gaan.

Als je een noodnummer belt, blijf je in ieder geval rustig en raak je niet in paniek. Als je wel in paniek raakt, kun je grote fouten maken. Als je in paniek raakt, kan het probleem misschien wel erger worden.

Kies dus per noodsituatie het juiste noodnummer. Op de onderstaande afbeelding zie je de verschillende noodnummers van de verschillende hulpdiensten in Suriname.

Wil je andere noodnummers opzoeken, ga dan naar de Surinaamse websites. De nummers van de nutsvoorzieningen (E.B.S., S.W.M. en Telesur) worden meer gebruikt wanneer er storingen zijn.

Maar hoe bel je nu eigenlijk een noodnummer? Wat zeg je tegen de persoon aan de andere kant van de lijn?

- Zeg wie je bent. U spreekt met <je eigen naam>.
- Geef het juiste adres, welke buurt, straat, dorp of stad.
- Beschrijf in 3, 4 zinnen de situatie waar je in zit of wat je ziet gebeuren.
- Geef aan of er mensen in gevaar zijn of gewond zijn.
- Hang niet op/ Leg niet neer voordat de (operator) persoon met wie je spreekt, zegt dat je kunt ophangen/neerleggen.
- Hou de telefoon vrij voor het geval de hulpdienst je terug moet bellen.
- Als de situatie verbetert of verergert, bel je terug naar de hulpdienst om door te geven wat er veranderd is.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Oefen met een klasgenoot een telefoongesprek naar een hulpdienst. Van de leerkracht krijg je een kaartje met een situatie. Die situatie geef je door aan de hulpdienst.

OPDRACHT 2

De leerkracht doet met een aantal leerlingen het gesprek voor de klas. Je schrijft per gesprek de belangrijkste informatie in punten op een briefje.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Heb je al eens een hulpdienst moeten bellen? Weet je wanneer je een hulpdienst kunt bellen en wat je moet zeggen als je belt?

THEMA

5

Verkeer

1

Introductieles

EEN NIEUW THEMA

Thema 5 heeft als titel 'Verkeer'.

JE ONDERZOEKT:

- wat je al weet van het thema;
- welke nieuwe onderwerpen je gaat leren over het thema.

INFORMATIE

Verkeer is overal om ons heen. Auto's, fietsen, maar ook voetgangers maken deel uit van het verkeer.

Behalve dat het belangrijk is om verkeersregels te kennen en je verantwoordelijk te gedragen in het verkeer is het ook belangrijk dat je weet wat anderen kunnen doen in het verkeer.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

1. Blader door het boek en kijk de plaatjes die je kunt vinden. Welke plaatjes herken je? Waar heb je die eerder gezien?
2. Kun je uitleggen op welke manier jij met verkeer in aanraking komt?

OPDRACHT 2

1. Zie je een verband met lessen die je al voor thema 5 gedaan hebt? Welke lessen zijn dat dan?
2. Wat lijkt je het leukst om te doen in dit thema? En wat het minst leuke?

TERUGKIJKEN

Heb je zin om met dit thema aan het werk te gaan?

TITEL

Context

JE LEERT:

- woorden in een context gebruiken.

INFORMATIE

Het woord context betekent samenhang. Woorden krijgen pas echt betekenis als ze gebruikt worden samen met andere woorden. Anders zeggen de woorden helemaal niks.

Bijvoorbeeld het woord 'verpleegster' zoals dat in het schema staat. Als je het woord hoort denk je misschien aan een ziekenhuis of misschien aan de huisarts waar een verpleegster werkt. Dat is de context waarin het woord gebruikt wordt. In diezelfde context kun je nog heel veel andere woorden bedenken die daar ook mee te maken hebben. Misschien wel een dokter, medicijnen, gips, gebouw, ambulancen of iets dergelijks.

Door een woord in de context te zien en te gebruiken gaat het woord ook echt leven. Je kunt je er iets bij voorstellen.

Hetzelfde woord 'verpleegster' zul je niet snel bedenken in een slagerij, supermarkt of fietsenwinkel. Iedere context kent zijn eigen woorden en andere woorden die je er mee in verband brengt.

Hieronder zie je een lijst met tien woorden, hun betekenis en een voorbeeldzin. Door de zin wordt de context iets duidelijker. Die context heb je nodig bij de opdrachten.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
buitenshuis	Niet in huis, buiten het huis zijn.	Mijn tante werkt van maandag tot en met vrijdag buitenshuis.
kantoor	Schrijf- of werkkamer. Het gebouw van een dienstverlenend bedrijf.	Mijn vader werkt als boekhouder op een groot kantoor.
korjaal	Boot gemaakt van een uitgeholde boomstam.	We gaan met een korjaal de rivier op om te vissen.
motorfiets	Tweewielig voertuig dat wordt aangedreven door een motor. Voor het besturen van een motorfiets heb je een rijbewijs nodig.	Als je op een motorfiets rijdt, moet je altijd een helm op.
pensioen	Een uitkering voor mensen die lang gewerkt hebben en niet meer hoeven te werken.	Mijn oma is op haar 60e verjaardag met pensioen gegaan.

taxi	Een huurauto met een chauffeur die je tegen betaling ergens brengt of ophaalt.	Omdat het zo hard regende, wilden we niet lopen. Dus namen we een taxi naar de supermarkt.
verpleegster	Een vrouw/dame die verpleegt (zorg verleent in bijvoorbeeld het ziekenhuis).	Mijn zus wil graag verpleegster worden, omdat het haar leuk lijkt om zieke mensen te helpen met weer beter te worden.
verschillende	Verscheidene, meer dan één.	Ik weet niet welk flesje sap ik moet kiezen; er zijn zoveel verschillende soorten.
vervoermiddelen	Iets dat gebruikt wordt voor vervoer, zoals een auto, bus, schip en dergelijke.	Als mijn fiets een lekke band heeft, kies ik een ander vervoermiddel om naar school te gaan.
vliegveld	Terrein waar vliegtuigen landen en opstijgen.	Als we op vakantie naar Curaçao willen, vliegen we vanaf vliegveld Zanderij.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Probeer samen met een klasgenoot de context te beschrijven waarin de volgende woorden voorkomen:

- korjaal
- vliegveld
- auto
- motorfiets
- vliegtuig

Je mag de woorden op een leeg papier opschrijven en er woorden bijschrijven die volgens jullie te maken hebben met de woorden. Je moet wel kunnen uitleggen waarom je die woorden genoemd hebt.

OPDRACHT 2

In de onderstaande tekst is een aantal woorden weggefallen, daar staan cijfers voor in de plaats. Die woorden staan in de woordenlijst.

Je mag woorden meer dan een keer gebruiken en je hoeft niet alle woorden te gebruiken.

Hallo, mijn naam is John. Ik woon in Paramaribo. Paramaribo is een stad. In de stad heb je allerlei **1**. Ik ga nu naar het huis van mijn vriend. We gaan samen huiswerk maken. Ik ga op mijn skateboard.

De rest van mijn familie woont ook in Paramaribo. We gebruiken **2** vervoermiddelen om naar verschillende plekken te gaan. Mijn zus gaat naar school. Ze gaat op de fiets.

Mijn moeder is **3**. Ze gaat elke dag naar haar werk met de auto. Mijn vader gaat naar zijn werk bij de politie. Hij gebruikt een **4**.

Mijn opa werkt niet meer. Hij is met **5**. Hij gaat een paar keer per jaar naar het **6** op Zorg en Hoop. Met het vliegtuig reist hij naar het binnenland. Hij gaat naar het **7** met een **8**.

Mijn tante werkt niet **9**. Ze heeft geen auto. Ze gaat wel elke dag naar de markt om boodschappen te doen. Dat doet ze met de bus.

We gaan allemaal zondag naar de Palmentuin. Daarvoor hebben we geen **10** nodig. We vinden het leuk om naar het park te lopen.

OPDRACHT 3

Tijdens de les Begrijpend Lezen komt dezelfde tekst ook aan bod. Na afloop wissel je je eigen werk met dat van een klasgenoot. Je neemt de volledige tekst van Begrijpend Lezen en je controleert de antwoorden van de ander.

De antwoorden worden door de leerkracht besproken. Onthoud hoeveel je er goed had.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les?

Kun je met de context van woorden ook andere teksten en gesprekken beter begrijpen?

Begrijpend lezen

TITEL

De W-vragen (herhaling)

JE LEERT:

- de W-vragen te beantwoorden;
- een leesstrategie bepalen aan de hand van de W-vragen.

INFORMATIE

In les 3 van thema 2 hebben we de W-vragen behandeld en aan de hand van een tekst de W-vragen beantwoord.

Vandaag komt daar een stukje bij. Je kent de W vragen:

- Wie
- Wat
- Waar
- Wanneer
- Waarom
- Hoe

Hoe doet de hoofdpersoon in het dat? Door 'hoe' toe te voegen aan de W-vragen krijg je een compleet beeld of overzicht.

Als je een langer verhaal leest, helpt het om aantekeningen te maken. Je maakt een overzicht met de W-vragen (en H-vraag) en tijdens het lezen vul je in wat belangrijk is.

VRAAG	INFORMATIE IN DE TEKST
Wie	
Wat	
Waar	
Wanneer	
Waarom	
Hoe	

Als je zo'n soort schema gebruikt, maak je eigenlijk een samenvatting van de tekst. Zoals je weet, kan een samenvatting je helpen bij het begrijpen van een tekst, bij het leren van een tekst en bij het navertellen van een tekst of presentatie (spreekbeurt) over een tekst. Je maakt hier ook onderscheid in hoofdzaken en bijzaken, iets wat we in thema 2 les 26 hebben geoefend.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst en vul het schema met de W-vragen in aan de hand van de tekst.

Na afloop vraagt de leerkracht een aantal leerlingen om per vraag het antwoord hardop te delen met de klas.

Vervoermiddelen in de stad

Hallo, mijn naam is John. Ik woon in Paramaribo. Paramaribo is een stad. In de stad heb je allerlei vervoermiddelen. Ik ga nu naar het huis van mijn vriend. We gaan samen huiswerk maken. Ik ga op mijn skateboard.

De rest van mijn familie woont ook in Paramaribo. We gebruiken verschillende vervoermiddelen om naar verschillende plekken te gaan. Mijn zus gaat naar school. Ze gaat op de fiets.

Mijn moeder is verpleegster. Ze gaat elke dag naar haar werk met de auto. Mijn vader gaat naar zijn werk bij de politie. Hij gebruikt een motorfiets.

Mijn opa werkt niet meer. Hij is met pensioen. Hij gaat een paar keer per jaar naar het vliegveld op Zorg en Hoop. Met het vliegtuig reist hij naar het binnenland. Hij gaat naar het vliegveld met een taxi.

Mijn tante werkt niet buitenhuis. Ze heeft geen auto. Ze gaat wel elke dag naar de markt om boodschappen te doen. Dat doet ze met de bus.

We gaan allemaal zondag naar de Palmentuin. Daarvoor hebben we geen vervoermiddelen nodig. We vinden het leuk om naar het park te lopen.

VRAAG	INFORMATIE IN DE TEKST
Wie	
Wat	
Waar	
Wanneer	
Waarom	
Hoe	

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat vond je leuk om te doen vandaag? Wat wist je al en kon je nu gebruiken?

4

Taal verkennen - grammatica

TITEL

Zinsdeel: het lijdend voorwerp

JE LEERT:

- het lijdend voorwerp in een zin te herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Een zin bestaat uit woorden. De woorden bij elkaar vertellen iets. Sommige woorden in de zin horen bij elkaar. Dat noemen we een zinsdeel.

In de vorige grammaticalesen heb je de zinsdelen persoonsvorm, onderwerp en gezegde geleerd. In deze les leer je nog een ander zinsdeel bij. Dat is het lijdend voorwerp.

Voorbeeld:

Ramon	speelt	gitaar op straat
Onderwerp	gezegde	Lijdend voorwerp

Hoe vind je het lijdend voorwerp?

Je stelt de vraag:

Wat (of wie) + gezegde + onderwerp?

Voorbeeld:

1. Ik lees een boek.
2. Sabrina ziet haar broer.
3. Mai koopt een hond.

Je stelt de vraag:		Antwoord:	
Wie of wat	gezegde	onderwerp?	Lijdend voorwerp
1. Wat	lees	ik?	een boek
2. Wie	ziet	Sabrina?	haar broer
3. Wat	koopt	Mai?	een hond

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Bedenk zelf een lijdend voorwerp dat bij de zinnen past.

Wie of wat	gezegde	Onderwerp	Antwoord= lijdend voorwerp
Wat	drinkt	oom?	water
Wie	roept	papa?	
Wat	doet	mama?	
Wat	voerspelt	de meteoroloog?	
Wie	bezoekt	Jenine?	
Wat	maakt	de juf?	

- Schrijf de zinnen op van opdracht 1a.

Voorbeeld:

1. Oom drinkt water.
2.
3.
4.
5.
6.

OPDRACHT 2A

Vul de vraagwoorden in. Onderstreep daarna het lijdend voorwerp met rood.

1. Paimin eet bamie. _____ eet Paimin?
2. Vivian bezoekt haar moeder. _____ bezoekt Vivian?
3. Meneer Gilly rijdt een bromfiets. _____ rijdt meneer Gilly?
4. Vishan woont in Nickerie. _____ woont Vishan?
5. Tante Mia bakt een taart. _____ bakt tante Mia?
6. Riksa zingt een lied. _____ zingt Riksa?
7. De man rent naar huis. _____ rent de man?
8. Jusuf vertelt een Anansitori. _____ vertelt Jusuf?

OPDRACHT 2B

Kijk weer naar opdracht 2a en beantwoord de vragen.

1. Welke zinnen beginnen met het wie of wat als vraagwoord? Zinnen:.....
2. Welke zinnen beginnen met een ander vraagwoord? Zinnen:.....
3. Welke zinnen hebben een lijdend voorwerp? Zinnen:.....

OPDRACHT 3

Schrijf het lijdend voorwerp met rood. Let op: niet in iedere zin staat een lijdend voorwerp.

1. Morgen vierden wij een feestje.
2. Opa en oma gaan naar Frans-Guyana.
2. Heb je een dollar voor me?
3. De muur wordt geleverd.
4. Wij kopen zelden soft.
5. Vind jij de tekening mooi?
6. Ik lees steeds vaker de krant.
7. Het meisje is heel slim.
8. Nodig je al je vrienden uit?

TERUGKIJKEN

Wat vind je moeilijk van deze les?

Taal verkennen - Taalgebruik

TITEL

Verkleinwoorden

JE LEERT:

- wat verkleinwoorden zijn;
- hoe van zelfstandige naamwoorden verkleinwoorden te maken.

INFORMATIE

Met verkleinwoorden maak je een zelfstandig naamwoord kleiner. Een boom is groot, een boompje is klein.

De meeste verkleinwoorden zijn makkelijk te maken. Je zet -je of -tje achter het woord.

Huis – huis**je**
Boot – boot**je**
Hek – hek**je**
Zus – zus**je**
Kat – kat**je**

Broer – broer**tje**
Trein – trein**tje**
Jongen – jonget**tje**
Stoel – stoel**tje**
Computer – computert**tje**
Douche – doucht**tje**

De woorden die op een -m eindigen krijgen meestal -pje bij het woord om het te verkleinen.

Raam – raamp**pje**
Bloem – bloemp**pje**
Bezem – bezemp**pje**

De woorden die eindigen op een klinker krijgen er meestal een klinker bij om het woord te verkleinen.

Auto – auto**ootje**
Pinda – pinda**aatje**
Menu – menu**uutje**

Eén van de uitzonderingen is crème. Het verkleinwoord van crème is crèmepje. Dat komt omdat je de laatste e niet uitspreekt. Het woord crème is een leenwoord.

Woorden met een korte klinker krijgen meestal een extra medeklinker om het woord te verkleinen.

Ster – sterret**tje**
Bom – bommet**tje**
Zon – zonnet**tje**

Woorden die eindigen op -ing krijgen vaak -etje of -nkje om het woord te verkleinen.

Ketting – kettink**je**

Ding – ding**etje**

Koning – konink**je**

Kring – kring**etje**

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de onderstaande tekst. Het is dezelfde tekst van begrijpend lezen les 3. Maak van de onderstreepte en vetgedrukte woorden verkleinwoorden.

Hallo, mijn naam is John. Ik woon in Paramaribo. Paramaribo is een **stad**. In de stad heb je allerlei vervoermiddelen. Ik ga nu naar het **huis** van mijn **vriend**. We gaan samen huiswerk maken. Ik ga op mijn **skateboard**.

De rest van mijn familie woont ook in Paramaribo. We gebruiken verschillende vervoermiddelen om naar verschillende plekken te gaan. Mijn **zus** gaat naar **school**. Ze gaat op de fiets.

Mijn moeder is **verpleegster**. Ze gaat elke dag naar haar werk met de **auto**. Mijn vader gaat naar zijn werk bij de politie. Hij gebruikt een **motorfiets**.

Mijn **opa** werkt niet meer. Hij is met pensioen. Hij gaat een paar keer per jaar naar het vliegveld op Zorg en Hoop. Met het vliegtuig reist hij naar het binnenland. Hij gaat naar het **vliegveld** met een **taxi**.

Mijn tante werkt niet buitenhuis. Ze heeft geen auto. Ze gaat wel elke dag naar de markt om boodschappen te doen. Dat doet ze met de bus.

We gaan allemaal zondag naar de Palmentuin. Daarvoor hebben we geen vervoermiddelen nodig. We vinden het leuk om naar het **park** te lopen.

OPDRACHT 2

Kijk om je heen in de klas. Schrijf de namen van vijf dingen die je ziet en schrijf daar het juiste verkleinwoord achter.

OPDRACHT 3

Vergelijk jouw antwoorden van opdracht 2 met die van een klasgenoot. Neem elkaars woorden over in je schrift.

TERUGKIJKEN

Wat vind je leuk aan deze les? Wat heb je geleerd?

6

Meertaligheid**TITEL**

Woordenschat Verkeer

JE LEERT:

- zes woorden die te maken hebben met verkeer in verschillende Surinaamse talen.

INFORMATIE**1****2****3****Woordenlijst**

weg
waterweg
luchtruim
vliegbrevet
vaarbewijs
rijbewijs

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Luister goed naar het woord dat de leerkracht uitspreekt. Schrijf dan het nummer van het plaatje op dat bij het woord hoort.

OPDRACHT 2

Zet de tafels en stoelen aan de kant. Doe mee met de woordenwedstrijd. Ga met je groep in een rij, volgens nummer, achter in de klas staan. De andere groepen doen hetzelfde. De leerkracht noemt een woord in het Nederlands en daarna hetzelfde woord in één van de thuistalen. De leerkracht geeft een fluitsignaal. De leerlingen voorin de rij (nummers 1) moeten rennen naar het bord en in het vak gaan staan van de taal die ze hebben gehoord. Alle leerlingen die goed staan, krijgen een punt voor hun groep. De leerkracht houdt op het bord de punten bij. De leerlingen die aan de beurt zijn geweest, mogen aan de kant gaan staan. Bij het volgende woord zijn de nummers 2 aan de beurt.

TERUGKIJKEN

Zet de tafels en stoelen weer op hun plaats. Welke woorden vond je het moeilijkst?

Welke woorden vond je het makkelijkst?

Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot?

Schrijf het antwoord van deze vragen op in je schrift.

Spreken en luisteren

TITEL

Mondelinge instructie geven

JE LEERT:

- een mondelinge instructie herkennen;
- een mondelinge instructie geven.

INFORMATIE

In les 26 van thema 2 hebben we het (kort) gehad over instructies. Je mag deze informatie erbij pakken natuurlijk om even terug te lezen wat een instructie ook al weer is.

Tijdens deze les leer je hoe je een mondelinge instructie kunt geven. In les 19 leer je een instructie schrijven.

In het verkeer komt het weleens voor dat je een mondelinge instructie moet opvolgen. Als een agent zegt dat je iets moet doen, dan doe je dat. Ook al staan er verkeersborden die zeggen dat je daar niet heen mag, dan nog gaat de instructie van een (verkeers)agent voor de instructies op borden of pijlen op de weg.

Misschien heb je het al eens meegemaakt toen je zelf in een auto zat en moest wachten voor een ongeluk. De verkeersregelaar zegt dan wanneer je mag rijden of wanneer je moet stoppen.

Dat zijn ook mondelinge instructies. Een mondelinge instructie moet duidelijk zijn voor degene voor wie het bedoeld is. Daarom kan een instructie ook niet al te lang zijn. Na vijf minuten weet je al niet meer wat er in het begin gezegd is. Een instructie moet verstaanbaar en begrijpelijk zijn voor degene die het moet uitvoeren. Daarom worden er meestal niet al te moeilijke woorden of te lange zinnen gebruikt bij een mondelinge instructie.

Het zal je misschien opvallen dat een instructie meestal bestaat uit een paar eenvoudige stappen in de juiste volgorde. Als je zelf iets aan iemand wilt vertellen moet je ervan uitgaan dat het hele verhaal nieuw is voor degene die het moet uitvoeren. Ga er daarom niet van uit dat wat je zegt voor een ander ook altijd logisch is.

Er is een aantal aandachtspunten als je zelf een instructie mondeling geeft:

- Maak vooraf een stappenplan wat je wilt vertellen.
- Check of de ander doet wat je verteld hebt. Als hij het niet goed doet, kan het aan hem liggen, maar ook aan jou omdat je misschien niet duidelijk genoeg bent geweest.
- Geef kort en duidelijk aan: Wat, Wanneer, Hoe en (soms) Waarom.

Het geven van een mondelinge instructie is moeilijker dan je misschien denkt. Omdat jij misschien alles over het onderwerp weet en de ander misschien bijna niets, is wat voor jou logisch klinkt misschien niet zo logisch voor die ander.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Je bereidt een mondelinge instructie voor overéén van de volgende onderwerpen. Je mag zelf kiezen welk onderwerp dat is:

- Handen wassen
- Het knipprogramma in Windows gebruiken en een afbeelding knippen en opslaan
- Een papieren vliegtuigje vouwen
- Het schrijven van de kleine letter 'e'
- Een klein (strip)figuur of een poppetje tekenen

Misschien heeft de leerkracht nog een paar ideeën waar je uit mag kiezen of heb je zelf een idee wat je zou willen doen.

Je geeft alleen een mondelinge instructie, geen schriftelijke instructie. Je mag dus niks op papier zetten wat de ander moet doen. Je mag ook geen illustraties gebruiken om iets duidelijk te maken. Je mag voor jezelf wel aantekeningen maken die je wilt gebruiken.

OPDRACHT 2

Voer de instructie uit in duo's. Je geeft een keer de instructie en je voert een keer de instructie van een ander uit.

TERUGKIJKEN

Hoe vond je het geven van een instructie? Vond je het moeilijk? Wat vond je van het uitvoeren van de instructie van iemand anders?

Schrijven

TITEL

Een routebeschrijving

JE LEERT:

- dat mondelinge uitleg verschilt van met schriftelijke uitleg;
- een duidelijke routebeschrijving schrijven.

INFORMATIE

Een mondelinge uitleg geef je door te vertellen hoe een persoon iets moet doen of maken. Bij een schriftelijke uitleg schrijf je op hoe iemand iets moet doen of maken. Om ervoor te zorgen dat die persoon dit zo goed mogelijk kan doen, is er wel een duidelijke uitleg nodig.

Weet jij uit je hoofd wat de route is van jouw huis naar school? Heb je weleens de route uitgelegd aan iemand?

Wanneer je een mondelinge uitleg geeft, kun je steeds je uitleg veranderen en aanpassen als de persoon het niet begrijpt. Dit kan in een schriftelijke uitleg niet. Zorg er dus voor dat je uitleg zo duidelijk mogelijk is geschreven, zodat iemand anders het goed kan begrijpen.

Hoe schrijf je een duidelijke routebeschrijving:

- Schrijf vier plaatsen op die je onderweg tegenkomt.
- Noteer bij de vier plaatsen een duidelijk kenmerk (kleur, grootte, naam).
- Gebruik de woorden links, rechts, rechtdoor.
- Gebruik drie woorden die een duidelijke volgorde aangeven: eerst, daarna, als laatste.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

De leerkracht wijst twee leerlingen aan. De ene leerling krijgt een blinddoek voor zijn ogen. De ander legt uit hoe hij van zijn tafel naar het bureau van de leerkracht moet lopen. Let op, je klasgenoot ziet niks; dus je uitleg moet heel duidelijk zijn!

OPDRACHT 2

U bent op de Sir Winston Churchillweg. Deze weg volgt u achttien (18) kilometer totdat u aankomt bij de waterkant van Domburg. Daarna is het nog één (1) kilometer doorrijden tot La Rencontre 5e straat. Hier staan al borden waar Surinat Luxury resort op staat aangegeven. Bij het eerste bord gaat u linksaf tot de T-splitsing. Als laatste gaat u rechtsaf en volgt u de pijlen. Na 600 meter bent u bij Surinat gearriveerd.

Noteer het antwoord op de volgende vragen:

1. Welke woorden geven een richting aan?
2. Welke plaatsen zijn duidelijke herkenningspunten die hij onderweg tegenkomt?
3. Wordt er gebruik gemaakt van woorden die een volgorde aangeven? Zo ja, schrijf de woorden op.

OPDRACHT 3

Geef een korte routebeschrijving van jouw slaapkamer naar de keuken in de woonkamer. De routebeschrijving bestaat uit vier zinnen.

stap 1: Begin met het woord: 'eerst.'

stap 2: Schrijf bij elke richting op wat je ziet (bijvoorbeeld: je gaat naar rechts en dan zie je...)

stap 2: Gebruik 1x het woord 'daarna.'

stap 4: Eindig met: als laatste zie je...

Doe het zo:

Eerst loop je naar... . Je ziet een... . Daarna loop je naar... . Als laatste zie je ...

OPDRACHT 4

Deze opdracht maak je straks onderweg naar huis. Let op de route van school naar huis. Schrijf het volgende op:

Welke herkenningspunten kom je tegen?

Hoe vaak ben je naar links/rechts gegaan? Noteer het aantal.

TERUGKIJKEN

- Ik kan een duidelijke routebeschrijving geven.
- Ik kan een duidelijke, korte routebeschrijving opschrijven.
- Ik weet wat herkenningspunten zijn.
- Ik ben me bewust van de omgeving waarin ik me bevind.

Spellen

TITEL

Anders klinken

JE LEERT:

- meer over hoe je lettercombinaties correct spelt, die anders klinken.

INFORMATIE

Dit is een vervolg op de lessen waarin je hebt geleerd de lettercombinaties 'ouill', 'ij', 'eau' of 'oi' goed te schrijven zelfs als je klanken hoort zoals 'oej', 'ei' of 'u', 'oo' en 'wa'.

Er zijn nog meer lettercombinaties of aparte letters die je op meerdere manieren kunt uitspreken.

OPWARMER

Spelkring

Ga in een kring staan. De volgorde doet er niet toe. De leerkracht wijst aan wie er begint.

Om de beurt zeg je een woord waarin één van de lettercombinaties 'ouill', 'ij', 'eau' of 'oi' zit. Daarna spel je het woord en tenslotte herhaal je het woord. Dan is de volgende leerling aan de beurt.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Schrijf de woorden op die net gezegd zijn.

OPDRACHT 2

De letter 't' spreek je meestal uit zoals die populaire warme drank, thee. Vul de letter 't' in op de lijn in de volgende woorden en schrijf naast ieder woord op hoe het woord klinkt. Let op: soms moet je de 't' meer dan één keer invullen.

- a) na_ionaal
- b) poli_ie
- c) kas_je
- d) s_a_ion
- e) _iara
- f) a_rac_ie
- g) lijs_rekker
- h) hou_ranspor_
- i) balle_je
- j) kwa_a
- k) _omaa_je
- l) _radi_ie

OPDRACHT 3

De letter 'd' wordt vaak als de letter 't' uitgesproken of als de eerste letter van het woord 'de'. Kies uit of je de 't' moet invullen of de 'd' of allebei en schrijf naast ieder woord op hoe het woord klinkt.

- a) beantwoor_en
- b) geantwoor_
- c) wij wor_en
- d) hij wor_
- e) zijn har_ klopp_
- f) zij loop_ har_
- g) s_a_ion (niet twee keer dezelfde letter gebruiken)
- h) _an_wor_el
- i) _ankbaarheid_
- j) we_s_rij_
- k) oerwou_
- l) schilpa_je

OPDRACHT 4

De leerkracht dicteert twaalf woorden. Schrijf ze op.

OPDRACHT 5

Verdeel de woorden uit opdracht 4 in lettergrepen. Doe dit op dikker papier, want in de volgende opdracht ga je de lettergrepen losknippen.

OPDRACHT 6

Werk in duo's. Knip de lettergrepen los en schud ze, samen met die van je duopartner. Leg de lettergrepen met de tekst naar boven door elkaar op de tafel en speel met je duopartner het aan-elkaar-leggen-spel, zonder te kijken naar de woorden van opdracht 4. Zorg dat jullie alle lettergrepen gebruikt hebben en dat jullie aan het eind weer tweemaal twaalf woorden hebben.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - Woordenschat

TITEL

Samengestelde woorden

JE LEERT:

- samengestelde woorden herkennen.

INFORMATIE

Een samenstelling is een woord dat eigenlijk bestaat uit twee (en soms meer) verschillende woorden, waarbij elk woord een betekenis heeft.

Bijvoorbeeld:

zwem + bad = zwembad

drie + hoek = driehoek

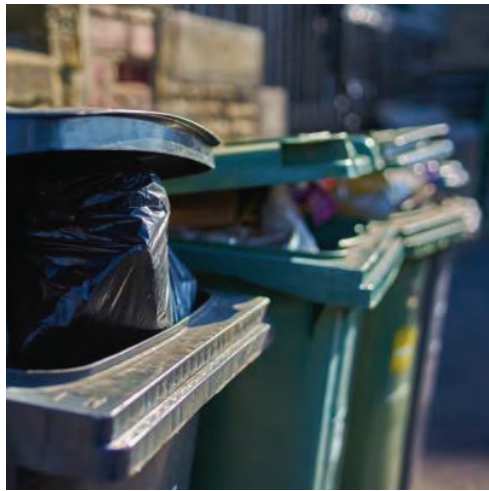
brood + mes = broodmes

hoofd + pijn = hoofdpijn

Als je een woord tegenkomt in een tekst dat je niet begrijpt, kan het makkelijk zijn om eens te kijken of het een samengesteld woord is. Als je een deel van het woord al kent, kun je vaak de betekenis van het hele woord raden.

Een zwembad zal wel iets zijn waar je in kunt zwemmen, een driehoek is een figuur met drie hoeken, een broodmes een mes om brood mee te snijden en hoofdpijn zal pijn in je hoofd betekenen. Natuurlijk wist je dit al, maar je kunt deze manier ook gebruiken om nieuwe woorden te begrijpen zonder de betekenis op te hoeven zoeken.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
beschermen	Behoeden voor gevaar.	Om je te beschermen kan je het best een helm dragen op de fiets.
chip	Een klein onderdeel in een computer voor het verwerken van data.	In mijn mobiele telefoon zit een chip die er voor zorgt dat mijn toestel hele mooie foto's maakt.
genieten	Zich vermaken.	Als we een dagje naar de rivier gaan, ben ik de hele dag aan het genieten in het water.
overtreden	Verbreken, schenden, je niet aan de regels houden.	Door de verkeersregels te overtreden breng je ook anderen in gevaar.
speciaal	Bijzonder.	Ik kreeg een heel speciale ring voor mijn verjaardag
veiligheid	Veilig zijn, beschermd zijn.	Thuis ben je veilig voor het onweer.
verdwaald	De weg kwijtraken.	In het oerwoud kun je makkelijk verdwalen als je de weg niet weet.
verkeersregels	De regels waaraan je je moet houden in het verkeer.	Zonder duidelijke verkeersregels kunnen er ongelukken gebeuren.
vuilnisbak	Bak voor afval en huisvuil.	Moeder vraagt of ik de etensresten in de vuilnisbak wil gooien.
zebrapad	Oversteekplaats op straat met witte strepen.	Op het zebrapad hebben voetgangers altijd voorrang op het verkeer.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Zoek in de bovenstaande woordenlijst de samengestelde woorden. Schrijf op uit welke twee woorden het woord bestaat.

Wat betekenen die woorden als ze los staan van elkaar? Kan je aan de hand daarvan de betekenis van het 'nieuwe' woord raden?

OPDRACHT 2

Lees de onderstaande tekst en vul de woorden van de woordenlijst in op de juiste plaats. Ieder woord komt minimaal één keer voor, maar er zijn ook woorden die je vaker mag gebruiken.

Er zijn regels die iedereen moet volgen. Deze regels **1** mensen en de dingen die ze bezitten.

Regels zijn er om de **2** van ons allemaal te kunnen garanderen zonder dat er ongelukken gebeuren. Sommige honden hebben een **3** in hun vacht met daarop hun naam en adres. Dit zorgt ervoor dat mensen erachter kunnen komen waar een hond woont als hij **4** is. Een aantal mensen zegt dat kinderen op **5** stoeltjes in auto's moeten rijden.

Dit zorgt voor de **6** van de kinderen. Volgens de regels moeten we de straat oversteken op een **7**. Dit zorgt voor bescherming tegen passerende auto's. Er zijn regels die zeggen dat fietsers de **8** moeten volgen. Sommige ouders hebben de regel dat je een helm moet dragen. Dit houdt je veilig en beschermd. Er zijn ook regels tegen het plukken van bloemen uit de tuin van andere mensen. Daardoor kunnen mensen meer **9** van de bloemen. Ook moeten mensen hun afval in **10** doen. Dit zorgt voor een schoon park voor iedereen. Als je de regels **11**, kun je in de problemen komen. Door de regels te volgen, kan iedereen veilig blijven.

OPDRACHT 3

Kijk om je heen in de klas. Schrijf vijf dingen op die een samengesteld woord zijn.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Wat heb je geleerd?

11

Begrijpend Lezen**TITEL**

Regels

JE LEERT:

- waarom er bepaalde regels zijn..

INFORMATIE

Regels kom je overal tegen. Dat geldt voor kinderen, maar ook voor volwassenen. Niemand leeft zonder regels. Misschien is bij jou thuis wel de regel dat je om 6 uur moet opstaan of dat jullie om 3 uur eten.

Een regel is een voorschrift, iets wat je moet doen of laten en waar je je aan moet houden. Zonder regels is het onmogelijk om samen te leven, samen te spelen of om samen op school te zitten. Regels zijn afspraken tussen mensen onder elkaar. Soms zijn die officieel en vastgelegd in bijvoorbeeld een wet. Soms zijn regels niet zo officieel, denk maar aan de manier waarop je mensen groet. Je groet je leerkracht anders dan je vriendjes en vriendinnetjes. Toch zijn dat ook regels waaraan je je moet houden.

Je komt regels dus overal tegen:

- Thuis
- In het verkeer
- Op school
- Bij sport en spelletjes
- In taal, rekenen en andere schoolvakken
- Tijdens het eten

Soms zijn regels niet leuk, maar ook dan moet je je eraan houden. Anders worden dingen een rommeltje en komen ook andere mensen in problemen. Je kunt er ook op vertrouwen dat anderen zich aan de regels houden. Als mensen dat niet doen, kunnen ze in sommige situaties ook straf krijgen. Denk maar aan een verkeersboete, strafcorvee op school of een uitbrander van je moeder. Die krijg je niet voor niets.

Bij het overtreden van andere regels krijg je niet direct straf, maar vaak zijn er wel consequenties (gevolgen). Als je niet leert, haal je misschien een slecht cijfer bijvoorbeeld. Of als je je niet aan de pijlen op de verkeersborden houdt, kun je een ongeluk krijgen. Regels zijn er dus ook voor je eigen veiligheid en voor je eigen bestwil.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Schrijf vijf regels op die thuis gelden.

Schrijf vijf regels op die op school gelden.

Ben je het eens met die regels? Waarom wel of waarom niet?
Zijn dit officiële regels of niet? Waarom denk je dat?

OPDRACHT 2

Lees de onderstaande tekst en beantwoord de vragen onder de tekst.

Waarom zijn er regels?

Er zijn regels die iedereen moet volgen. Deze regels beschermen mensen en de dingen die ze bezitten. Regels zijn er om de veiligheid van ons allemaal te kunnen garanderen zonder dat er ongelukken gebeuren.

Sommige honden moeten een chip hebben met zijn naam en adres erop. Dit zorgt ervoor dat mensen erachter kunnen komen waar een hond woont als hij verdwaald is.

Een aantal mensen dat kinderen op speciale stoeltjes in auto's moeten laten rijden. Dit zorgt voor de veiligheid van de kinderen.

Volgens de regels moeten we de straat oversteken op een zebrapad. Dit zorgt voor bescherming tegen passerende auto's.

Er zijn regels die zeggen dat fietsers de verkeersregels moeten volgen. Sommige ouders hebben de regel dat je een helm moet dragen. Dit houdt je veilig en beschermd.

Er zijn ook regels tegen het plukken van bloemen uit de tuin van andere mensen. Daardoor kunnen mensen meer genieten van de bloemen.

Ook moeten mensen hun afval in vuilnisbakken doen. Dit zorgt voor een schoon park voor iedereen.

Als je de regels overtreedt, kun je in de problemen komen. Door de regels te volgen, kan iedereen veilig blijven.

Vragen.

1. Over welke (of welk soort) regels gaat de tekst?
2. Met welke regels in de tekst heb jij te maken?
3. Wat zou er kunnen gebeuren als je je niet aan deze regels houdt?

OPDRACHT 3

Neem de onderstaande woorden over in je schrift. Zoek de betekenis en schrijf die er in je eigen woorden achter.

- Beschermen
- Bezitten
- Veiligheid
- Overtreden

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

12

Taal verkennen - Grammatica

TITEL

Voegwoorden

JE LEERT:

- voegwoorden in een zin herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Voegwoorden

Van twee zinnen kun je één zin maken met een voegwoord.

Voegwoorden zijn: en, of, maar, want, omdat, voordat, totdat en nog veel meer. Je kunt ze niet allemaal uit het hoofd leren, omdat er zo veel zijn.

Voorbeeld:

Ik ben blij. Ik ben jarig.

Ik ben blij, **want** ik ben jarig.

Soms verandert de **volgorde** van een zin als je een voegwoord gebruikt.

Voorbeeld:

Ik ben blij. Ik ben jarig

Ik ben blij, **omdat** ik jarig ben.

Voor een voegwoord moet bijna altijd **een komma**.

Voor de voegwoorden **en** in bepaalde gevallen en **of** zet je geen komma.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Vul een voegwoord in.

Kies uit: want – en – maar – zodat – totdat – omdat – of

1. Melvin en Rayna rennen naar huis, _____ het regent.
2. Prekash gaat niet naar school, _____ hij ziek is.
3. Van papa mag ik op voetbal _____ op basketbal.
4. Mijn vader is een Javaan _____ mijn moeder is een Hindoestaan.
5. Prem eet een banaan, _____ hij weer energie krijgt.
6. Roebia is lief, _____ soms ook een beetje stout.
7. De leerlingen moeten in de klas blijven zitten, _____ de bel gaat.

OPDRACHT 2

Zet de twee zinnen bij elkaar. Gebruik het voegwoord.

en

Het regent. Het waait.

terwijl

Krishna speelt buiten.

Ik maak mijn huiswerk.

OPDRACHT 3

Zet een rode cirkel om het voegwoord.

- a. Prem is 9 en Biswan is 11.
- b. Ze zitten in één klas, maar ze praten weinig met elkaar.
- c. Dat komt, omdat ze elkaar niet goed kennen.
- d. Vandaag zitten ze aan één tafel, omdat ze samen moeten werken.
- e. Prem vraagt of Biswan na school met hem wil spelen.
- f. Biswan wil wel, maar hij moet het eerst thuis vragen.
- g. Gelukkig vindt zijn moeder het goed en gaan ze voetballen.
- h. Prem en Biswan mogen met elkaar spelen, zolang ze maar niet vechten.

TERUGKIJKEN

Noem twee dingen die je moeilijk vindt.

13

Taal verkennen - Taalgebruik**TITEL**

De weg uitleggen

JE LEERT:

- iemand de weg wijzen in duidelijke woorden en aanwijzingen.

INFORMATIE

Deze les gaat verder waar les 8 gestopt is.

Iemand de weg wijzen lijkt zo makkelijk, omdat je zelf weet hoe je daar moet gaan. Niet iedereen weet dat. Ook in Suriname zie je vaak mensen die niet precies weten hoe ze ergens moeten komen. Dat kunnen toeristen zijn, maar ook gewoon Surinamers die nog niet eerder in je stad of dorp geweest zijn.

Tegenwoordig zie je vaak dat mensen op een mobiele telefoon een app hebben die de weg wijst. Er zijn talloze apps die met GPS de weg wijzen. GPS betekent Global Positioning System. Door middel van satellieten krijgt de telefoon gegevens die door de app worden vertaald in een positie.

Je kunt ook zelf een app gebruiken om iemand de weg te wijzen.

Iemand goed de weg wijzen is meer dan alleen iemand vertellen hoe hij moet lopen of rijden. Om iemand de weg te kunnen wijzen moet je:

- De juiste informatie geven.
- Eventuele moeilijkheden onderweg vertellen (de straat is opengebroken bijvoorbeeld).
- Specifieke landmarks aangeven. Dat zijn dingen onderweg die je niet kunt missen. Bijvoorbeeld bij het grote roze huis of bij de rotonde.
- Afstanden en tijden weten. Bijvoorbeeld, na 300 meter gaat u linksaf of na ongeveer vijf minuten ziet u een blauwe muur met een reclame.
- Samenvatten wat de snelste route is en vragen of iemand het begrepen heeft.

Bij het uitleggen van de route zul je sociale en communicatieve vaardigheden moeten gebruiken. Sociale vaardigheden gebruik je om met mensen om te gaan, communicatieve vaardigheden gebruik je om te kunnen communiceren met mensen (bijvoorbeeld praten). Je kunt de route wel geven, maar als mensen je niet verstaan, heeft het geen nut. Of als je op een brutale en onbeschofte manier antwoord geeft, worden mensen boos.

Je blijft dus altijd beleefd en je zorgt ervoor dat mensen je kunnen verstaan.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Bereid je voor op een gesprek waarin je iemand de weg gaat wijzen.

Je wijst de weg vanaf de school naar het dichtstbijzijnde politiebureau. Als de school naast het politiebureau ligt, wijs je de weg van de school naar een restaurant of eettentje aan de

andere kant van het dorp of de wijk waar je woont. Je mag informatie zoeken op een app of via internet als je dat nodig hebt.

OPDRACHT 2

Je gaat het gesprek voeren met een klasgenoot in een rollenspel. Het kan ook gebeuren dat je niet de weg wijst, maar de weg vraagt. Let in allebei de gevallen op je sociale vaardigheden en communicatieve vaardigheden.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Meertaligheid

TITEL

Spreeken in verschillende talen

JE LEERT:

- nieuwe woorden die te maken hebben met verkeer in verschillende talen;
- in verschillende talen een kort gesprek spreken en volgen over verkeer.

INFORMATIE

Deze

- Leerling A : Ik ben chauffeur. Ik heb een rijbewijs.
Leerling B : Ik ben piloot. Ik heb een vliegbrevet.
Leerling C : Ik ben schipper. Ik heb een vaarbewijs.
Leerling D : Ik ben bootman. Ik heb een korjaal.
A tegen D : Heb jij een vaarbewijs?
Leerling D : Nee, maar ik kan heel goed varen.

OPDRACHT 1

Schrijf de nieuwe woorden over van het bord en probeer ze te onthouden.
Welke woorden horen bij welke plaatjes.

OPDRACHT 2

- a) De leerlingen in jouw groep, die van huis uit de toegewezen Surinaamse thuistaal spreken, doen alle rollen eerst voor.
- b) Verdeel de rollen onderling. Oefen je rol met de groep in de toegewezen taal.
- c) Wissel van rol. Speel het gesprek nog eens.

TERUGKIJKEN

Welke zin vond je het moeilijkste om uit te spreken?
Welke zin ga je zeker onthouden?

Spreeken en luisteren

TITEL

Luisterdoelen

JE LEERT:

- wat luisterdoelen zijn en welke die zijn.

INFORMATIE

Net als bij lezen kun je met luisteren ook verschillende doelen hebben. Deze lijken een beetje op de doelen die je stelt bij het lezen.

Een aantal van deze leesdoelen zijn:

- Leren, je wilt iets nieuws te weten komen.
- Emotie, je wilt een bepaald gevoel krijgen als je luistert.
- Mening, je hebt een mening over een onderwerp en wilt die laten bevestigen of je wilt een mening vormen over een nieuw onderwerp.
- Handelen, zoals we bij de vorige les gezien hebben, kun je ook luisteren naar een instructie om te weten hoe je iets moet doen.
- Een spel of sport doen.

Waarschijnlijk kun je zelf ook wel een aantal redenen bedenken waarom je luistert naar een tekst of een verhaal.

Als je weet met welk doel je naar een tekst of een verhaal wilt luisteren, dan kun je daar ook een luisterstrategie bij kiezen. De strategieën worden bij de volgende les behandeld. Deze les concentreren we ons op de luisterdoelen.

Op het moment dat je van tevoren weet waar een tekst over gaat, kun je ook een luisterdoel bepalen. Als je moeder een spannend verhaal voorleest voor het slapen, zul je een ander doel hebben dan wanneer je leerkracht iets vertelt over het mangrovebos.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Bekijk de teksten van thema 3 en thema 4 van begrijpend lezen. Je hoeft de teksten niet nog eens helemaal te lezen, maar je moet wel weten waar het ook alweer over gaat.

Ga ervan uit dat deze teksten worden voorgelezen en je moet luisteren naar deze teksten. Wat zou dan, per tekst, je luisterdoel zijn?

Thema 3

Tekst 1: Kamperen in het regenwoud

Tekst 2: Zwemmen in Colakreek

Tekst 3: Vliegende vliegers

Tekst 4: Hoe kweek en bereid je kousenband?

Thema 4:

Tekst 1: Tafelmanieren

Tekst 2: Wat wil je later worden?

Tekst 3: Ik ben een bekende actrice

Tekst 4: Reizen naar andere werelden

OPDRACHT 2

Kies een tekst die je bij opdracht 1 gebruikt hebt. Wat is de tekst en welk leesdoel heb je daarbij?

Hoe zou je naar deze tekst luisteren, wat zou je doen als iemand de tekst voorleest?

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Wat wist je al?

Kun je deze informatie gebruiken bij de volgende lessen denk je?

Hoe dan of hoe juist niet?

Schrijven

TITEL

Veilig verkeer

JE LEERT:

- welke regels belangrijk zijn voor een veilig verkeer;
- regels te formuleren in correcte zinnen;
- te kijken naar je eigen gedrag in het verkeer.

INFORMATIE

Hieronder vinden jullie een voorbeeld van een aantal verkeersregels in Suriname. Deze regels gelden voor iedereen en zorgen ervoor dat jij veilig naar school kunt worden gebracht. Begrijp je wat er staat? Als je antwoord 'nee' is, dan is dat helemaal niet erg. De zinnen zijn namelijk erg lang. Ook worden er moeilijke woorden gebruikt.

Regels zijn er voor alle bewoners van Suriname. Het is dus heel handig dat kinderen deze veilige verkeersregels ook kunnen begrijpen. Zo kunnen kinderen de autobestuurders ook een beetje helpen met de regels.

Hoe schrijf je duidelijke regels voor kinderen?

- Maak de zin niet te lang.
- Begin met een werkwoord in de gebiedende wijs (bijv. Kijk uit, Pas op, Let op, Wacht op).
- Zorg ervoor dat de regel begint met een hoofdletter en eindigt met een punt of een uitroepteken.

Enkele voorbeelden van verkeersregels die gelden in Suriname zijn:

Rijden onder invloed

- Het maximaal toegestane alcoholgehalte in het bloed is 0,5 promille.

Mobiele telefoon

- Het is bestuurders van gemotoriseerde voertuigen verboden tijdens het rijden een mobiele telefoon vast te houden.
- Ook bij het stilstaan (bijvoorbeeld bij een rood verkeerslicht) is het verboden een mobiele telefoon vast te houden.

Kinderen

- Kinderen jonger dan 10 jaar mogen niet op de voorbank van een auto of camper worden vervoerd, tenzij ze in een passend kinderzitje (of op een passende zittingverhoger) zitten of lang genoeg zijn om veilig te worden vervoerd met alleen een veiligheidsgordel.
- Ook achter in de auto of camper moeten kinderen jonger dan 10 jaar in een passend kinderzitje (of op een passende zittingverhoger) zitten. Als er achterin echter geen kinderzitje (of zittingverhoger) aanwezig is, mogen kinderen jonger dan 10 jaar ook met alleen een veiligheidsgordel worden vervoerd voor zover het beoogde veiligheidsdoel daarmee wordt bereikt.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Geef antwoord op de volgende vragen.

Antwoord in correcte zinnen; begin met een hoofdletter en eindig met een punt.

Voorbeeld

vraag: Draag jij een gordel in de auto?

voorbeeld antwoord: Ik draag wel een gordel, want dat is veilig.

1. Je speelt met een bal en de bal rolt op een weg waar auto's rijden. Wat doe je?
2. Je loopt op een parkeerplaats en je wordt geroepen door een vriendje/vriendinnetje. Wat doe je?
3. Doe jij een gordel om als je in de auto zit? Leg uit waarom wel/niet.
4. Loop je weleens langs de weg? Leg uit waarom wel/niet.

OPDRACHT 2

Schrijf vijf verkeersregels op voor je klasgenoten. Begin met een werkwoord in de gebiedende wijs. Eindig met een punt of een uitroepteken. Doe het zo:

Doe je gordel om als je in de auto zit.

Kijk naar rechts en links wanneer je de weg oversteekt.

Pas op voor rijdende auto's op een parkeerplaats.

Regel 1: (gebruik van mobiel)

Regel 2: (gebruik van gordel)

Regel 3: (spelen op straat)

Regel 4: (iemand groeten op straat)

Regel 5: (afval uit de auto gooien)

Bespreek de regels met de leerkracht.

OPDRACHT 3

Controleer je regels door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begint de verkeersregel met een werkwoord in de gebiedende wijs?
- Begint de verkeersregel met een hoofdletter?
- Eindigt de verkeersregel met een punt of een uitroepteken?
- Is de regel duidelijk voor kinderen?
- Heb ik netjes geschreven?

Is het antwoord 'nee?' Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

TERUGKIJKEN

- Ik heb nagedacht over mijn eigen gedrag in het verkeer.
- Ik ken vijf regels die te maken hebben met veilig verkeer.
- Ik kan vijf regels formuleren die beginnen met een werkwoord in de gebiedende wijs.
- Ik kan correcte zinnen schrijven.

Spellen

TITEL

Anders klinken deel 2

JE LEERT:

- dat je op verschillende manieren het spellen kunt oefenen.

INFORMATIE

Jullie gaan de lettergrepen klappen, stappen of springen, terwijl je die zegt.

Opwarmer

Lettergrepen klappen

De leerkracht kiest de duo's uit. Als er één leerling overblijft, is die de spreker.

Ga in duo's tegenover elkaar staan. De afstand is dat je je handpalmen tegen die van je duo kunt houden.

De spreker spreekt een woord uit van opdracht 4 van les 9. Als het woord uit drie lettergrepen bestaat, dan klap je drie keer met je handpalm tegen die van je partner. De eerste lettergreep is voor jullie rechterhandpalm (dus gekruist voor je borst), de tweede voor jullie linkerhandpalm. De laatste lettergreep van ieder woord klappen jullie een dubbele high five, dus beide handpalmen tegelijk, niet gekruist: jouw rechterhandpalm tegen de linkerhandpalm van je duo. Dan volgt het tweede woord.

Als alle twaalf woorden zijn uitgesproken en correct zijn geklapt, is dit spel afgelopen.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Knabbelwoord

Je knabbelt steeds een letter van een woord af en vormt met alle overgebleven letters een ander woord. Bij het beginwoord staat tussen haakjes welke letter je eerst moet afknabbelen. Daarna staat er weer tussen haakjes welke letter je moet afknabbelen. Het beginwoord kan uit wel zeven letters bestaan, het eindwoord uit twee.

Voorbeeld

Van betoger naar br.

- a) Betoger (g)
- b) boeter (e)
- c) boter (t)
- d) boer (e)
- e) rob (o)
- f) br

Nu jij. Knabbel telkens een letter af en schrijf het andere woord op.

Van polonaise naar al.

- a) polonaise (o)
- b) _____ (o)
- c) _____ (i)
- d) _____ (s)
- e) _____ (e)
- f) _____ (n)
- g) _____ (p)
- h) al

OPDRACHT 2

Knabbelwoord

Knabbel telkens een letter af en schrijf het andere woord op.

Van gloeiend naar go.

- a) gloeiend (n)
- b) _____ (d)
- c) _____ (e)
- d) _____ (e)
- e) _____ (i)
- f) _____ (l)
- g) go

OPDRACHT 3

Dictee

De leerkracht dicteert twaalf woorden. Schrijf ze op in de correcte spelling.

Vergelijk je spelling met je duopartner.

Kijk tenslotte op het bord naar de juiste spelling.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?

Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - Woordenschat

TITEL

Verkleinwoorden maken

JE LEERT:

- woorden herkennen waar je verkleinwoorden van kunt maken.

INFORMATIE

In les 5 van dit thema hebben we al even gekeken naar verkleinwoorden. Weet je nog wat dat zijn? Je kent de regel om een verkleinwoord te maken (woord – woordje, huis – huisje, lepel – lepeltje, koning – koninkje).

Je kunt niet van ieder woord een verkleinwoord maken. Eigenlijk kun je alleen van zelfstandige naamwoorden een verkleinwoord maken. Werkwoorden kun je niet verkleinen.

Er zijn ook enkele zelfstandige naamwoorden waar geen verkleinwoorden voor zijn.

Geld bijvoorbeeld, maar ook volwassene heeft geen verkleinwoord. Als je toch wilt aangeven dat het klein is dan kun je dat ervoor zetten. Een kleine volwassene bijvoorbeeld. In plaats van het verkleinwoord geef je de eigenschap aan.

Lees de les over verkleinwoorden nog een keertje door, voordat je de opdrachten gaat maken.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
binnenkort	Binnen enige tijd.	Mijn zus viert binnenkort haar 18e verjaardag.
druk	Veel werk hebben, veel mensen bij elkaar.	In de stad is het erg druk op het spitsuur.
eenvoudig	Niet moeilijk, makkelijk, simpel.	De opdrachten van taal vond ik redelijk eenvoudig, daarom was ik ook snel klaar.
oversteekplaats(en)	Een plaats waar je veilig de weg kunt oversteken.	Bij een oversteekplaats kun je veilig de weg oversteken zonder ongelukken.
oversteken	Naar de overkant gaan.	Als mijn zusje en ik de straat oversteken, kijken we altijd naar rechts en links.
schoolvriend	Iemand op school waar je je mee verbonden voelt.	Pedro is mijn beste schoolvriend.
signaal	Teken, sein.	Het signaal om te rennen is het startschot.
Sommige	Enkele, een aantal, niet allemaal.	Sommige kinderen komen op de fiets naar school.
Verkeerslicht(en)	Een stoplicht op de openbare weg dat aangeeft of je mag rijden of moet stoppen.	Als het verkeerslicht op rood staat moet je stoppen.
volwassene	Iemand die 18 jaar of ouder is.	Als je iets niet snapt, kun je het aan een volwassene vragen.

OPDRACHTEN

Opdracht 1

Zoek in de woordenlijst de woorden op waar je een verkleinwoord van kunt maken. Noem het woord en het verkleinwoord.

OPDRACHT 2

Lees de onderstaande tekst en geef van de **vetgedrukte woorden** een verkleinwoord.

Loop je weleens naar **school**, het **park** of naar het **huis** van een schoolvriend?

Je moet soms de straat oversteken om ergens te komen. Dit lijkt op het eerste **gezicht** eenvoudig. Maar als je niet oppast bij het oversteken, zou je een **ongeluk** kunnen krijgen. Sommige straten zijn druk met verkeer. Andere straten zijn minder druk. Je moet altijd veilig de straat oversteken. Ook als het minder druk is.

Het is een goed **idee** om de straat over te steken met een volwassene. Ook is het belangrijk om goed uit te kijken. Stop en kijk altijd uit voordat je oversteekt. Kijk eerst rechts, daarna links en daarna weer rechts. Kijk als laatste links. Daar komt het verkeer het dichtst bij je in de buurt.

Je kunt oversteken wanneer je geen auto's ziet of alle auto's zijn gestopt. Ren niet, maar loop snel de **straat** over.

Sommige oversteekplaatsen hebben verkeerslichten die mensen laten zien wanneer ze moeten oversteken. Je kunt oversteken als je het groene licht van een wandelende **persoon** ziet. Sommige straten hebben een **zebrapad**. Je mag dan oversteken binnen de lijnen van het zebrapad. Je mag niet oversteken wanneer je het rode licht van een staande persoon ziet.

Wees voorzichtig als je een signaal ziet knipperen of aftellende cijfers ziet. Het licht wordt dan binnenkort groen voor auto's die je pad oprijden.

Denk aan dit alles. Als je dan pas de straat oversteekt, steek je veilig over.

OPDRACHT 3

In de tekst staat een zelfstandig naamwoord dat **géén** verkleinwoord kent. Welk woord is dat?

TERUGKIJKEN

Wat heb je aan de vorige lessen gehad om deze les te kunnen doen?

Wat wist je al en kon je gebruiken?

Begrijpend Lezen

TITEL

Instructies uitvoeren

JE LEERT:

- een instructie uitvoeren.

INFORMATIE

In thema 2 les 26 hebben we het gehad over instructies. Je hebt daar zelf een instructie geschreven. Je mag die les er nog eens bij pakken om deze les te kunnen doen. Lees even kort terug wat een instructie ook al weer was en waar een instructie aan moet voldoen.

Tijdens deze les ga je een instructie uitvoeren. Je merkt waarschijnlijk dat wanneer je alles letterlijk doet zoals het op papier staat, er bepaalde zaken ontbreken. Als je dus zelf een instructie schrijft, probeer dan ook zelf die instructie uit te voeren. Dan weet je waar iemand anders in de problemen kan komen en niet precies doet zoals het in de instructie staat. In het verkeer kom je ook instructies tegen. De bekendste zijn natuurlijk de verkeersborden. Je bent ook verplicht om de instructies van een agent op te volgen als die er staat. De aanwijzingen en instructies van een agent gaan altijd voor. Dus als de agent je de instructie geeft een éénrichtingsweg in te fietsen vanaf de verboden kant, dan mag het op dat moment en moet je het doen.

Zo is de kleur van het stoplicht ook belangrijker dan bijvoorbeeld een verkeersbord van een voorrangsweg. Als het licht op rood staat, moet je stoppen of je nu op een voorrangsweg rijdt of niet.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de tekst.

Hoe moet je oversteken?

Loop je weleens naar school, het park of naar het huis van een schoolvriend?

Je moet soms de straat oversteken om ergens te komen. Dit lijkt op het eerste gezicht eenvoudig. Maar als je niet oppast bij het oversteken, zou je een ongeluk kunnen krijgen. Sommige straten zijn druk met verkeer. Andere straten zijn minder druk. Je moet altijd veilig de straat oversteken. Ook als het minder druk is.

Het is een goed idee om de straat over te steken met een volwassene. Ook is het belangrijk om goed uit te kijken. Stop en kijk altijd uit voordat je oversteekt. Kijk eerst rechts, daarna links en daarna weer rechts. Kijk als laatste links. Daar komt het verkeer het dichtst bij je in de buurt.

Je kunt oversteken wanneer je geen auto's ziet of alle auto's zijn gestopt. Ren niet, maar loop snel de straat over.

Sommige oversteekplaatsen hebben verkeerslichten die mensen laten zien wanneer ze moeten oversteken. Je kunt oversteken als je het groene licht van een wandelende persoon ziet. Sommige straten hebben een zebepad. Je mag dan oversteken binnen de lijnen van het zebepad. Je mag niet oversteken wanneer je het rode licht van een staande persoon ziet.

Wees voorzichtig als je een signaal ziet knipperen of aftellende cijfers ziet. Het licht wordt dan binnenkort groen voor auto's die je pad oprijden.

Denk aan dit alles. Als je dan pas de straat oversteekt, steek je veilig over.

OPDRACHT 2

Voer letterlijk uit wat de tekst zegt.
Tegen welke moeilijkheden loop je aan?

OPDRACHT 3

Schrijf een eigen instructie met de kennis die je hebt over 'het oversteken op straat'. Je mag natuurlijk stappen proberen en controleren of het klopt wat je hebt geschreven.

OPDRACHT 4

Neem de onderstaande woorden over in je schrift en schrijf de betekenis erachter in je eigen woorden.

- Oversteekplaats
- Signaal
- Zebrapad
- Oversteken
- Verkeer

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?
Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Taal verkennen - Grammatica

TITEL

Herhaling

JE LEERT:

- het lijdend voorwerp en het voegwoord in een zin herkennen en benoemen.

INFORMATIE

Wat weet je nog van het lijdend voorwerp en het voegwoord?

Kijk nog eens in:

- les 4 over zinsdeel: lijdend voorwerp.
- les 12 over voegwoord.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Schrijf de zinsdelen op die je geleerd hebt. Doe het zo:

Maureen maakt een schitterend werkstuk.

Stukje zin	zinsdeel
Maureen	onderwerp
maakt	pv en gezegde
een schitterend werkstuk	lijdend voorwerp

1. Dee Dee heeft haar huiswerk gemaakt.
2. Zij maakte twee tekeningen.
3. Onze katten eten de lekkere brokjes.
4. Ricardo droogde zijn natte haren.
5. De oude man gaf het boek aan het kind.
6. De postbode bezorgde een groot pakket.
7. Mieke wist altijd het juiste antwoord.
8. Onze tuinman besproeide op woensdag planten met een tuinslang.

OPDRACHT 2

Zet een rode cirkel om het voegwoord. Haal daarna de zinnen uit elkaar en schrijf steeds twee zinnen op. Let op: het voegwoord kan ook voorin staan. Doe het zo:

1. Sandra heeft een nieuwe broek gekocht, omdat haar vorige kapot is gegaan.
 - a. Sandra heeft een nieuwe broek gekocht.
 - b. Haar vorige is kapotgegaan.
2. Terwijl ik de afwas doe, kan Pierre de tafel afruimen.
3. Ik sta onder de douche en Santha maakt het eten klaar.
4. Ik kan niet komen, omdat ik moet leren voor de toets.
5. Doordat het ging stormen, ging mijn feestje niet door.

OPDRACHT 3

Maak van de twee zinnen één zin. Gebruik het voegwoord dat erbij staat. Let op dat de volgorde van de zin kan veranderen.

1. zodra

We gaan weg.

Alle koffers zijn ingepakt.

2. hoewel

Narish kwam op bezoek.

Hij was ziek.

3. waardoor

Ponimin heeft slecht geslapen.

Hij is erg moe.

4. doordat

Misran kreeg de baan.

Hij had veel ervaring.

5. terwijl

De monteur repareert de auto.

Wij doen onze boodschappen.

TERUGKIJKEN

Wat vond je nog moeilijk van deze herhalingsles?

Taal verkennen - Taalgebruik

TITEL

Symbolen in het verkeer

JE LEERT:

- welke symbolen in het verkeer gebruikt worden;
- wat die symbolen betekenen.

INFORMATIE

In les 2 van thema 3 hebben we het gehad over symbolen en het gebruik van symbolen. Weet je het nog? Een symbool is soms duidelijker dan woorden.

In het verkeer zie je ook heel veel symbolen. Denk maar aan verkeersborden en verkeerslichten.

Verkeersborden zijn in te delen in soorten. Iedere soort heeft zijn eigen kleuren.

- Verbodsborden
- Gebodsborden
- Waarschuwborden
- Voorrangsborden
- Aanwijzingsborden

Verbodsborden.

Deze ken je vast wel. Dit zijn de witte, ronde borden met een rode rand.

In het witte vlak kan een afbeelding staan. Bijvoorbeeld:

Verboden om hier te lopen.
Verboden te fietsen

Gebodsborden

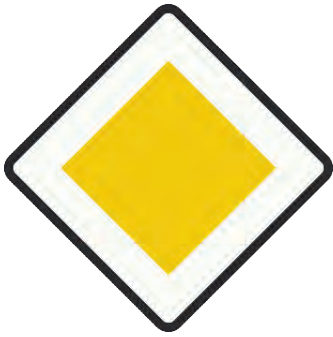
Gebodsborden zijn rond en blauw. Het betekent dat je moet doen wat er staat.

Verplicht looppad
Verplichte rijrichting

Waarschuwborden

Waarschuwborden zijn driehoekig van vorm. De kleur is wit met een rode rand.

Let op: oversteekplaats

Let op: een S bocht

Vorrangsborden

Vorrangsborden kunnen ruitvormig zijn, geel/oranje met een witte rand.

Vorrangsweg

Vorrangsborden kunnen er ook uitzien als waarschuwborden

De rechtdoor gaande weg heeft voorrang

Aanwijzingsborden

Aanwijzingsborden zijn vierkant en blauw. Er staat een afbeelding of er staan pijlen in. Je moet niks behalve de verkeersregels volgen. Deze borden geven alleen een aanwijzing wat je kunt doen.

Doodlopende weg (je mag er best in rijden)

De linkerrijstrook slaat linksaf, de rechterrijstrook gaat rechtdoor en er is een afslag.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Bedenk en maak samen in een groepje van 3 of 4 leerlingen zelf een verkeersbord.

Dat moet een verkeersbord zijn dat nog niet bestaat. Het moet wel een bord zijn dat zou kunnen bestaan.

Jullie mogen alle beschikbare materialen gebruiken (kleurtjes, knutselmateriaal en dergelijke) om het verkeersbord te maken.

OPDRACHT 2

Leg kort en krachtig uit aan de klas wat het verkeersbord betekent.

TERUGKIJKEN

Wat wist je al van deze les?

Wat heb je geleerd van deze les?

Meertaligheid

TITEL

Overall verkeersregels

JE LEERT:

- enkele verkeersregels, die horen bij een symbool, vertalen naar je eigen taal.

INSTRUCTIE

Luister naar de instructies van de leerkracht. Lees de informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je hierover vragen stellen aan de leerkracht. Doe opdracht 1.

INFORMATIE

Je hebt al eerder geleerd dat er verkeer is op de weg, op het water en in de lucht.

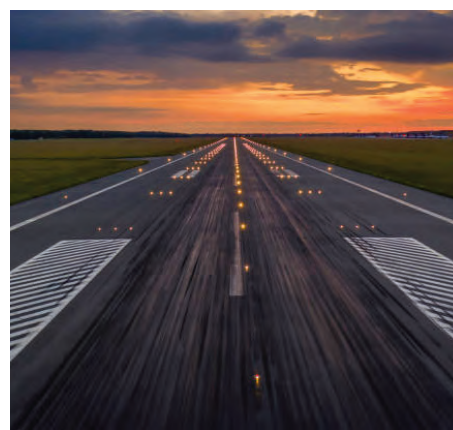
Hieronder zie je enkele symbolen en de verkeersregel die erbij hoort.

Plaatje 1 laat een bord zien dat langs een waterweg geplaatst kan worden.

Plaatje 2 is een tekening van een boei die op het water drijft. Boeien worden gebruikt om een bepaalde boodschap aan schepen te geven.

Op plaatje 3, 4 en 5 zie je borden die langs de weg geplaatst kunnen worden.

Op plaatje 6 vertellen de witte strepen iets aan de piloot.

OPDRACHTEN**OPDRACHT 1**

Vertaal de regel die bij het plaatje hoort naar een Surinaamse taal die je goed kent. Doe dit van minstens drie plaatjes.

OPDRACHT 2

Vergelijk je vertaling met die van de leerlingen die dezelfde taal als jij hebben gekozen en kies samen de beste vertaling. Laat de leerkracht deze vertaling controleren. Schrijf deze vertaling op in je schrift. Teken ook het symbool erbij.

TERUGKIJKEN

Luister naar de vertalingen die op het bord staan.

Spreeken en luisteren

TITEL

Luisterstrategieën

JE LEERT:

- welke luisterstrategieën er zijn;
- welke strategie past bij welk doel en welke teksten.

INFORMATIE

De vorige les ging over luisterdoelen. Pas als je een doel hebt kheb, kun je net als bij lezen een strategie kiezen hoe je gaat luisteren.

Luisterstrategieën zijn:

Strategie	Kenmerken
Globaal luisteren	Het volgen van de grote lijnen. Weinig letten op details, vooral de hoofdzaken.
Intensief luisteren	Hoofdzaken en details om zoveel mogelijk te horen en een volledig beeld te krijgen.
Kritisch luisteren	Je vormt tijdens het luisteren een mening over wat er gezegd wordt.
Gericht luisteren	Dit doe je als je geïnteresseerd bent in een deel of onderdeel van het verhaal.

Een aantal voorbeelden.

Pablo zit in de klas en de leerkracht vertelt over verkeersregels.

Er zijn regels die zeggen dat fietsers de verkeersregels moeten volgen. Sommige ouders hebben de regel dat je een helm moet dragen. Dit houdt je veilig en beschermd.

Er zijn ook regels tegen het plukken van bloemen uit de tuin van andere mensen. Daardoor kunnen mensen meer genieten van de bloemen.

Ook moeten mensen hun afval in vuilnisbakken doen. Dit zorgt voor een schoon park voor iedereen.

Volgende week is er een overhoring over dit onderwerp en Pablo wil een goed cijfer halen. Hierbij past de strategie **intensief luisteren**, want Pablo wil iets leren.

Op de school van Aisha is een beroependag. Er is een politieagent in een mooi uniform die vertelt over het beroep. Aisha weet nog niet wat ze later wil worden. Misschien ook politieagent, maar er zijn ook zo veel andere beroepen die haar leuk lijken.

Politieagenten zijn belangrijke mensen in hun gemeenschap. Ze werken hard om mensen veilig te houden.

Politieagenten hebben een moeilijke baan. Ze hebben veel verantwoordelijkheden. Ze patrouilleren in sommige wijken op zoek naar mensen die regels overtreden of mensen die hulp nodig hebben.

Politieagenten leren mensen hoe ze veilig kunnen zijn tijdens het fietsen en het oversteken van straten. Ze leren kinderen om niet met vreemden te praten. Politieagenten helpen ook volwassenen en kinderen die verdwaald zijn. Ze kunnen aanwijzingen geven of familieleden zoeken.

In dit voorbeeld past Aisha de strategie **kritisch luisteren** toe, ze wil een mening vormen of het beroep politieagent echt iets voor haar is.

Humphrey luistert naar de leerkracht die iets vertelt over hoe je moet oversteken. Eigenlijk weet hij al hoe dat moet, want hij loopt iedere dag met zijn zusje naar school.

Sommige oversteekplaatsen hebben verkeerslichten die mensen laten zien wanneer ze moeten oversteken. Je kunt oversteken als je het groene licht van een wandelende persoon ziet. Sommige straten hebben een zebepad. Je mag dan oversteken binnen de lijnen van het zebepad. Je mag niet oversteken wanneer je een rood staande persoon ziet.

In dit voorbeeld past Humphrey de strategie globaal luisteren toe. Het meeste weet hij al, maar er kan toch iets nieuws verteld worden wat hij nog niet wist.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Geef in het onderstaande schema aan welke luisterdoelen kunnen horen bij welke luisterstrategie. Per strategie mag je best meer dan één luisterdoel invullen.

Strategie	Luisterdoel(en)
Globaal luisteren	
Intensief luisteren	
Kritisch luisteren	
Gericht luisteren	

OPDRACHT 2

Noem bij iedere luisterstrategie zelf een voorbeeld van een situatie wanneer je die hebt toegepast.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van deze les? Wat heb je geleerd? Heb je het verband kunnen ontdekken tussen de luisterstrategieën en de leesstrategieën?

Schrijven

TITEL

Een serieuze brief

JE LEERT:

- een serieuze brief te schrijven waarin je opschrijft wat jij belangrijk vindt;
- wat de lay-out is van een serieuze brief.

INFORMATIE

In een brief staat soms persoonlijke informatie. De schrijver wil dan opschrijven wat hij/zij belangrijk vindt. Het is dus van groot belang dat de lezer de brief serieus neemt. Wil jij ook serieus genomen worden? Zorg dan voor een nette lay-out en correcte zinnen. De lezer zal direct zien dat het een serieuze brief is.

Hoe ziet een serieuze brief eruit?

Een serieuze brief:

- Ziet er netjes uit.
- Begint met een nette begroeting.
- Eindigt met een nette afsluiting.
- Bevat correcte zinnen.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Geef antwoord op de vijf W-vragen:

- Wie ben je?
- Wat vind je een belangrijke regel in het verkeer (kies een1 regel)?
- Waar moet de autobestuurder op letten?
- Wanneer moet de autobestuurder opletten?
- Waarom moet de autobestuurder opletten in het verkeer?

OPDRACHT 2

Je gaat een serieuze brief schrijven aan alle volwassenen die autorijden in Suriname. In de brief maak je duidelijk welke verkeersregel jij heel belangrijk vindt. Je kiest één van jouw regels uit les... Doe het zo:

- Begin met een nette begroeting: Beste meneer/mevrouw,
- Sla een regel over
- Schrijf op: Mijn naam is... en ik ben... jaar oud.
- Sla een regel over
- Vertel wat je belangrijk vindt. Spreek de persoon aan met 'u.'
- Sla een regel over
- Sluit netjes af: Groetjes,
- Sla een regel over
- Schrijf je voornaam en achternaam op

Beste meneer/mevrouw,

Mijn naam is... en ik ben... jaar oud.

(witregel)

Graag wil ik u iets vertellen. Ik vind het belangrijk dat...(vertel wat je belangrijk vindt in het verkeer). Ik vind het heel belangrijk omdat,...

Groetjes,

(je voornaam+achternaam)

OPDRACHT 3

Controleer je brief door antwoord te geven op de volgende vragen:

- Begin ik met een nette begroeting?
- Heb ik een regel overgeslagen na de begroeting?
- Heb ik mezelf voorgesteld?
- Beginnen mijn zinnen met een hoofdletter?
- Eindigen mijn zinnen met een punt?
- Sluit ik netjes af?

TERUGKIJKEN

- Ik kan een serieuze brief schrijven.
- Ik kan een nette brief schrijven.
- Ik kan opschrijven wat ik belangrijk vind.
- Ik herken een serieuze brief aan de lay-out.

Spellen

TITEL

Repeteren

JE LEERT:

- dat het niet altijd gemakkelijk is een woord dat je één keer correct hebt leren spellen weer juist te spellen.

INFORMATIE

Je gaat woorden die je in dit jaar al een keer hebt gespeld weer spellen. Er komen ook woorden die je niet eerder in dit leerlingenboek met spellen hebt geoefend.

Opwarmer
Lettergrepenspel

De leerkracht wijst twee leerlingen (A en B) aan die bij de lettergrepenborden gaan staan. Leerling 1 zegt welke lettergrepen bij elkaar een woord vormen. Probeer minstens vier lettergrepen te gebruiken om een woord te vormen. Vervolgens is leerling 2 aan de beurt. Als iedere leerling een beurt gehad heeft, is de opwarmer afgelopen.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Schrijf de woorden in je schrift of tablet op, in de juiste spelling.

OPDRACHT 2

Uit de volgende tekst zijn de klinkers weggefallen. Vul de juiste klinker in.

's N_chts, t_rw_jl h_j r_st_l_s_n b_d l_g, d_cht R_nn_n_v_r h_h_j Z_z_g_tr_nd h_d_m
b_j h_m_n d_b_rt t_bl_jv_n.
Z_z_w_s z_jn b_st_vr_nd_n. Z_j l_k z_lfs t_w_t_n h_R_nn_z_ch v_ld_. _ls h_j_n_n
s_mb_r_b_w_s, g_ng z_m_t h_r k_p l_gg_n_p z_jn sch_t.

OPDRACHT 3

Woordenboekspel

Spel voor duo's. Eén van jullie zoekt twaalf woorden in een woordenlijst of woordenboek op die met 'au' beginnen. De ander zoekt twaalf woorden die met 'ou' beginnen. Je dicteert je woorden aan je duopartner. Die schrijft jouw woorden op. Daarna dicteert je duopartner haar of zijn twaalf woorden aan jou. Jij schrijft die op. Controleer of alle vierentwintig woorden goed zijn gespeld. Laat de goed gespelde woorden aan je leerkracht zien.

OPDRACHT 4**Moeder-en-kind-woorden**

Een moederwoord is een woord, zoals je in deze opdracht ziet. Kindwoorden zijn de woorden die je maakt met de letters van het moederwoord. Dat mogen natuurlijk woorden zijn met minder letters dan het moederwoord. Je mag de letters door elkaar gebruiken.

Maak de letters van de volgende twee districtsnamen los en vorm er zoveel mogelijk kindwoorden van. Je hebt zes minuten de tijd. Wie maakt de meeste woorden? Het moeten wel echt bestaande woorden zijn.

Sipaliwini (+) Marowijne

OPDRACHT 5**Flitswoorden**

De leerkracht laat een woord gedurende een flits zien. Je schrijft het op. In totaal krijg je twaalf woorden te zien. Als je ze allemaal hebt opgeschreven, laat je je duopartner controleren of je ze goed hebt geschreven. Jij kijkt haar of zijn woorden na. Daarna laat de leerkracht de twaalf woorden zien, zodat jullie de correcte spelling zien.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Begrijpend lezen

TITEL

De politie, lezen van een informatieve tekst over het beroep

JE LEERT:

- hoe en op welke manier je een informatieve tekst leest.

INFORMATIE

In thema 1, les 1 hebben we al kennisgemaakt met het begrip "informatieve teksten". Weet je nog wat het is en op welke manier je een informatieve tekst leest? Zoek het nog maar eens op als het nodig is.

Hieronder volgt een stappenplan dat je volgt als je een informatieve tekst leest. Je mag natuurlijk het blaadje met informatie (het formulier) erbij houden als je de opdracht gaat maken.

Wat moet ik doen?

Waarom moet ik deze tekst lezen? Kruis aan.

- ☐ Ik moet vragen beantwoorden over deze tekst.
- ☐ Ik heb de tekst nodig om iets te kunnen opzoeken.
- ☐ Ik heb informatie nodig voor een spreekbeurt of project.
- ☐ Ik moet iets anders doen met deze tekst, namelijk _____.

Wat heb ik nodig?

Stappenplan (wat je nu invult)
Fluoriderende stift of een potlood
Eventueel een kladblaadje met een pen

Hoe moet ik dit doen?

1. Voor het lezen:
 - ☐ Wat is de titel?
 - ☐ Welke tussentitels zijn er?
 - ☐ Wie is de auteur?
 - ☐ Wat zie je op de plaatjes en afbeeldingen?
 - ☐ Noteer in een zin waar je denkt dat de tekst over zal gaan.
 - ☐ Noem drie vragen waarop je het antwoord wilt weten na het lezen van de tekst.

Hoe ga je de tekst lezen?

- ☐ Globaal (alleen de hoofdlijnen en hoofdzaken)
- ☐ Scannend (alleen op zoek naar antwoorden op specifieke vragen)
- ☐ Uitgebreid (ik heb veel informatie nodig)

2. Tijdens het lezen:

- Lees de tekst volgens de methode die je gekozen hebt.
- Wat moet ik doen als ik moeilijke woorden tegenkom?
 - ☐ Lees een stukje terug of verder, omdat de uitleg al vaak in de tekst zelf staat.
 - ☐ Kijk of je een stukje van het woord herkent.
 - ☐ Zoek het woord op in een woordenboek of op internet.

- o Vraag de betekenis aan iemand.
 - Geef de signaalwoorden aan. Dit zijn woorden of stukjes van zinnen die je belangrijk vindt. Geef aan met een stift of potlood welke woorden dat zijn.
- Let er wel op dat je niet te veel woorden onderstreept, anders raak je het overzicht kwijt.

3. Na het lezen:

Kijk even terug in je voorspelling. Klopt het wat je verwachtte? Vond je het antwoord op de vragen die je vooraf gesteld hebt?

Vat de tekst samen. Dat kan op allerlei verschillende manieren zoals bijvoorbeeld:

- Een mindmap
- Een woordspin
- Korte tekst
- Tekening
- Powerpoint

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Lees de tekst en vul het schema in dat op de vorige bladzijde staat.

Politieagenten

Politieagenten zijn belangrijke mensen in hun gemeenschap. Ze werken hard om mensen veilig te houden.

Politieagenten hebben een moeilijke baan. Ze hebben veel verantwoordelijkheden. Ze patrouilleren in sommige wijken op zoek naar mensen die regels overtreden of mensen die hulp nodig hebben.

Politieagenten leren mensen hoe ze veilig kunnen zijn tijdens het fietsen en het oversteken van straten. Ze leren kinderen om niet met vreemden te praten. Politieagenten helpen ook volwassenen en kinderen die verdwaald zijn. Ze kunnen aanwijzingen geven of familieleden zoeken.

Politieagenten werken hard om de straten veilig te houden. Ze letten op bestuurders die verkeerswetten overtreden. Politieagenten geven boetes voor verschillende overtredingen, waaronder te hard rijden of door rode lichten rijden.

Als mensen een ongeluk hebben gehad, bellen ze politieagenten om hulp. Politieagenten moeten ook de misdaad bestrijden door criminelen te vangen.

Politieagenten gebruiken vele soorten politievoertuigen om van plaats naar plaats te komen. Soms moeten politieagenten zich snel verplaatsen. De zwaailichten en sirene van een politieauto vertellen mensen om uit de weg te gaan.

Politiemotorfietsen hebben ook lichten en sirenes. Ze kunnen smalle straatjes of steegjes bereiken waar politiewagens niet zouden passen. Fietsen helpen politieagenten om plaatsen te bereiken waar auto's en motorfietsen niet kunnen komen. Politieagenten gebruiken boten wanneer ze op het water patrouilleren.

Politieagenten dragen meestal uniformen. Op deze manier kunnen mensen ze snel vinden. Soms doen politieagenten zich voor als andere mensen om misdaden op te lossen. Ze dragen gewone kleding, zodat niemand merkt dat ze politieagenten zijn.

Politieagenten werken hard om mensen te beschermen. Of ze nu criminelen vangen of mensen helpen: ze zorgen voor een veiligere omgeving.

OPDRACHT 2

Schrijf de onderstaande woorden in je schrift met daarbij de betekenis.

- Gemeenschap
- Verantwoordelijkheden
- Bestuurders (van een auto)
- Sirene
- Patrouilleren
- Criminelen

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les?

Wat vond je leuk om te doen vandaag?

Meertaligheid

TITEL

Je eigen verkeersbord maken

JE LEERT:

- een eigen verkeersbord maken.

INSTRUCTIE

Lees de tekst bij Informatie. Als iets niet duidelijk is, mag je het vragen. Doe dan opdracht 1 en 2 met je groep.

INFORMATIE

Overall om ons heen zien wij tekens die een boodschap doorgeven. Zo een teken noemen we een symbool. In het verkeer staat het symbool vaak op een bord. In de vorige les heb je een paar voorbeelden gezien van zulke borden.

Borden die ergens voor waarschuwen zijn vaak driehoekig met een rode rand. (voorbeeld 1)

Borden die zeggen dat iets niet mag, zijn vaak rond met een rode rand. (voorbeeld 2)

Borden die zeggen dat iets mag of moet, hebben vaak een blauwe kleur. (voorbeeld 3)

1. Chauffeur, let op! Er zijn kinderen in de buurt.
2. Chauffeur, je mag hier niet keren.
3. Voetganger, er is een zebra-weg waar je moet oversteken.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Bedenk met je groep een verkeersbord met de bijbehorende boodschap.

- Bepaal eerst welk soort bord jullie willen maken. Je kan kiezen uit een waarschuwingsbord (voorbeeld 1), een verbodsbord (voorbeeld 2) of een gebodsbord (voorbeeld 3).
- Bedenk ook voor wie het bord bestemd is.
- Teken daarna het bord op een vel tekenpapier.
- Schrijf de boodschap die erbij hoort op in het Nederlands.

OPDRACHT 2

- Vertaal de boodschap naar een andere taal die je goed kent.
- Probeer de vertaling ook voor jezelf op te schrijven.
- Elk groepslid vertelt de groep welke vertaling hij heeft gemaakt.

TERUGKIJKEN

Kijk naar de symbolen van de andere groepen.
Welke vind je de beste, en waarom? Schrijf het op in je schrift.

TITEL

Spelwedstrijd

JE LEERT:

- een woord dat de leerkracht zegt hardop te spellen, zonder het eerst op te schrijven.

INFORMATIE

Tot nu toe heb je het spellen meestal schriftelijk gedaan. Soms mondeling, tijdens een opwarmer. Deze hele les gaan jullie een spelwedstrijd houden. Sommige mensen kennen het als Spellingbee.

De spelregels:

De leerkracht heeft een lijst met 144 woorden. Er zijn twee glazen potten. De ene pot is leeg. In de andere pot zitten 144 opgevouwen papiertjes met daarop de cijfers 1 t/m 144. Alle leerlingen spelen mee. Wie een woord verkeerd spelt, is af.

De eerste leerling van de lijst begint. Die pakt een papiertje, maakt het open en zegt of laat zien welk cijfer erop staat. Dan doet hij het papiertje in de (lege) pot.

De leerkracht kijkt op de lijst welk woord het is en leest dat woord één keer hardop voor. De leerling herhaalt het woord, s-p-e-l-t het en herhaalt het woord nogmaals.

De leerling pakt een volgend papiertje en de leerkracht leest het woord dat bij dat cijfer hoort hardop. Als de leerling beide woorden correct heeft gespeld, is leerling nummer twee aan de beurt.

Wie een woord verkeerd spelt, is af en krijgt geen beurt meer. Als de laatste leerling van de klas aan de beurt is geweest, krijgt de eerste leerling weer de beurt.

De leerkracht zegt van tevoren wanneer het spel is afgelopen, bijvoorbeeld na twintig minuten of als iedereen twee keer een beurt heeft gehad of als er 100 papiertjes in de pot die eerst leeg was, zijn gegaan.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken? Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

Taal verkennen - Woordenschat

TITEL

Anagrammen

JE LEERT:

- wat anagrammen zijn.

INFORMATIE

Een anagram is een ander woord dat je kunt maken met dezelfde letters van een woord. Bijvoorbeeld: van het woord BAL kun je ook LAB maken. En van het woord OPSTEL kun je ook het woord SPOEL maken. Je zet de letters in een andere volgorde zodat er een nieuw woord ontstaat.

Anagrammen oplossen is een leuk maar moeilijk taalspelletje. Je kunt anagrammen ook gebruiken als geheimspraak. Niemand weet dan waar je het over hebt. Probeer maar eens met je eigen naam. Kun je met dezelfde letters ook andere woorden maken?

Niet van ieder woord kun je een anagram maken.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
aanwijzingen	Instructies hoe je iets moet doen.	Door de goede instructies van de leerkracht kan ik nu de betekenis van woorden opzoeken.
boetes	Een geldstraf die je krijgt na een (verkeers)overtreding.	Mijn moeder reed door het rode licht en kreeg een flinke boete van de politie.
criminelen	Boeven, misdadigers.	Bij ons in de straat is een gevaarlijke crimineel opgepakt door de politie.
gemeenschap	Samenleving, de maatschappij.	Ik woon met mijn ouders in een kleine gemeenschap, dat is ons dorp, onze wijk of onze buurt.
misdaad	Een strafbaar feit.	Gelukkig worden de meeste misdaden opgelost door de politie.
ongeluk	Een ongunstige samenloop van omstandigheden, een ongeval.	Mijn opa had geen schrammetje na zijn verkeersongeluk, het had veel slechter kunnen aflopen.
politieagent	Iemand die bij de politie werkt en de wet moet handhaven.	Mijn broer wil later als hij groter is politieagent worden.
sirenes	Een apparaat dat harde geluiden geeft op een politieauto, ziekenwagen of brandweerauto.	De politieauto kwam met gillende, loeiende sirene aanrijden na het ongeluk.
uniformen	Werkkleding van politieagenten, militairen, dokters en anderen.	Mijn tante is agent bij de politie. Ze draagt haar uniform iedere dag met trots.
verantwoordelijkheden	Iets met grote zorg en toewijding doen, de gevolgen van wat je doet zijn voor jou.	De politie is verantwoordelijk voor het handhaven van de wetten in ons land.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Welke van de bovenstaande woorden ken je al? Met welk thema hebben deze woorden te maken? Waar merk je dat aan?

OPDRACHT 2

We gaan een beetje oefenen. Welke anagrammen kun je maken met de onderstaande woorden?

- Tuin
- Snap
- Spin
- Strak

OPDRACHT 3

In de onderstaande tekst is een aantal **vetgedrukte woorden**. Dit zijn anagrammen. Aan jou de taak om van die letters het juiste woord te maken en in plaats daarvan in de tekst te zetten.

Politieagenten zijn belangrijke **MENENS** in hun gemeenschap. Ze **WENKER** hard om mensen veilig te houden.

Politieagenten hebben een moeilijke baan. Ze hebben veel verantwoordelijkheden. Ze patrouilleren in **GOMEMIS** kijken op zoek naar mensen die **LEGERS** overtreden of mensen die hulp nodig hebben.

Politieagenten leren mensen hoe ze **LIEVIG** kunnen zijn tijdens het fietsen en het **EENROKVEST** van straten. Ze leren kinderen om niet met vreemden te **PANTER**. Politieagenten helpen ook volwassenen en kinderen die verdwaald zijn. Ze kunnen aanwijzingen geven of familieleden zoeken.

TERUGKIJKEN

Wat vond je moeilijk aan deze les?

Heb je al eens eerder kennisgemaakt met het onderwerp anagrammen?

Spreeken en Luisteren

TITEL

Gespreksvormen

JE LEERT:

- welke gespreksvormen er zijn;
- wat de kenmerken van de gespreksvormen zijn.

INFORMATIE

Eigenlijk kan je alle gesprekken die je voert, onderverdelen in drie soorten:

- *Monoloog*. Bij een *monoloog* praat iemand alleen. Waarschijnlijk heb je zelf weleens een monoloog gevoerd in de vorm van bijvoorbeeld een spreekbeurt. Er is iemand die praat, de anderen luisteren. Behalve een spreekbeurt is een monoloog ook een toespraak of een cabaretvoorstelling (onemanshow).
- *Dialoog*. In een *dialoog* zijn twee mensen aan het praten. Spreken en luisteren wisselen ze af. Een telefoongesprek is een dialoog, maar ook als je met de vriend of vriendin op het schoolerf staat te praten. Daarnaast ken je misschien wel een interview. Dat is ook een dialoog.
- *Groepsgesprek*. Dit is een gesprek tussen meerdere mensen. We hebben dit al een keertje geoefend in les 23 van thema 4. Dat was een klassengesprek, maar er zijn natuurlijk meerdere vormen van een groepsgesprek. Denk maar aan een vergadering of als je met een groepje buiten staat te praten op het schoolerf.

Gesprekken kunnen op allerlei manieren verlopen, afhankelijk van de stijl, lengte en het doel van het gesprek. In een groepsgesprek kun je minder zeggen dan wanneer je samen met iemand een dialoog hebt.

Voor ieder gesprek geldt een aantal algemene regels. Doe je dat niet, dan wordt het gesprek een chaos en praat iedereen zomaar door elkaar.

- Laat de ander uitpraten.
- Kijk een ander aan als hij of zij aan het woord is.
- Controleer je stemvolume; ga niet schreeuwen of gillen.
- Hou je aan het onderwerp en dwaal niet te veel af.
- Reageer op wat de ander zegt en kom niet met een heel ander onderwerp dan wat besproken wordt.
- Geef duidelijk aan wanneer je iets zegt dat je mening is, een ander hoeft het daar niet mee eens te zijn. Onderbouw wel waarom je iets vindt.
- Let op de aanspreekvorm, oudere mensen spreek je aan met u.

OPDRACHTEN

OPDRACHT 1

Noem van elke gespreksvorm een situatie wanneer je die doet of gedaan hebt.

- Monoloog _____
- Dialoog _____
- Groepsgesprek _____

OPDRACHT 2

Geef van iedere regel bij het gesprek een voorbeeld hoe het **FOUT** kan gaan en wat er dan kan gebeuren volgens jou.

TERUGKIJKEN

Wat vond je van de les?

Welke zaken wist je al?

Hoe ga je zegebruiken in andere situaties?

